

Universitätsbibliothek Wuppertal

Plutarchu Chairōneōs Ta Sōzomena Panta

Continens Vitas Parallelas Graecè & Latinè

Plutarchus

Francofurti, 1620

Lucullus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1340)

Decessit in obsidione Citii (ut pieriq; referunt) ex morbo, alii volunt ex vulnere quod confli- gens cum barbaris accepit. Moriens monuit suos ut ex templo discederent, & mortem suam te- gerent. Contigit aut ut nemine sentiente neq; hostiu neq; socioru illi reuenteretur incolumes ductu auspiciis que Cimonis, (ut Phanedemus ait) dies iam triginta defuncti. Ab illius fati nihil ultra contra barbaros præclari ab Græco duce est vllò editum, sed à concionatoribus & belli facibus in se mutuo versi, quum intercederet nemo, in bellum exarsere, ac laxamentum rebus regis dederunt, exitium vero opum Græciæ inuexerunt supra quam dicendo exaquaris graue. Diu post quidem Agefilaus armis in Asiam promotis, bellum cum ducibus regis, qui prouinciis maritimis præerant, breue libauit, nec re magna vlla vel memorabili gesta, Græcorum seditionibus & tumultibus abreptus de integro exortis, recepit se, in mediisque sociorum & amicorum oppidis coactores reliquit Persarum: quorum ne tabellarius quidem descendit, nec equus citra quinquaginta millia passuum à mari conspectus est duce Cimone. Relata in Atticam fuisse ossa eius testantur monumenta quæ hac quoque ætate Cimonia appellantur. At colunt Citienfes quoque tumulum quendam Cimonis, quod deus iis (ut Nausicrates orator tradit) in fame & sterilitate præcepisset, ne despicerent Cimone, sed tanquam sorte maiorem humana eum honorarent & venerarentur. Is Græcus dux fuit.

ἀπέθανε ἢ πολιορκῶν Κίτιον, ὡς οἱ πλείους λέγουσι, νοσήσας· ἔτι δὲ φασὶν ἐκ βαύματος ὃ πρὸς τοὺς βαρβάρους ἀγωνίζο- μῆνος ἔχε τελευτῆν ἢ τοῖς πατρὶσι αὐτὸν ἐκέλευσεν ἀθροῖς ἀπο- πλεῖν, ἀποκρυφάμενοι τὸν θάνατον αὐτοῦ· καὶ σιωπῆ, μήτε τῶν πολεμίων, μήτε τῶν συμμάχων ἀδοξομένων, ἀσφα- λῶς αὐτοῖς ἀνακομιθῶναι. στρατηγὰς δὲ ὑπὸ Κίμωνος (ὡς Φησὶν Φαιέδημος) τεθνηκὸς ἐφ' ἡμέρας τριάκοντα. μὲν δὲ τὸ ἐκεῖ τελευτῆν, πρὸς μὲν τῶν βαρβάρων ἔδεν ἐπιλαμ- πορῶν· ὡς δὲ δένος ἐπαράρη στρατηγόντων Ἑλλήνων, ἀλλὰ βαπέντες ὑπὸ δημαγωγῶν καὶ πολεμοποιῶν ἐπ' ἀλλήλους, ἔ- δένος τὰς χεῖρας ἐν μέσῳ διεσχόντες, σιωπῆ ἄριστοι εἰς τὸ πό- λεμον· ἀναπνοὴ μὲν τοῖς βασιλέως πρὸς ἄλληλους ἡρόδοτος, φθόρον δὲ ἀμύθητον τῆ Ἑλληνικῆς διωάμεως ἀπογρασάμενοι. ὁ δὲ οἱ πατρὶσι τῆ Ἀσίου εἰς τῆ Ἀσίαν ἔξενεγκάμενοι τὰ ὄπλα, βαρβάρους ἠψατο πολέμῳ πρὸς τοὺς ἐπιθαλάσσι βα- σιλέως στρατηγῶν. καὶ λαμπορῶν οὐδὲν ἔδεν μέγα δράσαντες, αὐτῶν δὲ τῆς Ἑλληνικῆς γασίσι καὶ βαρβάρων ἀφ' ἑτέρας διε- σχῆν, ὑπερβάντες, ὡχοῖτο τῶν Περσῶν φορολόγους ἐν μέσῳ τῆς συμμάχου καὶ φίλων πόλεσιν ἀπολιπόντες· ὡν ἔδεν γεματὰ φέρος κατέβαινεν, οὐδὲ ἵππος πρὸς θαλάσσι, τε- βακοσίων σαδίων ἐντός, ὡφθη στρατηγῶν Κίμωνος. ὅτι μὲν οὖν εἰς τῆ Ἀθηναίων ἀπεκομιθῆναι τὰ λείψανα αὐτοῦ, μῆτρει τῆ μνημάτων τὰ μέχειν τῶν Κιμωνίων πρὸς ἀναρρόμῳ· ἡ- μῶσι δὲ καὶ Κίμωις τὰ φονὴν Κίμωνος, ὡς Ναυσικράτης ὁ ῥή- τωρ φησὶν, ἐν λιμῶν καὶ γῆς ἀφορέα ἔθευ πρὸς τὰς αὐτοῦ τοῖς μὴ ἀμελεῖν Κίμωνος, ἀλλ' ὡς κρείττονα σέβασαι καὶ γα- ράρεν. τοῖσδε μὲν ὁ Ἑλληνικὸς ἡγεμῶν.

P L V T A R C H I
L V C V L L V S.

LVCULLVS auum habuit con- sultarem, auunculū Metellū cog- nomēto Numidicū. Ex parētib. eius pater repetundarū dam- natus est, mater fuit Cæcilia ob vitā probrosā infamis. Ipse

Lucullus admodum iuuenis priusquam ad peti- tionē honorum descēdisset, aut rempub. attigisset, rudimenta in postulando peculatus accusatore pa- tris sui posuit Seruilio augure. Ea visa res est po- pulo Romano magnifica, eamque ut ingens decus celebravit. Et quidem videbatur alioqui vel non suppetente causa res non pudenda accusatio, sed delectabantur iuuenibus improbos ut generosis canibus feras confectantibus. Atqui ingēti exorta in eo iudicio contentione vsq; ad aliquorum vul- nera & cædes, Seruilius est liberatus. Lucullus au- tem eloquens valde fuit atque vtraque lingua ex- ercitatus. Itaque rerum suarum gestarum com- mentarios ab se scriptos Lucullo dedicauit Sylla ad concinnandam & digerendam politius histo- riam. Fuit enim eius non ad vsum modo accuta & prompta oratio, ut, sicut aliorum, forum,

*Vt iunius exagitarer impetu salum:
Vbi vero ex foro discessisset,
Iaceret exuicus bonarum hic arium
Leuitate mortuus:*

Π Λ Ο Υ Τ Α Ρ Χ Ο Υ
Α Ο Υ Κ Ο Υ Λ Λ Ο Σ.

Ω δὲ Λουκούλλου πάππος μὲν ἰωῦ πα- τὴρ, πατὴρ δὲ πρὸς μητρὸς, Μέτελλος ὁ Νομαδικὸς ἐπικληθεῖς. τῶν δὲ γονέων, ὁ μὲν πατὴρ ἐάλω κλοπῆς, Κακιλία δὲ ἢ μήτηρ ἠδούθησεν, ὡς οὐ βεβιωκῆσα σω- φρόνος. αὐτὸς δὲ ὁ Λύκελλος, ἐπιμύρακιον ὢν, πρὶν διεχθῆναι καὶ πολιτείας ἀψαθῆναι, πρῶτον ἔργον ἐποίησεν, τὸν τῆ πατρὸς κατήρορον κρίναι Σερούλιον Αὐγύραν, λαβῶν ἀδικουῦσα δημοσία. καὶ ὁ παρῆμα λαμ- πορῶν ἐφαίνετο Ρωμαίοις, καὶ τὸ δίκιον ἐκείνου, ὡς πρὸς διεχθῆναι, διε- στόματος ἔργον. ἐδόκει δὲ καὶ ὁμῶς αὐτοῖς ἀνὰ ποροφάσεως ἐκ ἀ- γῆνης εἶναι, ὅτι κατήρορος ἔργον· ἀλλὰ καὶ πρῶτον τῶν νέων ἐ- βεβῶντο τοῖς ἀδικῶσιν ἐπιφουρομένους ὄραν, ὡς πρὸς τῶν δι- γῆς σκύλακας. ἐμὲν ἀλλὰ μεγάλης πατρὶ τὸ δίκιον ἐκείνου φιλονεικίας ἡγομένης, ὡς τε καὶ βωθῆναι τινὰς καὶ πρῶτον, ἀπέφυ- γῆ ὁ Σερούλιος. ὁ δὲ Λούκελλος ἠσκησὶν καὶ λέγειν ἰκανῶς ἐκα- τέραν γλώττην· ὡς τε καὶ Σύλλας τῶν αὐτῶν πρὸς τῶν ἀναρρά- φων, ἐκείνου πρὸς ἐφώνησεν ὡς σιωπῆ ἔσομῳ καὶ διεχθῆ- σον τῆ ἰσορίαν ἀμεινον. ἡ γὰρ οὐκ ἐπὶ τῆ χρεῖαν μόνου ἐμ- μελής αὐτοῦ καὶ πρὸς τῶν ὁ λόγος, καθάπερ ὁ τῶν ἄλλων τῶν μὲν ἀρρεσῶν Θωίνος βολαῖος πέλαγος ὡς διεσέθει. ἡ γὰρ ἀρρεσῶν ἐκτός, Αὐτοῦ ἀμοισία τεθνηκὸς.

ἀλλὰ καὶ τὴν ἑμμελῆ τούτων καὶ λεηρομνίαν ἐλάθειον ὅτι
 τὰ καλὰ παρρησιάζονται παιδείαν, ἐπὶ καὶ μετρίων ὄν. γε-
 νόμοις ἢ παρρησιάζονται, ἢ δὴ πρῶτα πασιν, ὡς παρὲν τῶν
 πολλῶν ἀγάνων, ἀφῆκε τὴν ἀφροσύνην ἐν φιλοσοφίᾳ ἀρ-
 ζεῖν καὶ ἀπαύεισθαι, ὃ θεοφιλὴν αὐτῆς ἐγείρας· καὶ α-
 λύσας δὲ ἐν χαρῶν καὶ χαλοῦσας ὃ φιλότιμον ἐκ τῆς πατρὸς
 Ρομπήιον ἀφροσύνης. πρὸς μὲν οὖν τῆς φιλοσοφίας αὐτῆς,
 πρὸς τοῖς εἰρημίοις, καὶ ταῦτα λέγεται. νέον ὄντα παρὲς Ὀρ-
 τήσιον τὸν διχολόγον, καὶ Σισσηναῖον τὸν ἰσοειχόν, ἐκ παιδίας
 ἵκνους εἰς ἀπουδίαν παρρησιάζονται, ὁμοιογῆσαι, παρρησιάζονται
 ποίησιν καὶ λόγον Ἑλληνικόν τε καὶ Ῥωμαϊκόν, εἰς ὃ, ἡ αὖ
 λαχὴ τούτων, τὸν Μαρσικὸν ἐκτεμεῖν πόλεμον. καὶ πῶς
 εἰσὶν εἰς λόγον Ἑλληνικόν ὁ κληθεὶς ἀφικέσθαι· ἀφασίζε-
 ται γὰρ Ἑλληνικὴ πεισσορία τῷ Μαρσικῷ πολέμῳ. τῆς δὲ
 παρὲς τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς Μάρκον θύοις πολλῶν τεκμηρίων
 ὄντων, μάλιστα Ῥωμαῖοι τῷ πατρὸς μνημὸν ἔθετοσι. παρρησιάζ-
 οντες γὰρ ὡν αὐτῆς, λαβεῖν δὲ χεῖρῶν μόνος οὐκ ἠθέλησεν, ἀλ-
 λά τὸν ἐκείνου χαρῶν ἀναμείνας, οὕτως ὑποηγάγετο τὸν δῆ-
 μον, ὥστε οὐκ ἐκείνῳ μὴ παρὸν ἀγρονομίος ἀρεθίστων.
 νέως δὲ ὡν ἐν τῷ Μαρσικῷ πολέμῳ, πολλὰ μὲν τολμῆς
 δείγματα παρέχε καὶ σιμύσεως· μάλλον γὰρ μὲν αὐτὸν δι-
 δασκῆσαν καὶ παρρησιάζονται, Σύλλας παρρησιάζονται, καὶ χεῖρῶ-
 ν ἀπὸ δὲ χεῖρῶν ὅτι τὰ πλείους ἀξία ἀπουδῆς διετελε-
 σεν· ὡν ἡ καὶ παρὲς ὁ νόμισμα παρρησιάζονται. δι' ἐκείνου
 γὰρ ἐκίπη ὁ πλείους ἐν Πελοποννήσῳ, πρὸς τὸν Μιθριδα-
 ῖκόν πόλεμον· καὶ Λουκουλῆιον ἀπὸ ἐκείνου παρρησιάζονται
 δὴ, καὶ διετέλεσεν ὅτι πλείους ὑπὸ τῶν γαλιωτικῶν χεῖρῶν
 ἐν τῷ πολέμῳ λαμβανόν ἀμοιβῶν ἴσχυειν. ἐκ τούτου τῆς
 μὲν γῆς ὅτι κεραιῶν ὁ Σύλλας ἐν ταῖς Ἀθῆναις, παρρησιάζ-
 οντος ὅτι τὴν ἀγρονομίαν ἐκ τῆς θαλάττης ὑπὸ τῶν πολε-
 μίων ναυκραυῶντων, ἐξέπεμψεν ἀπὸ Αἰγύπτου καὶ Λιβύης
 τὸν Δίονυσον, ἀξιοῦσθαι ναῦς ἐκείνην. ἡ μὲν οὖν ἀκμὴ χεῖ-
 ρῶν· ἐξέπλησσε ὅ, τρισὶν Ἑλληνικαῖς μουσάρωσι, καὶ
 δικεῖται ἰσχυρῶς Ῥοδιακαῖς, πρὸς μέγα πέλαιος, καὶ ναῦς πο-
 λεμίας πρὸς ἀχρῶσι τὰ κεραιῶν πολλὰς ἀφροσύνης πα-
 ρησιάζονται. οὐ μὲν δὲ καὶ Κρήτιον κατὰ τῆς ἀφροσύ-
 σατο, καὶ Κυρηνάοις κατὰ τῶν, ἐκ τυραννίδων σιμύ-
 χων καὶ πολλῶν παρρησιάζονται, ἀνέλαβε καὶ κατεστήσατο
 τὴν πολιτείαν, Ῥωμαϊκῆς ἵκνους φωνῆς ἀγαμνήσας τὴν πό-
 λιν, ἡ ἐκείνος ἀπετέλεισσε παρὲς αὐτῆς. δεομένων γὰρ (ὡς
 εἰσὶν) ὅπως τοῖς νόμοις χεῖρῶν, καὶ τὸν δῆμον αὐτὸν εἰς τύπον
 ἡνὰ κατὰ τὴν πολιτείαν σάφηνος, ἔφη χαλεπὸν εἶναι Κυ-
 ρηνάοις οὕτως ὅτι τυραννίδων νομοθετεῖν. οὐδὲν γὰρ αἰδεσθῆναι
 διαρκιότερον ὅτι παρρησιάζονται δοκίμως· οὐδὲ αὖ πάλιν δε-
 κτικώτερον ὅτι παρρησιάζονται, συζαλέντος ὑπὸ τῆς τύχης. ὅτι
 πότε Κυρηνάοις νομοθετεῖν τῶν Λουκουλῆιον παρρησιάζονται παρ-
 ρησιάζονται. ἐκείθεν δὲ ἀναστῆναι ἐπὶ Αἰγύπτου, τὰ πλείους τῶν σκα-
 φῶν ἀπέβαλε, παρρησιάζονται ἐπιφανέντων. αὐτὸς ὅτι ἀφασίζε, κατῆγε
 λαμπαρῶν εἰς Ἀλεξάνδρην· ἀπῆντησε γὰρ αὐτῶν
 σύμπασι ὁ φόλος, ὡς παρὲς εἰώθη βασιλεὺς κατὰ πλείους, κεραι-
 σιμύμενος ἐκ παρρησιάζονται. καὶ ὁ μετρίων ὁ Ῥωμαῖος ἄλλω τε
 θαυμαστῶν ἐπέδεικνυτο φιλοσοφῶντων παρὲς αὐτὸν, οἰκιστῶν
 τε καὶ διαταγῶν ἐν τοῖς βασιλείοις ἔδωκεν, ὁ δὲ πρῶτος παρρησιάζονται ἡγεμόνος αὐτῶν κατὰ τῆς
 παρρησιάζονται ἔχουσαν ἐπίδου τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ τε βραβύων ἐκείνῳ παρρησιάζονται, ὅτι
 δῶρον λαβόντι, καὶ παρὲς ὀγδοήκοντα ταλάντων ἀξία πέμψαντες αὐτῶν. λέγεται ὅτι μὴ εἰς Μέρφιν ἀναβῶν
 μὴ ἄλ-

V verumetiam honestas habce atque ingenuas, quas
 vocant, literas parauerat etiamnum adolescens.
 Etate vero iam prouectiore mentem ex multis
 certaminibus laxatā ad otium & quie em detulit
 philosophiæ, eamq; ad rerum cognitionem exci-
 tauit, inhibens in tempore & constringens ex cō-
 certatione cum Pompeio ambitionem. De illius
 eruditione præter cætera hoc commemoratur:
 Apud Hortensium causidicum & Sisennam histo-
 riographum quum ex ioco in serium iuuenis ad-
 huc esset delapsus, professus est proposito carmi-
 ne & oratione soluta Græca pariter & Latina, v-
 tram earum dictionum fors dedisset, ea bellū Mar-
 sicum se conscripturum: atq; obtigisse sorte vide-
 tur ei oratio Græca. extat enim belli Marsici Græ-
 cè composita historia. Huius in Marcum fratrem
 amoris quum multa sint vestigia, Romani præci-
 puè commemorant primum. Nam quum natu-
 maior esset illo, solus capere honores noluit, ve-
 rum illius expectatis temporibus, ita sibi concilia-
 uit populum, ut ædilis vnà cum illo absens desi-
 gnaretur. Bello Marsico audacia eius iuuenis pa-
 riter & prudentia eluxit, constantiæ causa potius
 tamen & mansuetudinis comprehendit eum Syl-
 la amicitia, eiusq; opera maximis quibusq; in re-
 bus perpetuò usus est, in quibus fuit monetæ ne-
 gotium: siquidem bello Mithridatico pleraque in
 Peloponneso per eum signata est, à quo Lucullia
 est dicta, diuq; durauit in bello, ex usu militari ci-
 tò permutata. Hinc Athenis terra victor, quòd
 pollentibus classe hostibus comœatu circumci-
 derentur mari, misit Lucullum in Ægyptum &
 Africam ad classẽ illinc contrahendam. Media
 hyeme soluit, tribusque Græcis myoparonibus &
 dicrotis toridem Rhodiis in tantum periculum se
 demisit vasti pelagi ac nauium hostilium, quæ,
 quòd mari potirentur, passim vagabantur fre-
 quentes. Attamen in Cretam decurrit eamq; ad-
 iunxit. Cyrenæos quum offendisset continenter
 à tyrannis & bello exagitados, recreauit eos &
 rempub. eorum constituit, vocem Platonis, quam
 fuerat ipsis vaticinatus, refricans apud ciuitatem.
 Quum enim illum scilicet rogassent ut leges ipsis
 scriberet, populumq; ipsum ad formam aliquam
 ordinaret bonam moderatæ reipublicæ, arduum
 dixit esse adeo fortunatis leges ferre Cyrenæis.
 Nihil est enim homine rebus elato secundis con-
 tumacius, neq; parentius imperio rebus aduersis
 deiecto. quòd quidem Cyrenæos tunc ferenti le-
 ges Lucullo tractabiles præbuit. Dum illinc cur-
 sum in Ægyptum dirigit, amittit piratarum incur-
 su omnia fere nauigia. Incolumis ipse tamen Ale-
 xandriam magno cum honore est delatus, siqui-
 dem classis ei vniuersa ut eo decurrente solet regi
 eximie exornata, processit obuiam, eumq; adole-
 scens Ptolemæus mirifica humanitate excepit: &
 quòd duci extraneo ante eum delatum fuerat ne-
 mini diuersoriū & cœnationem ei in regia dedit.
 Impensarū verò & sumptus nō quantum cæteris,
 sed quadruplū tantum, illi præbuit. Neq; is tamen
 præter necessaria admisit quicquam, nec donum,
 licet missa fuerint quæ valerent octoginta talen-
 tis, cepit. Dicitur autem neque Memphim adisse,

ulakov. Palmer

neque quicquam ex celebratis Aegypti miraculis
 visisse, quod feriantis hęc spectatoris & delicati ef-
 sent, non, sicut ipse, qui sub dio tendentem iuxta
 hostium praesidia reliquisset imperatorem. Vt ve-
 rò belli terrore Ptolemæus societatem repudiavit,
 naues autem quæ prosequerentur eum in Cyprum
 attribuit, & conscensuro salutandi colendiq; cau-
 sa pretiosum smaragdum auro illigatum dedit, pri-
 mum recusavit Lucullus donum: cæterum ubi in-
 sculptam imaginem suam monstravit rex, veritus
 est reiicere, ne, si discedere inimico animo existi-
 maretur, insidiæ sibi mari pararentur. Cum na-
 vium manu, quam in præteruchendo fecit ex op-
 pidis maritimis, repudiatis quæ sceleribus conta-
 ctæ prædatoriis erant, in Cyprum traiecit. Nuntia-
 to hostes sub promontoriis stare & ipsum captare,
 subduxit classem omnem, ciuitatibusq; de hy-
 bernis scripsit & annona, quasi illic ver expectaturus.
 Inde aspirante aura, nauibus repente dedu-
 ctis, vela fecit. Interdiu velis subductis & contra-
 ctis nauigans, noctu in altum datis, Rhodum ap-
 plicuit sospes. Nauibus additis Rhodiis, Coos &
 Gnidios induxit vt eiecto præsidio regio, ferrent
 secum arma in Samios. Chio regios solus exegit:
 Colophonios, comprehenso eorum tyranno Epi-
 gono, asseruit in libertatem. Eadem fortè tempe-
 state deserto Mithridates Pergamo, Pithanz in-
 cluserat se. Ibi premente eum ex terra & circumse-
 dente Fimbria, mare respiciens, omnes vndique
 contraxit & accersit ad se classes, quod cum acri
 viro & victore signa conferre & bellare Fimbria
 dubitaret. Quod aduertens ille, quia classe defi-
 ciebat, misit ad Lucillum oratum, classem vt ad-
 duceret, ac sibi præstò esset ad infestissimum po-
 pulo Romano atq; atrocissimum omnium regum
 capiendum, ne ingens & multis petitum certami-
 nibus laboribusq; decus Romanis elaberetur Mi-
 thridates, qui in manibus sit & plagis circumie-
 ctus: quo comprehenso neminem gloriam maio-
 rem laturum quàm illum, qui interclusisset ei fu-
 gam, & profugienti manus iniiecisset. Ab se terra
 expulsus, mari prohibitum ab ipso, ambobus
 præbiturum palmam. Illa verò ad Orchomenon
 & Chæroneam Syllæ decantata gesta in nullo lo-
 co Romanos numeraturos. Neque erat eius ab-
 surda oratio, sed omnibus liquebat, si Fimbriam
 id temporis audiuisset Lucullus, & qui non pro-
 cul aberat, naues illuc flexisset, portumque obse-
 pisset classe, debellatum fuisse, atque omnes infi-
 nitis malis exolutos. Sed, siue quòd omnibus tam
 priuatis quàm publicis rationibus suam præferret
 cum Sylla necessitudinem, siue nefarium homi-
 nem, qui amicum nuper & imperatorem in-
 terfecerat ex ambitione, execraretur, siue diui-
 na utique sorte aliqua Mithridatem sibi seposue-
 rit & reseruauerit aduersarium, non auscultauit
 ei, Mithridatiq; copiam fecit mari elabendi
 & Fimbriæ deludendi exercitum. Ipse verò so-
 lus primùm circa Lecton Troadis regiam classem
 subito oblatam profligauit. Iterum ad Tene-
 dum appetentem se maiore apparatu percipiens
 Neoptolemum, prouectus est ante aciem quin-
 queremi Rhodia, quam conscendit, cuius erat
 Demagoras nauarchus, vir cum Romanorum
 cupidus, tum præliorum naualium scientissimus.

ὅτι βεβηκώς, ἢς εἰσὼδὲς Διμηγρόρας, αἰὴρ

A μήτ' ἄλλο τῶν θαυμαζομένων ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἀειβοήτων
 ἰσθησάμενος ἰσθησάμενος γὰρ εἶπεν ταῦτα κατὰ τὴν ἰσθησάμενος, οὐχ
 ὡς αὐτὸς, ἐν τῷ αἰσθησάμενος τῷ αἰσθησάμενος σκίωσι τὰ πρὸς
 ταῖς ἐπαλάξει τῶν πολεμίων ἀπολελοιπότος. ἐπεὶ δὲ ἀπέ-
 λιπε τὴν συμμαχίαν ὁ Πτολεμαῖος, πρὸς τὸν πόλεμον ἀπο-
 δειλιάσας, ἐκείνῳ τῶν ναῶν ἀρχὴ Κύπρον πομποὶς παρέχε, καὶ
 πρὸς τὴν ἐκπλοῖαν αὐτὸν ἀσπασσομένης καὶ θεραπείων, ἐδωρεῖτο
 χρυσοῖδεον σμάραγδον τὴν πολυτελέαν, ὅ μὲν πρῶτον ὁ Λού-
 κυλλος παρητέτο δειξάμενος τὴν γλυφικὴν βασιλέως εἰκόνα
 ἕσθμιδίας, ἐφοβήθη διώσατο μὴ πηρυτῆσιν ἐχθρὸς ἀπο-
B πλεῖν νομαδεῖς, ὅτι βεβηκώς καὶ θαλάσσιον. ἐπεὶ δὲ πληθὺς
 ἐν τῷ θαλάσσιον ναῶν ἐκ τῶν θαλάσσιον πόλεων ἀφελείας, πλείω
 ὅσοι πειρατικῶν μετέχον ἀδικημάτων, εἰς τὴν Κύπρον διεπέ-
 ρεσεν, ἐν ταῖς πειρατικῶν τῶν πολεμίων ναυλοχουῦσας
 ὅτι ταῖς ἀκρῶν, πρὸς φυλάξῃ αὐτὸν, ἐνεώκησε τὰ σκάφη
 πύματα, καὶ τὴν πόλεσιν ἐγραφε πρὸς χειμαδίαν καὶ ἀρῆσιν, ὡς
 αὐτὸν τὴν ὡραὶ ἀναμύμων εἶτα πλοῦ Φανέντος, εἶσα πικρῶς
 Ἐσπασσας τὰς ναῦς αἰήθη, καὶ μὴ ἡμέρας μὲν ὑπερβύσει.
 πλεων τοῖς ἰσθίοις καὶ ταπεινοῖς, ὑκτωρ δὲ ἐπαίρησιν, εἰς
 Ρόδον ἐσάθη. Ροδίων τῶν ναῶν αὐτῶν πρὸς τὸν ἄρχον, Κωκῶς
C ἐπέσει καὶ Κιτιοῖς τῶν βασιλικῶν ἀπαλαγῆσιν, ὅτι Σαμῖος
 συστράθειν, ἐκ τῆς Χίος τῶν βασιλικῶν αὐτὸς ὄξησεν, Κολο-
 φωνίους δὲ ἠλθὲν ἔρωσε, συλαβὼν Ἐπίτηνον τὸν τύραννον αὐ-
 τῶν. ἐπύχθη τὸ κατ' ἐκείνῳ τὸ χρόνον ἦδη Μιθριδάτης ὁ
 Πέργαμον ἐκλελοιπώς, καὶ σιωπῶν ἐπὶ Πιτῆν. ἐκ τῆς
 τῆς Φιμβρίας κατέχοντος αὐτὸν ἐκ γῆς καὶ πολιορκουῦτος, εἰς τὴν
 θαλάσσιον ἀφορῶν, σιωπῶν καὶ μετεπέμπετο τῶν πλοῦτα χό-
 ρην σόλοις πρὸς αὐτὸν, αἰσθρὶ πολυητῆ καὶ νενικησῆ τῶν Φιμ-
 βρίας συμπλέκεσθαι καὶ πολεμεῖν ἀπεγνωκώς. ὁ δὲ, ταῦτα
 σιωπῶν, ναυτικῶν τῶν λειπόμυτος, πρὸς Λέκκλον ἐπέμπεν,
D ἢ κεν τῶν σόλων δειόμυτος, καὶ σιωπῶν ἐχθρῶν καὶ πολεμικῶν τῶν
 βασιλέων ὡς μὴ ὁ μέγα καὶ εἶχε πολλὰν ἀγώνων καὶ πόνων διω-
 χόμενον ἀθλον ἐκ φύγῃ Ρωμαίοις Μιθριδάτης, εἰς λα-
 βῶς ἦκων καὶ γεροντῶς ἐπὶ τῶν ἀρκύων. ἔληφέντες, ὁ δὲ εἶτα
 δόξης οἷσατο πλείον ἢ τὴν ἐμπόδων τῆς φυγῆς αἶψα, καὶ εἰσδρά-
 σθησῶν ὅτι λαβόμενον ὑφ' ἐαυτῶν μὲν ὄξησεν τῆς γῆς, ὡς
 ἐκείνῳ τῆς θαλάσσιον εἰρήμυτος, ἀμφοτέροις ἀποδώσειν ὁ
 κατόρθωμα. τῶν τῶν Συλλῶν πρὸς Ὀρχομυτῶν καὶ πρὸς Χαϊρώ-
 νειαν ὑμνησῶν ἀριστείας, ἐν ὁδῶν λόγῳ ἦσεν ἄρ' ἔρωσε.
 καὶ ὁ δὲ ἐν τῷ ἀπο τῶν πλοῦ τῶν λεγομένων, ἀλλὰ πλοῦ τῶν
E εἰ Φιμβρία τότε πεισθεῖς ὁ Λέκκλος, ἔμακρῶν ὦν, πρὸς ἐ-
 γαθῶν ἐκείσιν τὰς ναῦς, καὶ σιωπῶν ἐχθρῶν τῶν λιμῶν τῶν σόλων,
 πέρας αὐτῶν ὁ πόλεμος, καὶ μυσίων ἀπηναικῶν κακῶν
 ἀπομυτῶν ἦσαν. ἀλλ' εἴτε τὰ πρὸς Σύλλῶν δῖον πρὸς τῶν
 πρὸς πλοῦτος ἰδίῳ τε καὶ κοινῶν συμφέροντες, εἴτε τῶν Φιμβρίων
 μακρῶν ὦν, καὶ φονεῶν γενησῶν ἐναγῶν αἰσθρὸς φίλου καὶ
 στρατηγῶν ἀφ' ἑκατέρου, πρὸς βαλλόμενος, εἴτε καὶ τῶν
 δὴ πῖνα τυχῶν πρὸς φεισόμενος αὐτῶν Μιθριδάτης, καὶ φυ-
 λαξίας αἰσθρῶν τῶν, ἔχ' ὡς ἠέχουσεν ἀλλὰ Μιθριδάτην
 μὲν ἐκπλοῖαν παρέχε, καὶ κατὰ γῆσιν τῶν Φιμβρίας διω-
F μεως αὐτὸς τῶν πρῶτον μὲν ὅτι Λεκκῶν τῆς Τρωάδος βασιλι-
 χῶς ναῦς ὅτι φανείσας κατεναυμάχησεν. αὐτῶν δὲ πρὸς Τε-
 νέδῳ ναυλοχουῦσας μείζονι πρὸς ἀσκήσῶν κατιδῶν Νεοπτόλε-
 μοι, ἐπέπλει πρὸς τῶν ἄλλων, Ροδῶν πεντήσιν

ἐπελευθύνοντος δὲ ῥοήσῃ τῷ Νεοπτολέμῳ, καὶ κελύσαις εἰς ἐμβολίῳ ἀγαγὴν τὸν κυβερνήτην, δεισας ὁ Δημαγόρας τὸ βάρος τῆς βασιλικῆς, καὶ τὴν βαχύνθησά τῃ χαλκώματι, οὐκ ἐτόλμησε συμπεσεῖν αὐτῷ προσφύων, ἀλλ' ὀξέως οὐκ ἀναγωγῆς ἀποσφύρας, ἐκέλευσεν ἅπασαν τὴν ναυαρχίαν καὶ πειρατείης ἐν ταῦτα τῆς νεῶς, ἐδέξατο τὴν πληγὴν ἀβλαβῆ ἡμορρῶν, αὐτὸ δὲ τοῖς θαλασπύχοις τῆς νεῶς μέρεσι προσπεσῶσα. οὐ τὸ τῷ τῷ φίλων προσφύων, ἐγκελδοσάμνος ὁ Λούκυλλος ἐπιτρέφειν, καὶ πολλὰ δράσας ἀξία λόγου, βέβηται τὸς πολεμίους, καὶ κατὰ δῶκε τὸν Νεοπτολέμον. ἐκείθεν ὁ Σύλλα πρὸς Χερρόνησον ἠδὲ μέλλοντι δροβαίνειν, συμβαλὼν, τὸν τε πόρον ἀσφαλῆ παρεῖχε, καὶ τὴν γραπὰν σιωδιεβίβαζεν. ἐπεὶ δὲ σιωθηκῶν ἡμορρῶν, Μιθριδάτης μὲν ἀπέπλευσεν εἰς τὸν Εὐξείνῳ πόντον, Σύλλας ὁ τὴν Ἀσία δισημεῖοις θαλάσσις ἐξημίωσε, προσταρξέν αὐτῷ τὰ τε χερσόματα ταῦτα προσάξει, καὶ νόμισμα χύσει, πρὸς ἀμυθῶν τι δοκί τῆς Σύλλα χαλεπότητος ἡμέρας ταῖς πόλεσιν οὐ μόνον καταρῶν καὶ δίκων, ἀλλὰ καὶ προσφύων εἰς οὕτω βαρὺ καὶ σκυδρῶν πόντον ἀσπρήτημα προσφύων ἑαυτὸν. Μιτυληναῖοις δὲ ἀπικρῆς ἀφεσῶσας ἐβόλετο μὲν ἄνηρωμα ἡσυχίαν καὶ δίκης τυχεῖν μετείας ἐφ' οἷς πρὸς Μάριον ἐξήμωτον ὡς δὲ ἐώρε κακῶν ἀμνηστῶν, ὅτι πλοῦσας, ἐκρήτησε μάχη καὶ κατέκλεισεν εἰς τὴν τείχη, καὶ πολιορκίαν συνησάμνος, ἐξέπλευσε μὲν καὶ φανερώς ἡμέρας εἰς Ἑλέαν, ὑπέσπερε δὲ λεληθότως, καὶ πρὸς τὴν πόλιν ὑφείκει ἐνδραὶ ἡσύχαζεν. ἐπεὶ δὲ ἀπικρῶς καὶ μὲν δράσας ὡς ἔρημον ἀρπασάμνος τὸν στρατόπεδον οἱ Μιτυληναῖοι προσήλθον, ἐπεισπεσῶν αὐτοῖς, ἐλαβὲ τε παρὰ πολλοῖς ζῶντας, καὶ τῷ ἀμνηστῶν πεντακροσίοις ἀπέκτεινεν ἀδραπόδων δὲ χιλιάδας ἐξ καὶ τὴν ἀλλῶν αἰαθῶν ἡμέρας λείαν. τῷ ὁ πρὸς τὴν Ἰταλίαν κακῶν, ἀ τότε Σύλλας καὶ Μάριος ἀφθονα καὶ πρὸς τὸν πόδα πᾶσι ἀνδράσιν παρεῖχον, οὐ πόρῳ μετέχε, τίς τι τύχη πρὸς τῶν Ἀσία προσφύων βραδύως. ἡ μὲν ἐλατῶν τι πρὸς Σύλλα τῶν ἀλλῶν φίλων ἔχεν, ἀλλὰ τὴν τε γραφίῳ (ὡς εἴρηται) τῷ ἀμνηστῶν ἐκείνη δὲ ἄνοιαι ἀνέηκε, καὶ τελευτῶν, ὅτι ἔσπον τῶν παιδῶν ἐγραψεν, ὑπὸ τῶν Πομπηίων. καὶ δοκί τὸ τοῦ προσφύων αὐτοῖς ὑπὸ τῶν ἀφθονῶν ἀφθονῶν ἀπικρῶν καὶ ἡλιθότητος νέοις οὐσι καὶ ἀφθονῶν προσφύων δοξασ. ὀλίγω δὲ ὑπερῶν ἢ Σύλλαν ἀποθανεῖν, ὑπὸ τῶν μὲν Μάρκου Κόπια, πρὸς τὴν ἐκτίαν καὶ ἐβδμηκῶν πρὸς ταῖς ἐκείνων ὀλυμπιάδα. πολλῶν οὖν αὐτῶν ἀνακινουμένων τὸν Μιθριδάτην πόλεμον, ἔφη Μάρκος αὐτὸν οὐ πεπαύσασθαι, ἀλλ' ἀναπεπαύσασθαι. δὲ καὶ λαχὼν τῷ ἐπαρχίαν ὁ Λούκυλλος τὴν ἀπὸς Ἀλπεων Γαλατίας, ἠρξεν, προσφύων ὑποδέσσει μετὰ τῶν οὐκ ἔχουσαν. μάλιστα δὲ αὐτὸν ἀδδοκίμῳ Πομπηίῳ οὐ Ἰβηρία παρῶξιν, ὡς ἀλλῶς ὁδοῖς, ὅτι δόξος ὦν, εἰ συμβαῖη παύσασθαι τῆ Ἰβηρίαν πόλεμον, ἀπὸς ἀφθονῶν ἀφθονῶν ὅτι Μιθριδάτην. δι' ὃ καὶ χερσόματι ἀπικρῶς αὐτῶν, καὶ χερσόματος ὡς εἰ μὴ πέμπωιεν, ἀφθονῶν Ἰβηρίας καὶ Σερτωρίων, εἰς Ἰταλίαν ἀπάξει τὰς διωάμεις, σιωδή προσφύων ὁ Λύκελλος προσφύων ἀπικρῶν, πεμπωῖ τὰ χερσόματα, καὶ μὲν ἀφθονῶν ἀφθονῶν ἀφθονῶν ἐκείνων ἐπὶ μελεθῶν, ὑπὸ τῶν ἀφθονῶν αὐτῶν. πρῶτα γὰρ αὐτῶν ἐκείνη ἡμνησασθαι τὰ τῆς πόλεως, παρῶντι μὲν ποσάτης γραπῆς, καὶ γὰρ ὁ χερσῶν τότε τῆς πολιτείας, τὰ πρὸς χερσῶν ἀπικρῶν καὶ λέγειν καὶ προσφύων, Κέθηρος, ἔρηται πρὸς Λούκυλλον εἶχε, βδελυθῶν αὐτῶν τὸν βίον,

A Incurrente magno impetu Neoptolemo, imperranteque gubernatori dirigere proram in hostem, veritus molem Demagoras navis regiae & rostri aerei vim, non sustinuit fronte concurrere, sed navem prope circumactam detorquens inhiberi iussit, atque ibi incurrentis ictu excepto non est navis afflicta, quod esset partibus mari tectis illifus. Interea focis aduehentibus imperat navem sic uti Lucullus. Ibi multis editis virtutis operibus auertit hostes, ac Neoptolemum confectatur. Inde Sylla transfissuro in Chersoneso coniungens se transitum tutum praebuit, atque in transportando exercitu iuuit. Vt Mithridates pace pacta recepit se in pontum Euxinum, Sylla autem Asiae viginti millia talentum multam indixit, iniuncto Lucullo munere huius pecuniae exigendae & signandae monetae, alleuatio quaedam Syllae acerbitatis videtur fuisse ciuitatibus oblata, quod non modò innocentem & iustum se sed lenem etiam in tam graui & tristi praestaret prouincia. Mitylenaeos quidem, qui aperte descuerant, cupiebat reducere ad culpam agnoscendam & poenam moderatam ob admiffa, quod sequuti fuissent Marium, pendendam. quos ut insanite vidit, classe eos adortus est, fudit, atque intra muros redegit. Dum oppidum obsidet, nauigauit propalam die versus Eleam: verum tectè regressus, collocatis prope urbem insidiis, quieuit. Vbi Mitylenaei incompositè & ferociter sicut vacua castra oppressuri erupere, subito in eos coortus cepit ingentem numerum. Interfecit ex iis qui pedem secum contulerunt, quingentos: seruitia sex millia & immensam aliam praedam auertit. At cladibus, quas Sylla & Marius inflixerunt in Italia mortalibus multas & varias, nequaquam fuit implicatus, quod diuina quadam forte in negotiis Asianis moraretur. Nemini est tamen ab Sylla aliorum amicorum posthabitus: sed & lucubrationem illi Commentariorum suorum ex benevolentia nuncupauit, moriensque praeterito Pompeio, tutorem filio scripsit. Atque hinc manasse inter eos iuuenes & gloriae cupiditate flagrantis fons primus videtur simultatis & aemulationis. Breui sub excessum Syllae consul cum M. Cotta fuit, Olympiade supra centesimam sexta & septuagesima. Eo tempore multis bellum Mithridaticum exagitantibus, M. Cotta id non quieuisse, sed interquieuisse dixit. Quapropter fuit Lucullo molestum quod ei Gallia Cisalpina prouincia obrigisset, quae materiam non habebat rerum magnarum. Praecipue vero gloria cum Pompeii ex rebus in Hispania gestis, ut nullius alterius, stimulabat: qui omnium opinione, si patratum bellum Hispanicum esset, dux designabatur contra Mithridatem. Quare quum stipendium postularet, & ni mitteretur, relictis Hispania & Sertorio, deportaturum se in Italiam scriberet legiones: praestò ei fuit promptissime Lucullus, ut pecunia mitteretur, & ne vlla occasione in suo consulatu ille reuerteretur. Totam enim Rempublicam in manu eius, si cum tanto adesset exercitu, existimabat fore. Nam ei qui omnia in ciuitate id temporis poterat, quod nihil non diceret & faceret populariter, Cethego, simultas intercedebat cum Lucullo, qui illius detestabatur vitam

infamibus amoribus iustisque atque omni improbitate delibutam. Atque cum hoc quidem propalam inimicitias gerebat. L. Quintium alium concionatorem, qui acta Syllæ vellicabat, & turbare moliebatur ciuitatis otium, hinc priuatim mulcendo, hinc publicè monendo à cæptis deduxit, & ambitionem eius reflexit. Ita magni femina morbi tractauit quamprudentissimè & saluberrimè. Medio temporis Octauii, qui obtinebat Ciliciam, mors adfertur. Gliscentibus compluribus eius prouinciæ cupiditate, & Cethegum, vt qui eam conficere cui vellet posset, affectantibus, ipsius quidem Ciliciæ Lucullus non magnam ducebat rationem: verùm quòd existimaret, si eam esset assequutus, quia adhærebat ei Cappadocia, neminem alium ad bellum cum Mithridate gerendum missum iri, omnem lapidem mouit ne ad alium deuolueretur hæc prouincia. Factum denique subire nec honestum nec commendandum, expediens tamen ad votum consequendum, necessitate impulsus sustinuit præter ingenium suum. Mulier quædam Præcia nomine erat, forma & facietis in vrbe nobilis, imprudenti scorto cætera nihilo melior: verùm quòd vteretur iis qui cum ipsa consuetudinem & rationes habebant, ad amicorum voluntates & negotia, cum reliqua gratia hanc comparauit existimationem, vt amicorum studiosa & negotiosa haberetur. vnde plurimum polluit. Ad quam, vt ea florentem autoritate tunc & in ciuitate dominantem pellexit Cethegum, atque cum eo viuebat amante, opes reipubl. semel omnes residere. Nihil enim gerebatur publicè nisi interueniente Cethego, nec nisi ex Præciz apud Cethegum autoritate. In huius ergo gratiam vt donis se Lucullus & blandimentis inuauit, (& erat commendatricem videri Luculli in illius petitione magnifica mulieri fastuosæ & pomposæ merces) ilicò Cethegum habuit laudatorem ambientemq; ei Ciliciam. Quam vbi semel est assequutus, nihil iam Præciam vel Cethegum opus fuit adhibere patronum, sed omnes ei pariter bellum Mithridaticum decreuerunt. quòd perpetrari illud ab alio nemine posset rectius, Pompeio cum Sertorio adhuc colluctante, & fatiscente ob senium Metello, quos solos faceres de illa prouincia iustos Lucullo competitors. Cotta, eius collega, tamen multis precibus ab senatu obtinuit vt cum classe ad Propontidem tuendam & Bithyniam protegendam mitteretur. Igitur Lucullus conscripta in Italia legione traiecit cum ea in Asiam, vbi alias copias accepit, quæ in vniuersum iam dudum deliciis atque auaritia erant corruptæ. Inter quas illæ quæ Fimbriarum dicebantur, quòd affueuissent sine imperio agere, intractabiliores erant. Hæ fuerunt quæ consulem & ducem Flacum authore Fimbria interemerant, & ipsam Fimbriam prodiderant Syllæ, procaces homines atque intestabiles, sed bellicosi, laborumque militarium periti & tolerantes. Veruntamen breui spatio Lucullus & horum præcidit ferociam, & alios correxit: qui tum primùm meo iudicio iustum imperatorem & ducem senserunt, quum blandimentis antè & pro ipsorum libitu fuissent ad bellandum inuitati. Apud hostes verò ad hunc modum res se habebant: Mithridates,

A αἰχρῶν ἐρώτων καὶ ὑβρεως καὶ πλημμελίας μετὰ ὄντα. τὸ τὸν μὲν οὖν ἀπικρῆς ἐπολέμει. Λόκιον δὲ Κοῖνον ἄλλον δημῶ- γων ἐπέμασεν αὐτὰ τοῖς Σύλλα πολιτῶμασι, καὶ τὰ ἐπέμειν τὰ παρὰ γὰρ πειρώμενον ἐκ τῶ κατὰ τῶτος, ἰδία τε πολλὰ τῶ δαμυθούμδρος, καὶ δημοσία νοσητῶν, ἀπέστησε τὴ πεί- ρας, καὶ κατετόρεσε τὴν φιλοδημίαν, ὡς ἐοικὼς μάλιστα πολιτι- κῶς καὶ σωτηρίας ἀρχὴν νοσηματος μεγάλης μετὰ χειρι- σαίμδρος. ἐν τῶ τῶ δὲ ὁ τὸ Κιλικίαν ἔχων Οὐκταούιος ἠγέλη τε δημοκῶς. ἀπαργόντων δὲ πολλῶν ἐπὶ τῶ ἐπαρχίῳ, καὶ Κέθη- γῶν ὡς διωατῶτατον ὄντα ἀφῶ παρὰ τῶ δὲ θεαπδόντων, B αὐτῆς μὲν ὁ Λέκρυλλος Κιλικίας οὐ πολὺ εἶχε λόγον, οἰο- μδρος δὲ, εἰ λάβοι τῶ τῶ, ἐπίς οὐσης Κατωπαδοκίας, ἀλ- λων ὁ δὲ περὶ φησῶσαι πολεμῶσι τῶ Μιθριδάτη, πα- σαν ἔσπεφε μηχρῶν ἔσφ τῶ μὴ παρὰ τῶ τῶ ἐπαρ- χίαν ἐτέρῳ καὶ τελευτῶν ἔργον οὐ σμῶν οὐδὲ ἐπαινετῶν, ἀλλως δὲ αἰσῶμον παρὰ τῶ τέλος ἐκ τῆς ἀνάγκης ἔσφ- μείνε τῶ τῶ εἰσῶ φύσιν. Πρακία τῆς αὐτονομα, τῶ ἐφ ὠρα καὶ λαμυρία ἀφῶ βούτων ἐν τῆ πόλει, τὰ μὲν ἀλλὰ κρείττων ὁ δὲν αἰαδῶν ἐπαρῶσης γυναικῶς. ἐκ δὲ τῶ χηρῶν τοῖς ἐπιτυχῶμοισιν αὐτῆ καὶ ἀφῶ λεγομῶμοις παρὰ τῶ C τῶ τῶ τῶ φίλων ἀσπυδῶς καὶ πολιτείας, παρὰ τῶ βούσα τῆ λοιπῆ χάρις ὁ δοκῶν φιλέταρῶς τῆς εἶς καὶ δρα- σῆιος, ἔσφ τε μωγῶν. ὡς δὲ Κέθηγῶν αἰσῶμῶν τῆ δόξη τότε καὶ φέρεται τῶ πόλιν ἔσφ ἔσφ, καὶ σπυλῶ ἐρῶντι, πδμ- πασιν εἰς ἐκείνῳ παρὰ τῶ τῆς πόλεως διώαμῶς. ὁ δὲ γὰρ ἐσφ ἔσφ τῶ δημοσία, Κέθηγῶν μὴ ἀσπυδῶζον- τῶς. ὁ δὲ Πρακίας μὴ κελδούσης τῶ δὲ Κέθηγῶν. τῶ τῶ οὖν ἔσφ τῶ δῶς ὁ Λούκρυλλος καὶ κελδούσης, (ὡ δὲ που καὶ τῶ Λούκρυλλῶ συμφιλοδημομῶν ὁ- ρῶσαι, μέγας γυναικῶς ὁ δὲ καὶ πδμηρῶν μωδῶς) D ὁ δὲ εἶχε τὸν Κέθηγῶν ἐπαινετῶν, καὶ παρὰ τῶ μῶν αὐτῶ Κιλικίας. ἐπεί δὲ ἀσφ ἔσφ τῶ τῶ, ὁ δὲ ἐπὶ Πρα- κίας ὁ δὲ Κέθηγῶν ἔδει τῶ κελδῶν, ἀλλὰ πδμῶτες ὁμα- λῶς ἐκείνῳ φέροντες ἐσφ χείρῶσαι τὸν Μιθριδάτην πόλε- μῶν, ὡς ἔσφ ἐτέρῳ μηδενὸς ἀμείνον ἀφῶ πολεμῶν τῶναι διωαίμδρον Πομπηίου μὲν ἐπὶ Σερτωείῳ παρὰ τῶ πολε- μῶν τῶς, Μετέλλου δὲ ἀπειρηκῶτος ἠδὲ ἀφῶ γῆρας, οὐ μόνως δὲ τῆς ἐσφ μῶμοις ἐποίησατῶ Λούκρυλλου παρὰ τῶς στρατηγίας ἀμφισβηπῶν τῶς. οὐ μὲν ἀλλὰ Κέθηγῶν ὁ σπυ- ἀρῶν αὐτῶ, πολλὰ λιπαρήσας τῶ σῶγκλητῶν, ἀπῶσφλη E μετὰ νεῶν, τῶν Περποντίδα φυλάζων, καὶ παρὰ τῶ πολεμῶ- σων Βιθυίας. Λούκρυλλος δὲ τῶ γῶμα μὲν αὐτῶ τῶν ἔσφ σπυτῶ γῶν τῶν ἔσφ αὐτῶ, διέσφαινε εἰς τῶν Ἀσίαν. ἐκεί- δὲ τῶν ἀλλῶν παρὰ τῶ δὲ διώαμῶν, πδμῶτων μὲν πάλαι βυφῶς διεφθῶρῶτων καὶ πλεονεξίας, τῶ δὲ Φιμβρι- αῶν λεγομῶν καὶ ἀφῶ σπυτῶν ἀσφρχίας δεσμε- ταχειρίων γῶν τῶν. οὗτοι γὰρ ἦσαν οἱ φλακῶν τε μὲν Φιμβρείου τῶ ὑπῶν καὶ στρατηγῶν αἰρηκῶτες, αὐτῶν τε Φιμ- βείας Σύλλα παρὰ τῶ δὲ δὲ ἀσφ, αὐτῶ δὲ μὲν αἰσῶμοι καὶ παρὰ τῶ μῶμοι, μάχῶμοι δὲ καὶ τῶ μῶμοι μετὰ ἐμπειρίας πολέμου. F ἔμῶν ἀλλὰ βεσφ χείρῶν καὶ τῶ τῶ τῶ δὲ ἀσφ ὁ Λέκρυλλ- λος ἔσφ ἔσφ, καὶ τοῖς ἀλλοῖς ἐπῶσφ, τότε παρὰ τῶ (ὡς εἰσῶ) πειρωμῶμοις ἀρχῶντος ἀληθινῶ καὶ ἠγῶμῶνος. ἀλ- λως δὲ ἐδῶμα γῶν τῶ παρὰ τῶ ἠδὲν ἔσφ ἔσφ τῶ στρα- τῶσαι. τὰ δὲ τῶ πολεμῶν οὕτως εἶχεν Μιθριδάτης,

ὡς ὅτι οἱ πολλοὶ τῶν σοφιστῶν, χρημπεδῶς ἐν δ' ἐρχῆναι καὶ σοβαρῶς, ὅτι Ῥωμαίοις αἰσῆτας ἀνακέναι δυνάμει, λαμπερῶς δὲ καὶ πα-
 τηρικῆν πλὴν ὄψιν εἶτ' ἐκπεσὼν καὶ ἀναγνώστως καὶ τουτετη-
 ραίς, ὅτι δ' ἄδύτηρον πολεμῆν ἐμολλεν, εἰς ἀληθινῶν καὶ ἡρα-
 γμαλικῶν συνέσεμεται δυνάμεισιν ἡρασκυλῶν. ἀφελῶν
 γὰρ τὰ πρὸς δαπὰ πλῆθη καὶ τὰς πολυγλώσσους ἀπειλάς
 τῶν βαρβάρων, ὅσων τε ἀναχρῶσιν καὶ ἀναλίθων κατα-
 σκιδάσ, ὡς λέγουσιν τῶν χρηστωτων, ὅτι ἀλκίῳ τινα τῶν
 κεκτημένων ὄντα, ξίφη μὲν ἤλαμψε τὰ Ῥωμαῖκὰ, καὶ θυρεοὺς
 ἐμβριθεῖς ἐπήγυσε, καὶ γεγυμνασμένοις μάλλον ἢ κεκρημη-
 μένοις ἢ θορῆν ἵππων, πεζῶν δὲ μυριάδας δάδεκα κατε-
 σκιδασμένων, εἰς φάλαγγα Ῥωμαῖκῶν ἵππων δὲ πρὸς μυ-
 είοις ἐξακιχλίοις, αἰθ' ἡ δρεπδμηφόρων τεθείπων. (ἑυ-
 ρα δὲ ἰὼ ἐκ τὸν) ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἐχρυσόφοροις σκηνίσιν, ὁ δὲ ἐλα-
 βῆς παλλακίδων καὶ γυναικωνίσι βυφώσας ἡσκημῶνας,
 ἀλλ' ὅσων καὶ βελῶν καὶ χρυσῶν γυμνάσας, τῶν ἀριστῶν ἀνδρῶν,
 εἰς ἐβαλεν εἰς Βιθινίαν, τῶν πόλεων αὐτῆς ἀσκήμῶνας ὑποδε-
 χομένων, οὐ μόνον τούτων, ἀλλὰ καὶ τῶν Ἀσίας ὅλων ὑπο-
 ἔστη τῶν ἐμπερῶσιν νοσημάτων εἶχεν, ἀφόρητα πάχουσα
 ὑπο Ῥωμαῖκῶν δαμειτῶν καὶ τελωνῶν οὐδ' ὑπερῶν μὲν, ὡς ὅτι
 ἀρπύγας τῶν ἑσφίω δ' ἐπαίρονται αὐτῶν, ὁ Λέκκλλος ἐξήλα-
 σε, τότε δὲ μετρωτέροις ἐπειρῶτο κατετῶν ποιῆν, καὶ τὰς ἀπο-
 γάμεις κατέπαυε τῶν δημῶν ὁ δὲ ἐπὶ ὡς εἶπε (ὡς ἔπος εἶπε) ἡσυ-
 χάζοντος ὅν δὲ τῶν Λέκκλλος ἡσυχάζοντος ἡσυχάζοντος, αὐτῶν
 καὶ ἐπὶ νομίζων ὁ Κόππας, παρεσκιδάξετο μάχαρ πρὸς
 Μιθριδάτην. καὶ πολλὰ ἀπαγγέλλοντων ἡδὴ Λέκκλλος ἐν
 Φρυγίᾳ φρατῶν πεδῶν ἐπιόντα, μόνον ὅσων ἐν ταῖς χερσὶν ἔχον
 τῶν θείαμβον οἰόμενος, ὡς μὴ μεταλάβοι Λούκκλλος αὐτῶν,
 συμβαλεῖν ἔαυτου. πληγῆς δὲ ἅμα καὶ καὶ γὰρ καὶ καὶ
 θάλατταν, ἐξήκοντα μὲν ἀπάλεσεν αὐτὸν δὲ σκάφη, πε-
 ζοὺς δὲ τετρακιχλίοις αὐτῶν δὲ καὶ ἀκλειθεῖς εἰς Χαλκη-
 δόνα καὶ πολιορκούμενος, εἰς τὰς Λουκρούλου χεῖρας ἀπέ-
 βλεπει. ἡσασ μὲν οὖν οἱ τῶν Λούκκλλος, ἀμελήσαντα Κόππας,
 πρὸς τὸν χερσὶν παρρημῶντες, ὡς ἔρημον ἀρήσονται. πλὴν Μι-
 θριδάτη βασιλείᾳ καὶ μάλιστα τῶν φρατῶν τῶν ὄντων ὡς ὁ
 λόγος, ἀρμακτωμάτων εἰ μὴ μόνον αὐτὸν ἀπολεῖ καὶ τὸς σὺν
 αὐτῶν βουλδοσάμνος κακῶς ὁ Κόππας, ἀλλὰ καὶ σφίσι ἐμ-
 ποδῶν ἔσαι, καὶ ἅμα καὶ δυνάμεισιν. Λούκκλλος δὲ πρὸς
 μὲν τούτοις δημηγερῶν εἶπεν, ὡς ἕνα βούλοισ' αἰ ὅκ πο-
 λεμίων ὄντων Ῥωμαῖον, ἢ πρῶτα λαβεῖν τὰ τῶν πολε-
 μίων. Ἀρχελαίου δὲ τὸ πρὸς Βοιωτῶν Μιθριδάτη φρατῆγῆ-
 σαντος, εἶτ' ἀποσάντος καὶ Ῥωμαίοις συστρατεύοντος, ἀνα-
 βεβαουμένου, ὁ φησὶντα Λούκκλλος ἐν Γόντῳ πρῶτων ὁμοῦ
 κρατήσιν, ὅσων ἐφειδέτερος εἶναι τῶν κωμηγῶν, ὡς τε τὰ θη-
 εῖα παρῆθ' ὅτι κενοὶ αὐτῶν τὸς φωλεῖς βαδίζον. καὶ τῶν
 εἰπῶν, ὅτι Μιθριδάτην πρὸς ἡγε, πεζοὺς μὲν ἔχων τρισμυ-
 είοις, ἵππων δὲ διχιλίοις πενταχούσις. καὶ τῶν εἰς ἔπο-
 ψιν τῶν πολεμίων, καὶ γυμνάσας δὲ πλῆθος, ἐβούλετο μὲν
 ἀπέχεσθαι μάχης, καὶ τείνειν τὸν χεῖρον. Μαρίου δὲ, ὅν
 Σερτώλειος δὲ Ἰβηρίας ἀπεσάλκει Μιθριδάτη μὲν δυνά-
 μεως φρατῆγῶν, ἀπολυτήσαντος αὐτῶν καὶ πρὸς ἀκλειθεῖς, κα-
 τίσησιν εἰς τὰς ἡσας ἀναμαχέμενος. ἡδὴ δὲ ὅσων ἔπω συμ-
 φερμένων, ἀπ' ὁ δὲ μετὰς ὅτι φησὶντα μετὰ βολῆς, ἀλλ' ἐξαι-
 φνης τὸν ἀέρος ἀπορραγῆτος, ὡς φησὶντα μέγα σῶμα φλογρῆδες εἰς μέσσην τῶν φρατῶν πεδῶν καὶ ἀφ' ἑσθ' ἡμῶν, ὅ μὲν σῶμα
 πῖθα μάλιστα, τῶν δὲ χεῖρον δὲ γὰρ ἀναπύρα πρὸς εἰσῆσιν ὡς τε δέισαντας ἀμφοτέρωσιν δὲ φάσμα ἀνακρίθῃται.

A qui, ut multi sopheræ, infatus primò & euandis ostentabundus viribus, splendidis tamen in specie & pomposis, adortus fuerat Romanos: inde cum risu explosus & correctus, quum esset iterum arma moturus, copias ad verum & iustum apparatus contraxit. Detrahit enim variam multitudinem, dissonorum minas barbarorum, armorum inauratorum & gemmis distinctorum instrumentum: quòd victoribus id prædæ esset, non adderent tenentibus neruos. Pro his gladios fabricauit more Romano, scuta solida compegit, atq; exercitatorum habuit magis quàm comptorum equorum delectum, peditum cxx. millium ad Romanos ordines instructorum, equitum xvi. millium præter currus falcatos, qui centum erant. Ad hæc naues non deauratis tabernaculis nec balneis pellicum & gynæciis delicatis adornatas, sed armis, sed telis, sed stipendio comparauit refertas, atque ita impetum in Bithyniam fecit. Ciuitates autem iterum receperunt eum lubentes, non hæc solum, sed Asia etiam tota, quam recidiui priores morbi inuaserant, quòd intolerandis malis oppressa à forneratoribus & publicanis Romanis esset. quos Lucullus post, ut harpyias alimenta eorum rapi- entes, abegit: tunc verò enitebatur castigando eos moderatiores efficere, defectionesque dissi- ciebat populorum, quum nemo propè dixerim quiesceret. Dum hinc distringitur Lucullus, suam occasionem Cottaratus, configere institit cum Mithridate. Multis autem nuntiantibus Lucul- lum aduentare & iam in Phrygia castra habere, existimans triumphum se tantum non in manibus tenere, ne consors eius Lucullus foret, maturauit dimicare. Cæterum afflictus simul terra marique sexaginta naues cum ipsis viris, terra peditum qua- tuor millia amisit. Ipse Chalcedone inclusus & cir- cumfessus Luculli opem respectabat. Non deerant qui Lucillum ad progrediendum omisso sti- mularent Cottam, vacuum ostendentes capturum Mithridatis regnum. Fremebant maximè hæc milites, non tantum se suosque malis consiliis per- ditum iuisse Cottam, sed ipsis etiam officere pa- ratam sine sanguine victoriam habentibus. His Lucullus pro concione demonstrauit, vnum mal- le se ab hostibus seruare ciuem, quàm omnia quæ essent hostium capere. Quum Archelaus autem Mithridatis quondam in Bœotia præfectus, qui post desciiuit ab eo, & tunc in præsidiis erat Ro- manis, suo tantum conspectu confirmaret Lucul- lum toto Ponti regno potiturum, negauit vena- toribus se timidiorem esse, ommissis feris vt ad va- cua eorum iustra contenderet. Ita fatus, mouit in Mithridatem. Pedites habebat xxx. millia, e- quites duo millia quingentos. Vbi contemplatus est hostes, obstupefactus eorum multitudine cu- piebat abstinere pugna & tempus ducere: sed quia Marius, quem ex Hispania miserat Sertorius cum copiis duces Mithridati, occurrit lacessiuitque eum, instruxit aciem ad configendum. Quum iam penè concurrerent, ex nulla euidenti com- mutatione, sed caelo repente dirupto, grandis visa est flammea moles inter vtranq; aciem delabi: ea corpore dolium, colore referebat candens atgen- tum. Quod ostentum vtroque percussos diremit.

καὶ φαίηνται πλάσαντες τὰ βωμῶν παρέστησαν. ἢ δὲ ἰερεῖα καὶ
 βεφορμὴν τῆ θεῶν, νομίμω μὲν εἶχεν (ὡσπερ πάλαι βοτὰ τῆς
 Κυζικίων) ἐν τῆ περσῆα· κατ' ἐκείνῳ δὲ τῆ ἡμέρῃ ἀπο-
 κριθεῖσα τῆς ἀγέλης, μόνη διενήξατο πρὸς τὴν πόλιν, καὶ
 κατέστησεν ὅτι τὴν θυσίαν αὐτῆ. ὄναρ δὲ ἡ θεὸς Ἀρσασ-
 » ρα τῶ τοῦ δήμου γραμματικῆ τῶ δασα, Καὶ μὴν ἔγωγε
 » (εἶπεν) ἦκα τὸν Λίβυχὸν αὐλητὴν ὅτι τὸν Ποιρικὸν σαλπυ-
 » κτὴν ἐπάρουσα. Φερόσι οὖν θάρρειν τοῖς πολίταις. θαυμα-
 ζόντων δὲ τὴν φωνὴν τῆς Κυζικίων, ἀμὲν ἡμέρα σάλον
 εἶχεν ἡ θάλασσα, κατιόντος ἀκρίτου πνέματος· αἱ τε μη-
 χροαὶ τῆ βασιλέως παρεῶσαν τοῖς τείχεσιν ἔργα θαυμασὰ
 Νικωνίδου τῆ Θεσσαλοῦ ροίζα καὶ πατάγῳ τῶσπον ἀπε-
 δήλωσεν ὁ μέλλον· εἶτα νότος ἐκρηγαῖς ἀπίστος ὁ μέγιστος
 πάτ' ἄλλα σιυέπει μὴ χρομῆμα, ὡς εἰς βροχῆ μοῖα,
 καὶ τὸν ξύλιον πύργον, ἐκείτὸν πηγῶν ὕψος ὄντα, ἀφείσας
 κατέβαλεν. ἰσορείται δὲ, τῆς ἐν Ἰλίῳ πολλοῖς καὶ ὕπνον
 ὀφθῆναι τῆ Ἀθωῶν ἰδρῶτι πολλῶν ρεομῆν, καὶ ὑπερφαί-
 νουσαν π τῆ πέπλῃ παρέρρωγες, λέγουσαν ὡς ὄρτιος ἦεν
 βοηθῆσασα Κυζικίων. καὶ ἐπὶ τὴν πινὰ δόγματῃ καὶ γραμ-
 ματῃ πρὸς τῶτων ἔχουσαν ἐδείκνυον Ἰλιεῖς. Μιθριδάτι
 δὲ, ἀρχὴ μὲν ὑπὸ τῆς εἰσόδου στρατηγῶν φενακίζομῆτος
 ἠγρόει τ' ἐν τῶν στρατοπέδῳ λιμὸν, ἠνίων Κυζικίων ἀφ-
 φθῆροντες τὴν πολιορκίαν. τῶ δὲ ἐξέρρη ὁ φιλότιμον
 αὐτῆ καὶ φιλόνηκον, ἐν ἀδῆσει ἡρομῆτος τῆς ἀπολείων αἰς οἱ
 στρατῶν σιυείχοντο, καὶ τ' αἰθροποφαιῶν· ἀπὲ δὲ μὴ
 θαπεικῶς μὴ δὲ ὀπιδεικνῶς Λουκῶλλου πολεμουῦτος,
 ἀλλὰ πῶτο δὲ ὁ λεγόμενος, εἰς τὴν γαστέρα ἐναλλομῆτος,
 καὶ ὅπως ὑφαίρησεν τὴν ἔφω ἀπὸ τῆς στραμαθλομῆτος.
 δὲ καὶ φερούσιον ἡ πολιορκῶτος αὐτῆ, τὰ χειρῶν χρο-
 σασται σιυῶδων ὁ Μιθριδάτης, ἐξέπεμψεν εἰς Βιθυνίαν
 τοῖς μὲν ἵππαις χροδὸν ἀπὸ τῆς μῆ τῆς ὑποζυγίων, τῆ δὲ
 πεζῶν τοῖς ἀρῆσι. πυθόμενος δὲ ὁ Λέκκλλος, ἐπὶ νυκτὸς
 ἦκεν εἰς τὸ στρατόπεδον· πρὸ δὲ χειμῆτος ὄντος ἀναλαβῶν
 σιυείρας δέκα, καὶ τὴν ἵππων, ἐδίωκε νιφόμῆτος καὶ κακῶπα-
 θῶν, ὡστε πολλοῖς ὑπὸ κρούσις ἐσθιδόντας ἀπολείπεσται τ'
 στρατῶν τῆς πῶσις δὲ ἄλλοις πρὸ τ' Ῥωδακὸν πῶσμον κατῶ-
 λαβῶν τῆς πολεμῶσι, ποσαί τῶν ἔπλῳ ἐποίησεν, ὡστε τῶν
 γωαῖχας ἐκ τῆς Ἀπολλωνίας πρὸς ἔρχομῆτος ἀφάρπα-
 ζειν τὰ φορτία, καὶ σκυλῶν τῆς φονδλομῆτος πολλῶν δὲ (ὡς
 εἶχες) ἀποθανόντων, ἐάλωσαν, ἵπποι μὲν ἑξακισχίλιοι, καὶ
 πλῆθος ἀναείθμητον ὑποζυγίων, αἰδρες δὲ, μύριοι πεντα-
 χίλιοι· καὶ τῶτοις ἀγων πῶστας, παρεξήει τῶν δὲ στρατό-
 πεδον τῆς πολεμῶσι. Σαλασίς δὲ θαυμαζῶ, τότε πρὸ τῶν
 φθαῖ Ῥωμαῖοις καμῆλοῖς λέγῶντες, εἰ μὴτε πρὸς τῶν τοῖς
 μῆ Σικιτίωνος νικῶσαι τῶν Ἀντίοχον ὤετο, μὴτε τῶν ἑναγχοῖς
 πρὸς Ὀρχομῆτος καὶ πρὸς Χαίρωνεια Ἀρχελάῳ μεμαχη-
 μένους, ἐγνωκῆσαι καμῆλον. ἀλλὰ ὅ γε Μιθριδάτης φθῶν
 μὲν ἔγνωσαι τ' παρῆσιν, αἰθολχῆς δὲ Λεκέλλῳ καὶ ἀφαιτῶν
 ὀπίσω μὴ χρομῶμῆτος, ἐξελλε τ' ναύαρχον Ἀρσιόνικον ὅτι τὴν
 Ἐλλωικίῳ θάλασσῳ, καὶ ὅσον ἔπῳ μέλλοντος ἐκπλεῖν, ἐκ
 πρὸς δόσις ὁ Λέκκλλος ἐκυεῖδσε, μῆ χροσῶν μυρίων, οἱ
 ἐκόμενε ἀφαιτῶν ἡ τῶ Ῥωμαῖκῶν στραθῶματος. ἐκ τούτου
 Μιθριδάτης μὲν ἐφυγῶν ὅτι θάλασσῳ, οἱ δὲ στρατηγῶν πε-
 ζοῖ τ' στρατῶν ἀπήγαγον. ὅτι πεσῶν δὲ Λέκκλλος αὐτοῖς πρὸ τ'
 Γερακὸν πῶσμον, εἶλε τε παμπόλλας, καὶ δισμυεῖς ἀπέ-
 κτεινε. λέγον δ' ἐκ τ' πῶτος ἀφαιτῶν τε καὶ μαχίμων ὄχλα μυριάδες ἑ
 πολὺ δὲ τ' Ῥίακῶν καὶ λείπασται ἀφαιτῶν

A farinaceam fictam admouerunt aræ. Sacra vacca,
 qua deæ alebatur, trans fretum pascebat cum reli-
 quo armento Cyzicenorum. Hæc illo die armen-
 to relicto ad oppidum tranauit sola, & se sacris ad-
 mit. Dea insuper publico ludi magistro Arista-
 goræ offerens se in somnis, Equidem, inquit, ad-
 fum ut tibicinem Africum in tubicinē Ponticum
 impellam: tu ergo ciues iube bono animo esse. Mi-
 rantibus hanc vocem Cyzicenis prima luce flu-
 ctuauit mare quasi immenso incumbente vento,
 & admotæ muris regis machinæ insignia Thessali
 Nicomedis opera, stridore & crepitu primū quid
 instaret indicauerunt: inde auster, supra modum
 procellosus coortus, horæ breui momento cū a-
 lia conuulfit machinamenta, tum turrim ligneam
 in altitudinem centum cubitorum excitatam tan-
 ta vi concussit, ut prouerit eam. Iam memoriæ
 proditum est compluribus Illi fuisse Mineruam in
 somnis obuersatam, quæ copioso manabat sudore,
 partemq; pepli discissam ostendebat. Eam dixisse,
 modò venire se ab ope Cyzicenis ferenda. Colu-
 mnam autem, quæ decreta & literas de his inscri-
 pta habet, ostendebant Ilienses. At Mithridatem,
 quouq; lactatus à ducibus suis famem exercitus
 ignorauit, urebat quòd effugerent Cyziceni expu-
 gnationem vrbis. Ut verò aduertit necessariorum
 difficultatem, qua pressi non abstinebant milites
 humanis carnibus, ambitio & gloria eius citò ef-
 fluxit: quòd nimirum nō ad speciem vel pompam
 bellum gereret Lucullus, verum (ut est in prouer-
 bio) in ventrem sibi insiliret, omniaq; moliretur,
 quo præcideret sibi cibaria. Quapropter dum op-
 pugnat Lucullus arcem quandam, occasione ma-
 turans Mithridates uti, dimisit in Bithyniam o-
 mnem fermè equitatum cum iumentis atque ex-
 peditatu minus vtilis. Ea re nuntiata cōtendit Lu-
 cullus de nocte in castra. Diluculo tempestate sæ-
 uiente insequutus eos est cum cohortibus decem
 & equitatu, quamuis niue affligerentur atq; aliis
 incommodis, ut multi milites ex gelu succumben-
 tes sequi non valerent. Cum cæteris ad Rhynda-
 cum amnem hostes assequutus, stragem edidit
 tantam ut Apollonia egressæ scæminæ diriperent
 impedimenta & trucidatos spoliarent. Multis sci-
 licet cæsis capta sunt equorū sex millia & iumen-
 torum infinitus numerus, capita millia quindecim,
 omnesq; præter castra hostium duxit. Salu-
 stium verò demiror, qui autumat tunc primū vi-
 fos Romanis camelos: quòd neque olim illos qui
 E duce Scipione Antiochum deuicerunt, neq; hos
 qui ad Orchomenon & Chæroneam certauerunt
 cum Archelao, nosse putauerit camelum. At Mi-
 thridates fugam quamprimū instituit arripere.
 Quo autem tricas & moras Lucullo neceret à ter-
 go, misit ad mare Græcum præfectum classis suæ
 Aristonicum: quem, iam iam soluturum, Lucullus
 per prodicionem in potestatem suam redegit cum
 decem millib. aureorū, quos portabat ad sollicitan-
 dam exercitus Romani partē. Ibi fugit Mithridates
 ad mare, terrestres copias reliquit reducendas du-
 cibus. Quos adeptus ad Graniciū fluuium Lucul-
 F lus permultos cepit, concidit millia viginti. Perhi-
 bentur ex vniuersa tam lixarum quàm militum
 colluic non minus trecenta millia contrucidata

fuisse. Lucullus, primū Cyzicū ingressus est: vbi ingenti lætitia & magnifico honore exceptus est: inde ad Hellepontum profectus classē instruxit. Troadem delatus diuertit in delubro Veneris: nocte sopitus deam videre visus est sibi assistentem, quæ diceret,

*Quid dormis animose leo, quum proximus adsit
Hinnulus ecce frequens?*

Surgens, aduocatis amicis, exposuit adhuc nocte somniū. Simul adfuerunt ab Illo quidā, qui nuntiantes conspectas ad Acheorum portum quinquiremes regias tredecim, quæ in Lemnū intenderent cursum. Statim igitur soluit, atq; his potit^o est, præfectū earum Isidorū occidit. mox insectatus est cæteros nauas. Stabant hi in ancoris, omnibusq; terræ appulsis nauigijs propugnauerunt ex fororum tabulis, ac Romanis vulnera ingessere. Nec circumuehendi dabat locus facultatem, vel nauib. fluctuantib. hostiles premendi terræ accubantes & firmiter consistentes. Tandem qua accessum in insula in terrā dabat, fortissimos quosq; milites exposuit, qui auersos adorti hostes partim eorū interfecerunt, partim cōpulerunt præcis nauīū oris fugientes à terra collidere nauigia, atq; in aciem Luculli incurere. Multi ibi afflicti. Inter captiuos adductus Marius est, qui missus à Sertorio dux fuerat. Altero oculo captus erat. Edixerat autē ante certamē Lucullus militib., ne quē luscum interficerent, quo probis & contumeliis vexatus necaretur. His confectis, properauit ipsum insequi Mithridatē, q̄ in spe esset circa Bithyniam se illum inuenturum, retentū à Voconio, quē ad instandum fugienti cū nauibus miserat Nicodemiam. Enimvero Voconius, dū in Samothrace initiatur mysteriis & festos dies celebrat, haud occurrit in tempore. At Mithridatem, qui iam cum classe vela fecerat & maturabat antequam ipsum peteret Lucullus Pontum tenere, corripit atrox tempestas, qua classis partim abrepta, partim est depressa. Omnia littora eiectis fluctu naufragiis permultos dies completa fuere. Rex ipse, quum nauis oneraria, qua vehabatur, nec ad terram appelli ob molem in tanta procella & cæcis fluctibus videretur gubernatoribus posse, & aquam iam accepisset atque obruta esset vndis, transgressus in myoparonem piraticum corpore prædonibus permisso incolumis Heracleam Ponticam insperato & summo cum discrimine peruenit. Porro Lucullus commendabili ambitione, quæ successum habuit, aduersus senatum est vsus. Quum enim hic ei ad classē parandam tria millia talentum decreuisset, negauit per literas ea pecunia sibi opus esse, iactans sine sumptu & tanto paratu Mithridatem se sociorum nauibus exacturum pelago. quod Dei ope præstitit. Fama tenet Dianæ Priapinæ ira fuisse tempestatem illam Ponticis immisissam, quod fanum eius spoliauissent & signum loco mouissent. Multis Lucullum monentibus vt proferret bellum, horum repudiata sententia per Bithyniam & Galatiam in regnum Mithridatis inuasit. In principio laborauit vsq; eo difficultate necessariorū, vt xxx millia Gallogræcorum sequerentur castra qui medimnos singulos frumenti humeris portabant. Progressus vero omnia subiugando ad affluentiam euasit tantam,

θυρίας και Γαλατίας εις τὴν βασιλικὴν, ἐν δὲ ἁπλῶν μὲν σιδηρῶν τῶν ἀναγκάων, ὡς τε Γαλατίας ἐπέσθη τρισμυρίοις, ἕκαστον ὅτι τῶν ὁμῶν κρημίζοντα οἴτου μέδιμνον. τῶν δὲ ἁπλῶν τῶν καὶ κρατῶν ἀπορῶν, εις ποσσὺν τὴν ἡλθεν ὑπορείας,

A ρίωαι. Λούκυλλος ὁ πρῶτον εἰς Κυζικὸν παρήθων, ἀπέλαυσεν ἠδονῆς καὶ φιλοφροσύνης ἀρεπούσης. ἔπειτα ναυτικὸν ἐξήρτυετο, τὸ Ἑλλήσποντον ὅτι πορβόμομος. εἰς δὲ Τρωάδα καταρῆσθαι, ἐσκλιώσε μὲν ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀφροδίτης· κατακρημνίσθαι δὲ, ἰνκτωρ ἐδόκει τὸ θεῶν ὄραν ἐφεσῶσαν αὐτῶν, καὶ λέγουσαν, Τί κηώσεις μετὰ θυμὸν λέον, νεβροὶ δὲ τοι ἐχθροὶ. Ἐξαισάσθαι δὲ καὶ τὸς φίλους καλέσας, διηγεῖτο τὴν ὄψιν, ἐπὶ ἰνκτὸς οὐσῆς. καὶ παρήσαν δὲ Ἰλίς πινές, ἀπαγρηγόντες ὠφθαλμοὶ τῶν Ἀχαιῶν λιμνῶν τρεῖς καὶ δεκά πενήρεις τῶν βασιλικῶν ὅτι Λῆμνον πλεῖστας. ἄθῆς οὖν αἰαθροὶς, τῶν τοῖς μὲν εἰλε, καὶ τὴν στρατηγὸν αὐτῶν Ἰσίδωρον ἀπέκτεινεν ὅτι ὁ τοῖς ἄλλοις ἐπλεῖ φερρέας. οἱ δὲ ἔτυχον ὀρμουῶντες, καὶ τὰ πλοῖα πᾶντα πρὸς τὴν γῆν συνέλκοντες, ἀπὸ τῶν καταστρωμῶν διεμάχοντο, καὶ πληγὰς ἐδίδδοντο τοῖς πρὸς τὸν Λούκυλλον, οὔτε πρὸς πλοῖα τῶν χρωίου διδόντες, οὔτε βιάσασθαι ναυτὸς μετεώροισι τῶν πολεμίων, φερρέασι τῆς γῆς, καὶ βεβηκῆσθαι ἀσφαλῶς. οὐ μὲν δὲ ἀ μάλισ, ἢ φερρέοις πινὰ ἢ ἠσῶς εἶχεν, ἀποβιάσει τῶν στρατιωτῶν τοῖς ἄριστοις, οἱ κατόπιν ὅτι πεσόντες τοῖς πολεμίοις, τοῖς μὲν διέφθειρον αὐτῶν, τοῖς δὲ ἰσχυρῶς ἀποκρίνοντες τὰ κυρμῆσια τῶν νεῶν, καὶ φέρουσθαι ἐκ τῆς γῆς, ἀλλήλοισι τε συγκρούειν τὰ πλοῖα, καὶ ταῖς ἐμβολαῖς ταῖς πρὸς τὸν Λούκυλλον ὑποπίπτειν. πολλοὶ μὲν οὖν διεφθάρησαν. ἐν δὲ τοῖς ἀλοῦσιν ἀνήρη καὶ Μάριος ὁ πρὸς Σερτωρίου στρατηγός. ἰὺ γὰρ ἑτεροφθαλμος. καὶ παρήγητο τοῖς στρατιώταις ἄθῆς ὅτι πλείοσιν ὑπὸ Λούκυλλου, μὴ δὲνα κτείνειν ἑτεροφθαλμον· ὅπως ἐξονδιδάσθαι καὶ καθευθεῖσθαι ἀποθάνοι. γυρόμομος δὲ ἀπὸ τούτων, ἠπειγέτο πρὸς τὴν αὐτῶν Μιθριδάτου δίαξιν. ἠλπίζε γὰρ ἐπὶ πρὸς Βιθυνίαν ἀρῆσειν αὐτὸν ὑπὸ Βοκωνίου φερρέου μῆνον, ὃν αὐτὸς ἐρησόμενον τῆ φυγῆ μετὰ νεῶν ἀπέσκαλκει πρὸς Νικημήδειαν. ἀλλὰ Βοκωνίος μὲν ἐν Σαμοθράκη μουρόμομος καὶ πρηγυεῖσθαι καθευθήσει, Μιθριδάτῃ δὲ ἀναρῆντα μετὰ τῶν γόλου, ἀπεύδοντα πρὶν ὅτι φέρειν Λούκυλλον, εἰς τὸν πόντον εἰς πλοῖα, καταλαμβασίς χημὸν πολίς, ὅφ' ἔ τὰ μὲν ἀφρηπάγη, τὰ δὲ ἐβουλήθη τῶν σκαφῶν. πᾶσα δὲ ἡ πρὸς τὴν ναυαγίαν ἐκ φερρέοις ὑπὸ τῶν κλύδωνος ὅτι πολλὰς ἡμέρας ἰὺ πρὸς πλεως. αὐτὸς δὲ, τῆς ὀλκίδος ἐφ' ἧς ἐπλεῖ, μῆτε πρὸς τὴν γῆν ὑπὸ τῶν κρημίσθαι δὲ μέγροτος, ἐν σάλας μεγάλῃ καὶ κύματι τυφλῷ παριστάμενης τοῖς κυβερνήταις, πρὸς τε τὴν θαλάσσαν ἠδὲ βαρείας καὶ ὑπορῆσθαι γυρόμομος, μετεμβαῖς εἰς ληερικὸν μουπάριον, καὶ ὁ σῶμα πειρατῆς ἐν χερσῶν, ἀειλίπτος καὶ πρὸς ἀβόλως εἰς τὴν Ποντικὴν Ἠράκλειαν ἐξεσάθη. Λουκύλλος δὲ ἀνεμῶστος ἢ πρὸς τὴν σύγκλητον ἀπέβη φιλομῆμα. ψιφίζομομος γὰρ αὐτῆς πρὸς τὸν πόλεμον ἀπὸ τριχλίων ταλάντων ἐξαρτύεσθαι ναυτικὸν, ἐκάλυσε, πέμψας γράμματα, καὶ μεγαληγροῖσας, ὡς αἰὲ δαπνόμομος καὶ ποσσῶν τῶν πρὸς ἀβόλως, ταῖς τῶν συμμάχων ναυσὶ Μιθριδάτῃ ἐκβλήσει τῆς θαλάσσης. καὶ τῶν ὑπὸ ἡρξεί αὐτῶν τῶν ποσσῶν συναγωνισαμῆς. λέγεται γὰρ Ἀρτέμιδος γόλου Πειραπίνης ὁ χημὸν ἐμπεισῆν τοῖς Ποντικῆς, συλήσασθαι αὐτῆς ὀίερον καὶ ὀξοῖον ἀνασπῶσθαι. πολλῶν δὲ Λουκύλλου πρὸς ἀνομῶν ἀναβάλλεσθαι τὸν πόλεμον, οὐ φρογῆσας ἐπέβαλε ἀπὸ Βι-

ὡς τε τὸν μὲν βοῦν ἐν στρατοπέδῳ, δραχμῆς, ὃ δὲ δρόδρα-
 ποδόν, τετάρων ὠνιον εἶναι· τίω δ' ἄλλω λείαν ἐν ὄσδενι λό-
 γω τὸς μὲν ἀπολείπειν, τὸς δὲ αἰαλίσκειν. Δραχμῆς γὰρ ἡ
 ὄσδενός παρὸς ὄσδενά, πρῶτων ὑπορωμάτων. ἀλλ' ὅσον φη-
 ραί καὶ κακῶσαι τίω χύσαν, ἵππασάμωροι καὶ καταδρα-
 μόντες ἄγχι. Θεμισκύρας καὶ τῶν παρ' Ἐρμιάδοντα πεδίων,
 ἠπείωντο τὸν Λούκουλλον, ὑπὸ πᾶσας παρσάγαται τὰς πόλεις,
 καὶ κέρτος ὃ ὄσδεμίαι ἤρκεν ὄσδε παρέρχκεν αὐτοῖς ὠφελή-
 " δύναι Δραχμῆσασιν. Ἀλλὰ καὶ νῦν (ἐφασαν) Ἀμισόν,
 " πόλιν ὠδαμίονα καὶ πλοσιόδου, οὐ μέγα ὄν ἔργον (εἴ τις ἐ-
 " τείναι τίω πολιορκίαν) καταχεῖν, ἀπολιπόντας ἡμᾶς, ἄγε
 " παρὶ τίω Τιβαρηνῶν καὶ Χαλδαίων ἐρημίδου, Μιθριδάτη
 " πολεμήσοιτας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐκ ἀπὸ Λούκουλλος ἐλ-
 πίτας εἰς ποσὸν ἀπονοίας τὸς στρατιώτας παρσάγαται, ὅ-
 σι ὕστερον ὄξεφηνεν, ὑπερέσχε, καὶ οὐκ ἐφρόντιζεν. ἐκεί-
 νοις δὲ ἀπελογεῖτο μᾶλλον οἱ βραδυτῆτα καταχέρον
 αὐτῶν, Δραχμῆσασιν ἐν ταῦτα παρὶ κάμας καὶ πόλεις οὐ
 πολλοῦ πινος ἀξίας πολὺν χρόνον, ἐάντος δὲ αὐξέσασθαι
 " Μιθριδάτιω. Αὐτὸ γὰρ (ἐφη) τὸ τοῦ καὶ βούλομαι, καὶ κέρ-
 " μαί τεχνάζων, μέγα μὲν αὐτῶν ἡρέσασθαι τὸν ἀόδρα, καὶ σωμα-
 " γαχεῖν αὐτὸν ἀξίωμα καὶ δυνάμειν, ἵνα μείη καὶ μὴ φύγη
 " παρσίωντας ἡμᾶς. ἢ οὐχ' ὄρατε πολλὴν μὲν αὐτῶν καὶ ἀτέκ-
 " μῶτον ἐρημίαν ὀπίσω παρσῶσαι; ἐγὼ δὲ ὁ Καύκασος, καὶ
 " ὄρη πολλὰ καὶ βαθέα, καὶ μυρίους βασιλεῖς φουρμαχόν-
 " τας ἀρκυῖατα κατακρύψαι καὶ παρσάγαται. ὀλίγων δὲ ἡμε-
 " ρῶν ὄδος εἰς Ἀρμενίαν ἐκ Καβείρων καὶ ὑπερ' Ἀρμενίας
 " καὶ ἄπειτα Τιγραῖος, βασιλεὺς βασιλέων, ἔχων δυνάμειν ἢ
 " Παρσῶν τε παρσάγαται τῆς Ἀσίας, καὶ πόλεις Ἐλλιωίδας εἰς
 " Μηδίας αἰακρυμῆσαι, καὶ Συρίας καὶ Παλαστίνης, καὶ
 " πῶς ἀπὸ Σελδύκου βασιλεῖς ἀποκτινύει, θυγατέρας δὲ αὐ-
 " τῶν ἀγὰ καὶ γυναικῶν αἰακρυμῶν. οὐκ οἰκείος ὅστι Μιθριδάτου
 " καὶ γαμβρός. οὐ παρσάγαται δὲ αὐτὸν ἰκέτιω ὑπερσά-
 " μωρος, ἀλλὰ πολεμήσοι παρὸς ἡμᾶς καὶ παρσῶντες ἐκβαλ-
 " λειν Μιθριδάτιω, κινδυνώσομεν ὅτι παρσάγαται Τιγρα-
 " νίω, πάλαι μὲν αἰτίας δέομενον ἐφ' ἡμᾶς, ὅτι παρσῶντες δὲ
 " οὐκ ὄν λαβόντα τῆς ὑπερ' ἀνδρὸς οἰκείου καὶ βασιλέως αἰ-
 " ναγκασθέντος ὑπερσάγαται αὐτῶν. τί οὖν δεῖ τῶν ἡμᾶς ὄξεργά-
 " σασθαι; καὶ διδάξαι Μιθριδάτιω ἀνομοῦτα μὲν ὄν ὅστι
 " αὐτῶν παρὸς ἡμᾶς πολεμητέον; καὶ μὴ βουλόμενον, ἀλλ' αἰ-
 " δέσομεν, σωμαλευνέιν ὅτι τῶν Τιγραίου χεῖρας; ἀλλ'
 " οὐχὶ δόξα αὐτῶν χρόνον, ἐκ τῶν οἰκείων παρσῶν ἀσάσασθαι
 " καὶ ἀναθάρρυναι, Κόλχοις καὶ Τιβαρηνίοις καὶ Καππά-
 " δοξιν, ὣν πολλάκις κεκερτήκαμεν, μάχεσθαι, μᾶλλον ἢ
 " Μήδιδι καὶ Ἀρμενίοις; ὅτι τοιούτων λογισμῶν ἡρόμενος ὁ
 " Λούκουλλος, παρὶ τίω Ἀμισὸν διέτριψε, μαλακῶς τῆ
 " πολιορκία χρόνον· καὶ μὲν χιμάνα Μερβίαν ἀπολιπόντων
 " ὅτι τῆς πολιορκίας, ἐβάδιζεν ὅτι Μιθριδάτιω καὶ ἡρόμενον
 " ἐκ Καβείρας, καὶ ἀνομοῦμενον ὑφίσασθαι τοῖς Ῥωμαίοις,
 " ἠδροισμέτης αὐτῶν δυνάμεως εἰς τετρακισμυρίου πεζοῖς,
 " ἵπποῖς ὃ τετρακισμυρίοις, οἷς ἐθάρρει μάχισα. καὶ ἀφῆκε τὸν
 " Λύκον ποταμὸν, εἰς ὃ πεδίον παρσῶν καλεῖτο τοῖς Ῥωμαίοις.
 " ἡρομῆς δὲ ἵππομαχίας ἐφύρην οἱ Ῥωμαῖοι. Πομπώνιος
 " δὲ αὐτῶν οὐκ ἀδόξος ἐάλω τετρακισμυρίου, καὶ παρὸς τὸν Μι-
 " θριδάτιω αἰήθη κακῶς ὑπερσάγαται Δραχμῆσασιν.

in exercitu drachma, mancipium quatuor
 eius venale, ceteram praedam nullo respectu alii
 relinquerent, alii corrumpent. quippe distrahe-
 re praedam omnibus abundantibus nulli valebant.
 Sed quum equitatu & excursionibus omnem re-
 gionem (que Themiscyras & circa Thermodon-
 tem vastaffine caedaffentq;), lacerabant Lucullum
 quod omnes vrbes per deditioem, vi cepisset nul-
 lam, neq; diripiendam concessisset militi. Imo di-
 xerunt, nunc etiam Amiso opulenta & copiosa re-
 lieta vrbe, quam non sit operosum, si acriter eam
 oppugnes, expugnare, ad solitudines nos Tibare-
 norum & Chaldaeorum rapito, vt cum Mithrida-
 te configamus. Verum quia non sperauerat hinc
 milites eo furoris progressuros, vt apparuit dein-
 cept, contemnebat & floccipendebat ea. Apud il-
 los vero malebat purgare se, qui culpabant cun-
 ctationem suam, quod circa vicos & oppida non
 magni momenti multum corrumpere temporis,
 & permitteret respirare Mithridatem. Id ipsum, in-
 quit, cupio & reses struo, vt vires ille repareret, co-
 piasque, quibus fidere queat, contrahat: quo con-
 sistat, neq; ad nostrum profugiat aduentum. Cer-
 nitifne habere illum a tergo solitudinem vastam &
 immensam? Subest Caucasus montesq; multi &
 lati, qui infinitos reges valeant aciem declinan-
 tes occultare & tegere. Paucorum dierum est
 ex Cabiris in Armeniam iter, vbi sedet otiosus
 rex regum Tigranes tanta subnixus potentia, qua
 Parthis extorquet Asiam, ciuitates Graecas in Me-
 diam deportat, Syriam obtinet & Palaestinam, re-
 ges Seleuci successores sustollit, eorum filias & con-
 iuges sedibus extractas abducit. Hic Mithridatis
 propinquus est & gener. Non proiciet certe, vbi
 ad ipsum se contulerit supplicem, sed arma nobis-
 cum conferet: ac dum acceleramus Mithrida-
 tem pellere, verendum fuerit, ne accersamus Ti-
 granem, qui iam pridem praetextum aduersus nos
 quaerit, verum haud reperiet speciosiore, quam
 pro homine necessario & rege coacto sibi seruire.
 Quid ergo, hoc sine vrgebimus ipsi, & Mithri-
 datem docebimus nescium, quibuscum socianda
 ei aduersus nos arma sint? inuitumque & dedi-
 gnantem, vt probrosum sibi, in manus agemus Ti-
 granis? Non spatium ei dabimus ex peculiaribus
 se instruendi atque erigendi, ac cum Colchis, Ti-
 barenis, Cappadocibus, quos contudimus fre-
 quenter, potius quam cum Medis & Armeniis
 praeliabimur? Hoc consilio Lucullus ad Ami-
 sum lenta obsidione tempus triiuit. Exacta bru-
 ma, relicto ad continuandam obsidionem Mu-
 rena mouit in Mithridatem. Is ad Cabira stantia
 habebat, certus ibi subsistere Romanos exercitu
 conscripto ad XL millia peditum, quatuor e-
 quitum, in quibus summam fiduciam habebat.
 Ac transgressus Lycum amnem, in campos pa-
 tentes progressus, laceffiuit Romanos. Commis-
 so equestri praelio, terga Romani verterunt. In eo
 Pomponius, non obticurus vir, faucius captus est,
 atque ad Mithridatem vulneribus grauis pertra-
 ctus. Quem vbi rogauit rex an, si ipsum conserua-
 set, amicus sibi esset futurus, Sane, inquit, si pa-
 cem cum populo Romano feceris: sin secus, ho-
 stis. Cuius rex admiratus virtutem, nihil eum laetit.

πορσῶν δὲ τῶν βασιλέως εἰσαθείς ὑπερ' αὐτῶν, ἡρόμε-
 " ται φίλος, Ἀναγὰ δὲ (ἐφη) Ῥωμαίοις ὄξεργατῆς εἰ ὃ μὴ, πολέμιος. τῶν μὲν γαμῶσας ὁ Μιθριδάτης οὐκ ἠδίκησε.

Quum timeret Lucullus, prævalentibus equitatu hostibus, planicem: petere autem montanam regionem longinquam, saluosam, impeditam gravaretur, ecce Græci quidam, qui abdiderant se in speluncam quandam, capiuntur: quorum natu maximus Apollodorus Lucillum recipit se ducturum & locaturum tuta castris sede, quæ arcem habeat Cabiris imminentem. Huic fidem adiunxit, ac prima vigilia, incensis ignibus, movit, saltuque sine incommodo superato, tenuit arcem. Vbi diluxit, conspectus est supra capita hostium metari castra locis qui dimicare volenti facultatem eius dabant, & ne compelli posset, quiescenti. Quum ergo neuter in animo haberet in præsentia prælio decernere, ferunt ceruum persequentibus regiis intercepta via occurrisse Romanos. Hinc initium ortum certaminis, pluribus semper ad utrosque affluentibus. postremo superiores fuerunt regii. Fugam Romani suorum ex vallo despicientes fremuerunt, ac concursu ad imperatorem facto, rogauerunt ut duceret in hostem, signumque poposcerunt pugnae. Qui, quo eis ostenderet quanti sit momenti in ipso certamine & discriminis articulo ducis præsentia & conspectus prudentis, edixit illis ne mouerent se, ipse autem descendit in campum, & primis occurrens fugientium consistere imperavit & redire secum in hostem. His parentibus, cæteri à fuga se reprimentes, globo facto hostes facile fugant consecanturque usque ad castra. Reuersus Lucullus eos qui ceperant fugam, de more notauit, ac fossam pedum duodecim discinctos, assistente & spectante toto exercitu, ducere iussit. Erat in præsidiis Mithridatis Dardariorum dynastes Olthacus, (est autem Dardariorum gens ex barbaris illis qui Mæotin paludem accolunt) omnibus vir in bellicis factis insigniter manu promptus & audax, & consilio cum primis bonus, in consuetudine præterea ciuilibus & obsequiosus. Hic, quod semper cum aliquo popularium suorum dynastarum certamen & æmulationem de primis haberet, recepit Mithridati ingens factum, Lucillum se interfectorum. Collaudatus ab rege, atque in speciem iræ probris ab eo ex composito sugillatus, equo arrepto, transfugit ad Lucillum: à quo est receptus benigne, quod magni nominis in castris eius esset. At cito vsu comprobati sagacitatem obseruantiamque magni fecit, ut adhiberet subinde eum mensæ & in concilio. Vbi Dardario res matura visa est, iussit pueris suis ut equum producerent extra vallum. Tum perrexit militibus meridianibus & quiescentibus ad prætorium, neminem ratus prohibitorum ingressu se, qui familiaris esset imperatori, ac de re graui agere diceret velle se cum imperatore. Et ingressus libere erat, nisi, qui multos perdidit duces, Lucillum seruasset somnus. Nam somno operam dabat, & Menedemus à cubiculis ad limina stans, intempestiue ait Olthacum venire, modo Lucillum quieti se ex longis vigiliis & tantis occupationibus tradidisse. Qui quum iussus non discederet, sed inuito eo ostendit se ingressurum, ac rem relaturum ad eum necessariam & magnam. Ibi stomachabundus Menedemus nihil tanti esse ait ac Luculli salutem, hominemque ambabus manibus repulit,

τὸν Λουκυλλοῦ τὰ μὲν πεδία τῶν πολεμίων ἰπποκρατοῦ-
των, δεδιότος, πῶς δὲ ὄρεινὸν ὄγκου ὡς παρῖέναι, μακρὰ καὶ
ὕλῳ δὴ καὶ δὲ βατον οὖσαν, ἀλίσκονται πινές κ' ἔτι τὴν ἑλ-
λίως, εἰς τὴν ἀπὸ λαὸν καταφυγόντες. ὦν ὁ φρεσὺ τερος Ἀρ-
τεμίδωρος, ἔπειθετο τὸν Λουκυλλον ἄξειν καὶ καταστήσειν
ἵππὸν τόπος ἀσφαλὲς τῶν στρατοπέδων, καὶ φρεσὺ εἰον ἔζητι πῶς
Καβείροις ὅτι κρεμὰ μύρον. πῆσθ' ὡς δὲ ὁ Λουκυλλος, ἀμ-
τὴν κτὶ πύρρ' αὐσας ἐκίνει· καὶ τὰ φειὰ παρῖθ' ὡν ἀσφαλὲς
ἔχειον εἶχε, καὶ μὴ ἡμέρην ἔσφραφίετο τῶν πολεμίων,
ἰδρῶν τ' ἔρατον ἐν τόποις οἱ μάχεσθαι βουλομένης παρῖθα-
ζωγῶν ἐδίδοσαν, καὶ ὅ μὴ βιασθῆναι παρῖθ' ἡσυχάζον-
τι. γινώσκων μὲν οὖν ὅτι τερος εἶχεν ἔν γε τῶν παρῖθ' ἡσυχ-
κινδυνώειν ἔλαφον ἢ λέγεται τῶν βασιλικῶν διωκόντων, ὑ-
ποπεμνομένοις ἀπορῆσαι πῶς Ῥωμαίους. ἐπὶ τὸ τῆς, συμ-
πεσόντας ἀγωνίζεσθαι, πλείονων ἐκατέρωθεν αἰεὶ παρῖθ' ἡσυχ-
των. τέλος δὲ ἐκίειν οἱ βασιλικὸν, καὶ πῶς φυγῶν ἐκ τῶν χεί-
ρατος οἱ Ῥωμαῖοι καταρῶντες, ἤγαλλον, καὶ σιωπῶντες
παρῖθ' τὸν Λουκυλλον, ἄγειν σφας δέοι μύροι, καὶ σιωπῶντες
παρῖθ' πῶς μάχην ἀπὸ τῶν. ὅτι, βελομένης ἀδύς μαχῆν
ἡλίκοι ὅτι ἐν ἀγῶνι πολέμου καὶ κινδύνῳ παρῖθ' αἰεὶ ὄφει
ἡγέμενος ἔμφορος, ἐκείνοις μὲν ἡσυχίαν ἄγειν ἐκέλευεν,
αὐτὸς ἢ κατέβαινεν εἰς τὸ πεδῖον, καὶ πῶς παρῖθ' εἰς ἀπορῆ-
τήσας τῶν φερότων, ἴσασθαι παρῖθ' ἔταξεν καὶ ἀνατρέφειν μετ'
αὐτῶν. παιδείων τῶν τῶν, καὶ οἱ λοιποὶ μεταβαλλόμενοι καὶ
συσάντες, ὀλίγω πόνῳ βέποιται πῶς πολεμίοις, καὶ καταδιώ-
κασιν εἰς τὸ στρατόπεδον. ἐπὶ μελῶν δὲ Λουκυλλος ἀπὸ μῖσθ'
πῶς τῶν φερότων νενομισμένῳ παρῖθ' ἔβαλε, κελύσας ἐν
χρῖσθαι ἀζώσας ὀρύξαι δώδεκα ποδῶν τῶν φερον, ἐφεσῶτων
καὶ θεομῶν τῶν ἄλλων στρατιωτῶν. ἡ δὲ πῶς ἐν τῶν Μιθρι-
δάτῃ στρατοπέδῳ Δαρδαρίων δυνάσθ' Ὀλθακῆς, (ἄλλος
δὲ εἰσὶν οἱ Δαρδάριοι βαρβάρων τῶν παρῖθ' τῶν Μαυῶν οἰκόν-
των) ἀπὸ τῶν χειρῶν ἔργα καὶ τόλμης ἐν πολέμῳ, ἀπὸ φρε-
πῆς ἀπορῆται, καὶ γινώσκων ἡσυχίαν ἐν τοῖς μεγίστοις, ἐπὶ δὲ ἐμ-
μελῆς ὁμιλῆσαι καὶ θεομῶν πῶς. ὅτι ἔχον αἰεὶ παρῖθ' πῶς
τῶν ὁμοφύλων δυναστῶν ἀμύλλαι ἔσφραφίετον καὶ ζηλο-
τυπίαι, ἔπειθετο τῶν Μιθριδάτῃ μέγα ἔργον, ἀποκτενεῖν
Λουκυλλον. ἐπαμύσαντος δὲ τῶν βασιλέως, καὶ πῶς αὐτῶν
παρῖθ' ἀλόντος ὅτι τῶν ἀπὸ μῖσθ' εἰς παρῖθ' ὡς ὁργῆς, ἀ-
φιππάσατο παρῖθ' Λουκυλλον· ὁ δὲ ἀσμενος ἐδέξατο. λῆρος
ἔν τῶν αὐτῶν πόλις ἐν τῶν στρατοπέδῳ, καὶ παρῖθ' πειρώμενος,
ἡσυχάζετο πῶς τε ἀγχινοῖον αὐτῶν καὶ ὅτι παρῖθ' ὡς, ὡς τε τρε-
πέθης καὶ σιωπῶντος ποτὲ ποιεῖσθαι κρινῶν. ἐπὶ δὲ ἔδοκει
καρῶν ἔχειν ὁ Δαρδάριος, τῶν μὲν ἰπποκρῶν τῶν χείρας ἐκέ-
λευσε παρῖθ' ἀγαγεῖν τοῖς παῖδας, αὐτὸς ἢ, μεσημβρίας ἔσθης,
καὶ τῶν στρατιωτῶν ἐν ἀπὸ τῶν καὶ ἀναπαυομένων, ἐβάδιζεν
ἵππῳ τῶν στρατηγικῶν σκηνῶν, ὡς ὅτι ἐνὸς καλύσοντος εἰσελθεῖν,
αὐτῶν σιωπῶν καὶ λῆρος πῶς ἀξίως ἀσπυδῆς τῶν στρατη-
γῶν καμῖζειν φάσκοντα. καὶ εἰς ἡλθεν ἀδύς, εἰ μὴ ὁ πολλοὺς
ἀπὸ τῶν στρατηγῶν ὕπνος Λουκυλλον ἔσωσεν. ἐπὶ γὰρ μετ'
καθῶν, καὶ Μενέδημος εἰς τῶν καταναστῶν, παρῖθ' τῶν θύρας
ἔσθης, ὅτι ἔφη καὶ καρῶν ἡκείν τὸν Ὀλθακῆν, ἀπὸ Λουκυλλου
παρῖθ' ἀναπαυσιν, ἐκ μακρῶν ἀγρυπνίας καὶ πόνων ποσῶν,
δεδωκότος ἑαυτῶν. ἐπὶ δὲ ὅτι ἀπὸ τῶν κελύσοντος, ὅτι ἔφη κα-
λύοντος εἰσελθῶν τῶν παρῖθ' ἀναγχείου καὶ μεγάλῃ ἀπὸ τῶν Βελομένης, ἡ δὲ παρῖθ' ὅτι ὁ Με-
νέδημος, εἰπὼν μηδὲν ἀναγχείοτερον τῶν σῶσθαι Λουκυλλον, ἀπέσπαστο τὸν δῶν, ἀπὸ τῶν ἀμφοτέρωθεν ταῖς χερσίν.

λύοντος εἰσελθῶν τῶν παρῖθ' ἀναγχείου καὶ μεγάλῃ ἀπὸ τῶν Βελομένης, ἡ δὲ παρῖθ' ὅτι ὁ Με-
νέδημος, εἰπὼν μηδὲν ἀναγχείοτερον τῶν σῶσθαι Λουκυλλον, ἀπέσπαστο τὸν δῶν, ἀπὸ τῶν ἀμφοτέρωθεν ταῖς χερσίν.

ὁ δὲ δεισας ὑπεξῆλθε τῷ χάρειος, καὶ λαβὼν τὸν ἵππον, ἀπήλασεν εἰς τὸ Μιθριδάτου στρατόπεδον ἀπαρακτος. οὕτως ἄρα καὶ τοῖς παρὰ γὰρ ἄλλοις ὀχίροις, ὡς καὶ τοῖς φαρμάχοις, καὶ τῷ σώζοντι καὶ τῷ ἀναισθητῷ ῥοπήν παρὰ τῆς φύσεως. ἐκ τούτου, Σαρνάπιος μὲν ἐπὶ οἴτου κρημνῶν ἐπέμψθη μετὰ δέκα σπειρών, καὶ καταδιωχθεὶς ὑπὸ Μεινάνδρου τῷ Μιθριδάτου στρατηγῶν ἐνός, ἀπέστη, καὶ συμβαλὼν φόρον ἐποίησε πολλῶν καὶ Ἑσπῶν τῷ πολέμιον. αὐτῶν δὲ πεμφθέντος Ἀδριανοῦ μετὰ διωάμειος, ὅπως ἐκ πελοποννήσου ἔρχοντο οἱ στρατιῶται οἴτον, οὐδεὶς δὲ Μιθριδάτης, ἀλλ' ἀπέστειλε Μενέμαχον καὶ Μύρωνα, πολλῶν μὲν ἵππων, πολλῶν δὲ πεζῶν ἠΐθρου μύθους. οὗτοι πρότερος (ὡς λέγεται) πλείω δυνάμει, κατεκράτησαν ὑπὸ τῷ Ῥωμαίων. καὶ Μιθριδάτης μὲν ἐκρυπτε τὴν συμφορὴν, ὡς οὐ ποσά τι οὖσαν, ἀλλὰ μικρὴν, παρὰ κρημνῶν ἀπείρεια τῷ στρατηγῶν. Ἀδριανὸς δὲ λαμπαρὸς παρημέβετο τὸ στρατόπεδον, πολλὰς κατὰ γων ἀμάξας, οἴτου καὶ λαφύρων γεμούσας ὡς τε δις θυμίας μὲν αὐτῶν, παρὰ γὰρ καὶ φόβον ἀμήχανον ἐμπέσειν τοῖς στρατιώταις. ἐδέδοκτο μὲν οὖν μηκέτι μῦθον ἐπεὶ δὲ παρὰ ἐξέπεμπον οἱ βασιλικὴν τὰ σφέτερον χεῖματα καὶ ἡσυχίαν, τοῖς δὲ ἄλλοις ἐκώλυον, ἠδὲ καὶ παρὰ ὀργῶν ὅτι τὰς δὲ ὀδύς ὠθούμενοι καὶ βιαζόμενοι, τὰ μὲν χεῖματα ἤρπαζον, αὐτοὺς δὲ ἀπέσφαθον. ὅπου καὶ Δορύαλος στρατηγός, ὅθεν ἔτερον ἔχων ἢ τὴν πορφύραν παρὰ αὐτὸν, ἀπώλετο Δία. ταῦτα. Ἐρμῆος δὲ ὀδύτης κατεπατήθη παρὰ τῶν πύλων. αὐτὸς δὲ ὁ Μιθριδάτης, οὐτε ὀπαδὸς τίνος, οὐτε ἵπποκράτου παρημέβαντος αὐτῶν, σιωπῶν ἐπέσειν ἀπὸ τῶν στρατοπέδου τοῖς πολλοῖς ἀναμεμιγμένους οὐδὲ ἵππου τῷ βασιλικῶν ἀπὸρήσας, ἀλλ' ὅψι που κατὰ δὴν αὐτὸν ἐπὶ τῶν ῥόματι τῆς Ἑσπῆς ἐκείνης Δία φερόμενον Ἰππολέτους ὁ ὄνομαχος, ἵππων ἔχων, αὐτὸς ἀπεπήδησε καὶ παρέχεν. ἠδὲ καὶ αὐτὸν οἱ Ῥωμαῖοι κατεῖχον ὀπτικέμενοι καὶ παρὰ μὲν ἐκ ἀπελείποντο τῷ λαβεῖν αὐτὸν, ἀλλ' ἦλθον ἐγγιστα τούτου. φιλοπλουτία δὲ καὶ μικρολογία στρατιωτικῆ, ὅ πολλοῖς ἀγῶσι καὶ μεγάλοις κινδύνοις διωκόμενοι ἐκ μικροῦ θήραμα Ῥωμαῖοις ἀφείλετο, καὶ Λούκυλλον ἀπέστειλε νικῶντα τῷ ἐπάθλων. ἡ μὲν γὰρ ἐπὶ ἐφικτῶν τῆς διαξέως ὁ ὑπεκφέρων τὸν ἀδρα ἵππος ἡμίονου δὲ τῷ ὁ χρεῖοι κρημνίζονταν μετὰ τῶν βασιλέως, εἴτε ἀπὸ ταυτοματου παρὰ πωσόντος, εἴτε ὁ βασιλέως ὀπίτηδες ἐμβαλόπιος αὐτὸν εἰς τοὺς διώκοντας ἀρπάζοντες καὶ συλλέγοντες ὁ χρεῖοι, καὶ Δία μαχόμενοι παρὰ ἀλλήλους, κατεστέρησαν. καὶ οὐ τῶν μόνον αὐτῶν ἀπέλαυσε τῆς πλεονεξίας ὁ Λούκυλλος, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐπὶ τῷ ἀπὸρήτων τῷ βασιλέως ὄντα Καλλίστρατον ὁ μὲν ἀγῶν ἐκέλευσεν, οἱ δὲ ἀγῶντες, ἀναδόμενοι πενήταχοῖς χρεῖοις ὑπεξωσμένοι, ἀπέκτειναν. οὐ μὲν ἀλλὰ τούτοις μὲν ἐπέβη τὸν χάρειος καὶ πορθητοῦ. τὰ δὲ Κάβειρα λαβῶν, καὶ τῶν ἄλλων φρουρίων τὰ πλείστα, ἡσυχαστῶν τε μεγάλους ὄρε, καὶ δεσμοτήρια, πολλῶν μὲν Ἑλλήνων, πολλῶν δὲ συγγενῶν τῷ βασιλέως κατεργασμένων, οἷς πάλα τε θανάται δοκῶσιν οὐ σωτηρία, ἀλλ' ἀνάβωσιν καὶ δούτερον πινά ἡγήσαν ἢ Λουκυλλου χάρις παρέχεν. ἑάλω δὲ καὶ ἀδελφὴ τῆς Μιθριδάτης Νύσα, σωτήριον ἄλωσιν ἢ ἀπὸ πάτω τῶν κινδύνου, καὶ καὶ ἡσυχία ἀποκείσθαι δοκῶσιν, παρὰ Φεριακίαν, ἀδελφῆ καὶ γυναικίς, οἰκτρῶς ἀπώλετο, Μιθριδάτου πέμψαντος ἐπὶ αὐτῶν ὅτι τῆς φυγῆς Βακχίδου ὄνομα.

A Quare metuens ille, subduxit se ex castris, atque conscenso equo, in castra Mithridatis re infecta profugit. Ita quidem rebus tempus ut medicinis salutis adferendae & necis tribuit momentum. Inde Sornatius cum decem cohortibus est frumentatum missus, & infectante eum vno ex Mithridatis ducibus Menandro, restitit, commissoque praelio magnam stragem & fugam edidit hostium. Postquam iterum missus cum copiis Adrianus est, ut cumulate exercitus commeatum haberet, non indormiuit Mithridates, sed misit in eum Menemachum & Myronem, attributo his tam equitum quam peditum magno numero, qui a Romanis sunt, duobus exceptis, omnes trucidati. Eam cladem Mithridates dissimulauit ut non tantam, sed exiguam & acceptam ducum imperitia. At Adrianus iter fecit magno splendore praeter illius castra, ingentem numerum secum trahens plaustrorum commeatu & praeda onustorum. Vnde animus illius plane est deiectus, trepidatio autem & timor milites incessit. Itaque deliberatum est discedere. Caeterum quia praemittebant in occulto illi qui praecipui erant apud regem pretiosissimas quasque res suas, & alios prohibebant, ibi iam infesti ad portas per impressionem & vim impedimenta illorum diripuerunt, ipsos obtincauerunt. Vbi Doryalus quoque dux, qui praeter purpuram, qua erat amictus, nihil habebat, eius causa perit: Hermæus aruspex est in porta eilifus: ipse Mithridates, quum nemo apud eum ne apparitor quidem vel equis remansisset, in caterua se caeterorum extulit castris, ac ne equum quidem ex regis ad manum habuit. Verum quum ferro tandem in fluctu fugae illius conspexisset iactatum eunuchus Ptolemæus, cui equus erat, defiliit praebuitque equum regi. Iam enim premebant eum instantes Romani, neque defuit celeritas his ad eum comprehendendum, sed pene tenebant. At avaritia & sordes militares multis certaminibus magnisque periculis diu captatam praedam Romanis eripuerunt, Lucillumque victoriae premio fraudauere. Iam enim prope in manibus instantium equus qui Mithridatem auexit erat, quum interea mulus ex iis qui gazam regis portabant, coniecit se inter regem & confectantes, siue sponte sese obtulit, siue de industria rex obiecit eum insequentibus. Ita illi rapiendo colligendoque auro, atque inter se digladiando cessauerunt illum corripere. Neque hoc modo ex eorum rapacitate detrimenti sensit Lucullus, sed & qui regi a secretis erat, Callistratum duci Lucullus in castra imperauit. Qui vero illum ducebant, succinctum quingentis aureis sentientes, occiderunt. Et his castra regis tamen diripienda concessit. Porro Cabiris aliisque compluribus captis arcibus, grandes thesauros inuenit & carceres, in quos conditi multi Graeci, multi etiam regis necessarii erant, qui quum habuissent se iam dudum pro deploratis, non tam Luculli beneficio sunt conseruati, quam reuixerunt, & quodammodo renati sunt. Inter caeteros soror Mithridatis Nyssa capta est magna ipsius salute. Illae vero quae remotissime a periculo & pacato loco repositae videbantur apud Pharnaciam sorores & uxores, misere perierunt: ad quas necandas eunuchum Bacchidem ex fuga misit Mithridates.

fuit autem hic Clodius frater eius, quam tunc Lucullus in matrimonio habebat) quum primò à du-
 eibus regis traheretur per superiores regiones via
 præter necessitatem tortuosa, flexuosa, & proluxa,
 quovsq; libertus eius Syrus natione rectam in-
 dicavit, deflexit ductoribus repudiatis barbaris de
 proluxa illa & captiosa, paucisq; diebus Euphrate
 superato peruenit Antiochiam, quæ Epidaphne
 est dicta. Ibi Tigranem operiri iussus (aberat enim
 subiugans adhuc nonnullas Phœnicia: vrbes) com-
 plures dynastas, qui non ex animo parebant Arme-
 nio, conciliauit. in quibus Gordyenorū rex fuit
 Zarbienus. Multis insuper domitis à Tigra-
 ne ciuitatibus, quæ legatos clam ad ipsum miserant, Lu-
 cullus opem promisit, iussis in præsentem nihil moue-
 re. Erat enim Græcis intolerandum Armeniorū &
 durū imperium. Spiritus præsertim ipsius regis ita
 arrogantes & inflati ex cursu rerum tam prospero
 euaserant, ut quicquid mortales optant & suspi-
 ciunt, non modò in arbitrio esse suo, sed & propter
 se arbitrareretur natum. Nam à tenui & contempta
 exorsus spe, multas gentes in ditionem suam rede-
 git, Parthorumque, ut nullus alius, obtulit imperi-
 um. Mesopotamiam Græcis incolis frequenta-
 uit, quos frequentes ex Cilicia, frequetes ex Cap-
 padocia sedibus suis extractos illic collocauit. Mo-
 uit præterea ex loco viuendi consueto Arabas Sce-
 nitas, eosq; traduxit ac propius locauit, ut eorum
 opera vteretur commerciis. Reges seruibant ei
 multi. Quatuor autem habebat in comitatu suo
 apparitorum vel satellitum loco. Hi, si equo in-
 cederet, pedibus iuxta in tunicis currebant. In solio
 sedenti & responsa gentibus danti apparebant pe-
 ctinatim complicatis inter se manibus, quæ vide-
 batur effigies præcipuè confessio esse seruitutis,
 quasi vendita libertate corpus offerentium ad pa-
 tiendum quàm ad agendum paratius. Hanc tam-
 en non formidans tragediam neque attonitus
 Appius, ut primùm ei data audientia est, diser-
 tè se dixit venisse, ut Mithridatem Luculli tri-
 umphis debitum abduceret, alioquin indicere
 Tigrani se bellum: ut Tigranem, quanuis vultu
 sereno & ad risum composito audire verba Appii
 eniteretur, notauerit corona iuuenis libertate
 commotum, qui tunc post annos fermè viginti-
 quinque liberam vocem audiuit. Tot enim re-
 gnauerat, vel potius grassatus fuerat. Responsum
 dedit Appio, se non deserturum Mithridatem, &
 Romanis, si bellum intulissent, restitutum. Lu-
 cullo verò infensus, quòd regem se tantum, non
 regem regum in epistola salutauisset, nec ipse im-
 peratorem illum rescribens salutauit. Dona tam-
 en Appio splendida misit. quæ quum non ca-
 peret, alia adiecit plura. Ex his Appius, ne ea vide-
 retur offensione aliqua repudiare, phiala vna ac-
 cepta remisit reliqua, ac celeri cursu est ad impe-
 ratorem regressus. Tigranes autem Mithridatem
 antè neque in conspectum admittere, neque al-
 loqui affinem, qui tantum regnum amiserat,
 fuerat dignatus, sed contemptim & superbè re-
 iecerat remotissimè in locis palustribus & insa-
 lubribus quodammodo custodia septum. Tunc

A (ὡς δὲ ὁ Κλώδιος ἀδελφὸς τῆς τότε Λουκυλλῶ στυλοκρού-
 σης) πρῶτον μὲν ὑπὸ τῆ βασιλικῆν ὁδηγῶν κύκλον πινὰ
 καὶ παρὰ βολῶν ἔχουσαν οὐκ ἀναγκάσι καὶ πολυήμερον ὁ-
 δὸν ἀφ' ἧς αἰῶν χόρας ἀγέμερος, μινύσαντος αὐτῶ πλὴν
 ὁλίαν ὁδὸν ἀπελθόντες, Σύρου δ' ἤμος, ἐκ βέβαια τῆς
 μακρᾶς ἐκείνης καὶ σφιστικῆς, ἐρράδαται φερόσας πολλὰ
 τοῖς βαρβαροῖς ἀγροῖς. καὶ δὲ ἡμερῶν ὀλίγων τὸν Εὐφρά-
 τιν περὶ σῆς, εἰς Ἀντιόχεια ἦκε τὴν ὁδὸν Δάφνης, ἐπεὶ δὲ
 Τιγρῶν αὐτῶ κελυθῶν παρὰ μὲν (ἀπὸ γὰρ, οἷα ἐπὶ τῶ
 εἰς Φοινίκη πόλεον καὶ ἀφ' ἐφ' ὁμοῦ) πολλοῖς μὲν ἀκείωσας
 B τῆς ὑποῦλως ἀκρωμένων τῶ Ἀρμενίου διωσῶν (ὡς εἰς
 ἡὲ καὶ Ζαρβιῶν, ὁ τὸ Γορδύων βασιλεῖς) πολλὰς δ' ἐκρύ-
 φα τῆς δεδουλωμένων πόλεων ἀφ' ἐπεμπεμένων πρὸς
 αὐτὸν, ὑπερῆκε τὴν Λουκυλλῶ βοήθησας, ἐν τῶ παρῶντι
 κελυθῶν ἡσυχάζειν. ἡ γὰρ οὐκ ἀναγκῆ τῆς Ἀρμενίων ἢ
 ἀρχῆ τοῖς Ἕλλησιν, ἀλλὰ χαλεπῆ, καὶ μάλιστα πρὸ βασι-
 λέως, αὐτῶ τὸ φερόσημα βαρβαρῶν καὶ ὑπερῶν ἐν ταῖς με-
 γάλαις ὁτυχίαις ἐγέρσει, πρῶτων ὅσα ζηλοῦσιν οἱ πολλοὶ
 καὶ θαυμάζουσι, οὐ μόνον τῆς πρὸ αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ δὲ αὐ-
 τὸν γερῶναι δοκῶντων. ἀρξάμενος γὰρ ἀπὸ μικρᾶς καὶ
 C καὶ ἀφ' ἐφ' ὁμοῦ ἐλπίδος, ἔδνη πολλὰ κατετρέψας, καὶ
 τὴν Περσῶν (ὡς ἄλλος ὁδοῖς) διώματιν ἐταπεινω-
 σεν, Ἕλλησιν δὲ τὴν Μεσποταμίαν ἐπέπλησε, πολλοῖς
 μὲν ἐκ Κιλικίας, πολλοῖς δὲ ἐκ Καπαδοκίας ἀνασπά-
 σους καὶ οἰκίζων. ἐκίησε δὲ ἔξ ἡθῶν καὶ Ἀρσάβας τοῖς Σκλιώ-
 τας μετὰ γαλῶν, καὶ πλησίον ἰδρύσας, ὅπως γὰρ δι' ἐκεί-
 νων ταῖς ἐμποιήσας. βασιλεῖς δὲ, πολλοὶ μὲν ἦσαν οἱ ἡρα-
 πτόντες αὐτὸν, τέσσαρες δὲ, οἷς δὲ πρὸ αὐτὸν εἶχεν, ὡς πρὸ
 ὁπαδῶν ἢ ὁδρῶν, ἰπώτη μὲν ἐλαμῶντι περὶ τῶ ἀφ' ἡ-
 ἰστοῖς ἐν χιτωνίσκοις. καὶ ἡμῶν δὲ καὶ χηματίσωντι πρὸ
 D ἐσῶν ἐπηλαγῶν δὲ ἀλλήλων ταῖς χερσίν. ὅσῳ ἐδδ-
 χει μάλιστα τῆς χηματίων, ἔξομολογησὶς εἶδ' ὁ δουλείας, οἷς
 ἀποδομένων τὴν ἐλθόντων, καὶ ὁ σῶμα τῶ κυρία παρε-
 χόντων παρὲν ἐπιμότερον ἢ ποιῶσαι. τῶ μὲν τὴν
 βαρβαρῶν οὐκ ὑπερῆσας, οὐδὲ ἐκπλαγῆς Ἀππίου,
 ὡς ἔτυχε λόγῳ πρῶτον, ἀπικρῆς ἦκεν ἔφη Μιθριδάτι
 ἀσῶν, ὁφειλόμενον τοῖς Λουκυλλῶ ἀφ' ἡμῶν, ἢ κα-
 παρῶν Τιγρῶν πόλεμον. ὡς τὸν Τιγρῶν, καὶ πρὸ
 εἰς ἀφ' ἡμῶν τῶ πρῶτον καὶ μετὰ ἀφ' ἡμῶν πεπλασῶν
 περὶ μὲν ἀκρῶν τῶ λόγων, μὴ λαθεῖν πρὸ παρῶν
 E ἡλλοιωμένων τῶ παρῶν τῶ νεμῶν φωνῆς γὰρ ἐλθόν-
 τας ἀκρῶν ἀφ' ἡμῶν πέντε καὶ εἶχον ἐπὶ πρῶτον γὰρ ἐ-
 βασιλεύσει, μᾶλλον δὲ ὑβείσει. ἀπεκρίνατο μὲν οὖν τῶ
 Ἀππίῳ μὴ πρῶτον Μιθριδάτι, καὶ Ῥωμαῖοις πο-
 λέμῳ ἀρχόντας ἀμυνεῖσθαι. Λουκυλλῶ δὲ ὀργισμένος ὅτι
 βασιλεῖα μόνον αὐτὸν, οὐ βασιλέων, ἐν τῶ ὁπισθῆ πρῶτον
 ἔβουλε, οὐδὲ αὐτὸς ἀπικρῶν, ἀλλὰ πρῶτον πρῶτον.
 ἐπεμπε δὲ ἄσῳ τῶ Ἀππίῳ λαμῶν, καὶ μὴ λαβόντος,
 ἀλλὰ πλείῳ πρῶτον. ἐκ τῶν ὁ Ἀππίου, οὐκ ἔτελῶν
 δοκεῖν ἔσθῳ πρὸ διωθῆσθαι, φιάλῳ δὲ ἀφ' ἡμῶν μίαν, ἀπὸ
 F πεμπε τῶ λοιπῶν, καὶ ἀφ' ἡμῶν ἀπὸ λαμῶν πρῶτον τῶ ἀφ' ἡμῶν.
 Τιγρῶν δὲ Μιθριδάτι, πρῶτον μὲν ὁδοῖς ἰ-
 δεῖν ἡμῶν, ὁδοῖς πρῶτον οἰκείον ἀφ' ἡμῶν βασιλείας ἐκπε-

πρῶτον τῶ τῶν, ἀλλ' ἀπὸ καὶ ὑπερῶν ἀπὸ τῶ πρῶτον αὐτὸν, ἔσθῳ πρὸ φρῶν ὁδοῖς ἐλθόντες
 καὶ πρῶτον τῶ πρῶτον τῶ φιλῶν μὲν πρῶτον αὐτὸν, καὶ δὲ λόγων εἰς τῶ βασιλείας ἡμῶν ἀπὸ τῶν

atque vbi incolumis cum amicis & sociis est Sinopen delatus, Syris ademisse urbem. Nam Syri eam habebant Syro, vti fama est, Apollinis & Sinope Afopidis filia orti. Quibus auditis subierunt Lucullo Syllæ præcepta. Siquidem monet in Commentariis ille, nihil perinde fidele duceret & firmum, ac quod in somniis demonstraretur. Postquam nuntiatum est Mithridatem & Tigranem iam iam exercitum in Lycaoniam & Ciliciam transportaturos, priores vt in Asiam irrumperent, demiratus est Armenium, quod, quum statuisset arma populo Romano inferre, Mithridate non fuisset ad bellum vsus florente, neque cum validis illius rebus suas confociasset, verum vbi permisit eum perire & opprimi, tunc demum affectaret frigida spe bellum, vna cum resurgere non valentibus præcipitem semetipsum agens. Vt iam Mithridatis filius Machates, qui Bosphorum obtinebat, mille aureorum coronam Lucullo misit, petens vt amicus & socius populi Romani appelleretur, prius bellum ratus patratum esse, Sornarium ibi ad ordinandam prouinciam cum sex millibus militum reliquit, ac x i i. millibus peditum, equitum minus tribus millibus ad secundum bellum perrexit. Impetu autem apparebat eum præcipiti nec sano consilio in gentes bellicosas se infinitasque equitum turmas ac vastam regionem, altis omnibus & montibus perpetua tectis niue circumfusam, conuicere. Hic milites nec aliâs satis dicto audientes, reluctari ei & grauatè sequi: Romæ obtrectare ei tribuni plebis, quititarique bellum ex bello parum è repub. ferere Lucullum, quo nunquam non cum imperio esset, neque arma deponeret, neque finem faceret quærendæ periculis publicis pecuniæ. Atqui hi quidem quod intendebant, effecerunt tractu. At Lucullus magnis itineribus peruenit ad Euphratem, quem vbi ex hyeme conspexit inflatum turbidumque, sollicitus fuit, dum coguntur pontones, & ratibus pons iungitur, moram veritus & difficultatem intercessuram. Sed quum sub vesperam cœpisset vnda subsidere, per noctem extenuata, vbi diluxit, amnem ripis suis ostendit elausum. Incolæ autem vt existerent in aluco paruas insulas animaduertente, cursumque aquæ circa eas placidè stagnantem, adorauerunt Lucullum, quod haud temere id antea accidisset, fluuiusque se præberet illi tractabilem & placidum, transitumque præstaret expeditum & maturum. Ergo vsus opportunitate, traduxit exercitum. Offeritur ei, vbi traiecit, lætum prodigium: Dianæ Perficæ, quam eximiè venerantur barbari trans Euphratem colentes, sacra pascuntur boues. His ad victimam solùm vtuntur, de cætero vagantur liberæ, notam deæ ferentes facem. Ex quibus capere aliquam, vbi requirunt, haud sanè pronum est neque parui laboris. Earum vna, transgresso Euphratem exercitu, profecta ad petram quandam quæ sacra deæ habetur, constitit in illa, demissoque capite, vt quæ recte detrahuntur, præbuit semetipsa Lucullo hostiam. Sacrificauit Euphrati quoque transitus causa taurum. Eodem die stariua illic habuit. Postero die & insequentibus fecit iter per Sophenem.

A αὐτὸς δὲ σωθεὶς μὲν τῶν ὀπλων καὶ τῶν ἐταίρων παρὲς τὴν Σινώπειον, ἀφελείας τῆς Σύρου τὴν πόλιν. Σύροι γὰρ αὐτῷ κατεῖχον, ἀπὸ Σύρου γεγενῆσθαι Ἄπολλωνος (ὡς λέγεται) καὶ Σινώπης τῆς Ἀσωπίδος. ταῦτ' ἀκέρων ὁ Λύκαλλος, ἀνεμνησκέσθαι Σύλλα τῶν ἀνεύσεως. παρήνει ὅτι ἔχει τῶν ἑπομνημῶν ἐκείνος, μηδὲν ἔτιως ἀξιοπύσον ἠγείσθαι καὶ βέβαιον, ὡς ὁ, πᾶσι ἀποσημαρῆθαι ἔχει τῆς εὐπνίων. πωθητὸν δὲ Μιθριδάτι τε καὶ Τίγρατι εἰς Λυκαονίαν καὶ Κιλικίαν ὅσον ἔτιω ἀφαιβάσειν διώσασιν, ὡς παρὰ τὸν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐθαύμαζε τὸ Ἀρμένιον, εἰ γνώμῳ ἔχον ὅτι

B ἴσθαι Ῥωμαίοις, ἀκμάζοντι μὲν οὐκ ἔχρητο Μιθριδάτι παρὲς τὸν πόλεμον, οὐδὲ ἑρρωμένους τοῖς ἐκείνου τὰ παρ' αὐτῶν σιωπῆσθαι, ἀπολέσθαι δὲ εἰσάσας καὶ σιωπῆσθαι, καὶ ὅτι ψυχρῶς ἐλπῖσιν ἀρχῆς πολέμου, τοῖς αἰσθηταῖς μὴ διώσασθαι οὐκ ἀφαιβάλλων ἑαυτὸν. ἐπειδὴ ὅτι καὶ Μαχάρης ὁ Μιθριδάτι παῖς ἔχον τὸ Βόσπορον, ἔπεμψεν αὐτῷ τεφαιον ἀπὸ χερσῶν χιλίων, δεόμενος Ῥωμαίων ἀναγραφεῖν φίλος καὶ σύμμαχος, ἠδὲ ὁ ἰομένους τὰ ἑρρωτέρως πολέμου πέρας ἔχον, Σωφράτιον μὲν αὐτῷ φύλακα τῶν πολιτικῶν ἀπέλιπε μὲν στρατιωτῶν ἑξαχιλίων αὐτὸς ὅτι μύριος μὲν ἄγων καὶ διεχλίοις πεζοῖς, ἵππεσι δὲ τετραχίλων ἐλάττοις, ὅτι τὸ δούτερον ἔχρησε πολέμου, ὁρμῆς ἡνιδοκῶν τῶν ἀβόλων καὶ σωτήριον οὐκ ἔχουσα λογισμὸν, ἐμβολῆν αὐτὸν εἰς ἔθνη μάχης, καὶ μυριάδας ἵππων πολλὰς, καὶ ἀχρηστὰς, βαθεῖα μὲν ποταμοῖς, αἰεὶ δὲ κατὰ μορμύρας ὄρεσι περὶ εὐχρησῶν ὡς τε τῆς μὲν στρατιῶτας, οὐδὲ ἄλλως ὄντας διτάκταις, ἀχρηστὰς ἑπείσθαι καὶ ζυγμαχουῦσας, ἐν δὲ Ῥώμῃ κατὰ βόσιν καὶ ἀφαιβάσειν τοῖς δημογενοῖς ὡς πολέμου οὐκ ἔχοντος διώσκει Λούκυλλος, ὅσον τῆς πόλεως δεόμενος, ἀλλ' ἔτιω τὸν στρατηγῶν μηδέποτε κατὰ τῆσθαι τὰ ὄπλα, μηδὲ παύσασθαι χρηματίζομενος ἀπὸ τῆς κρινῶν κινδύων. ἔτιω μὲν οὖν δεξιρῶν ἀσπὸς χροῖα τὴν αὐτῶν ἑπείσθαι. Λούκυλλος δὲ σιωπῶντος ὁδούσας ὅτι τὸ Εὐφρατίου, καὶ κατόπιν αὐτῶν καὶ θολερὸν ἑπὶ χειμῶνος ὄντων, ἠγάλλεν, ὡς ἀφαιβάσειν αὐτῶν καὶ παραγματείας ἐσομένης, σιωπῶντι πορθμεῖα, καὶ πηνημύρω χροῖας. ἀφαιβάσειν δὲ ἀφ' ἑσπέρας ἑπὶ χροῖαι ὄρδμα, καὶ μείζονος ἀφ' ἡμέρας, ἀφ' ἡμέρας χροῖαι ὄφθιμα παρέχετον τὸν ποταμὸν. οἱ δὲ ὅτι χροῖαι ἡσθίας ἐν τῶν πόρων μικρῶς ἀφαιβάσειν ἡσθίας, καὶ τεναρῶν τὸν ροῦν ἐπ' αὐτῶν, παρὰ σκευῶν τὸ Λύκαλλον, ὡς δὲ ὀλιγάκις τούτου συμβεβηκὸς παρὰ τὸν ἐκείνου δὲ ἐκασίως χροῖαι καὶ παρὰ τὸν αὐτὸν ἐνιδίδοντος ἑπὶ ποταμῶν, καὶ παρὰ τὸν ἀφαιβάσειν καὶ παρὰ τὴν τὴν ἀφαιβάσειν. χροῖαι μὲν οὖν τὰ χροῖα, διεβόλαζε τὴν στρατιάν, καὶ γίνεται σιμῶν αὐτῶν χροῖαι ἀμα τῆ ἀφαιβάσει. βόες ἱερὰ ἰέμενται Περσίας Ἀρτέμιδος, ἡὲ μάλιστα θεῶν οἱ πέρας Εὐφρατι βάρβαροι ἡμῶσι. χροῖαι ὅτι τῆς βροῖ παρὲς ἡσθίας μόνον, ἄλλως δὲ πλάζονται καὶ τὴν χροῖαν ἀφαιβάσειν, χροῖαι ἀφαιβάσειν τῆς θεοῦ, λαμπάδα. καὶ λαβεῖν ἔξ αὐτῶν, ὅτι δευθῶν, οὐ πᾶσι ράδιον ἔστιν, ὅσον μικρῶς παραγματείας. τῶν μίαν, τὰ στρατῶ ἀφαιβάσειν τὸ Εὐφρατίου, ἐλθούσας παρὲς ἡνα πέρας ἱερῶν τῆς θεοῦ νομισμῶν, ἐπ' αὐτῆς ἔστι, καὶ κατὰ βροῖ τὴν κεφαλῶν, ὡς ἄφαιβάσειν

δεσμῶ κατὰ τὸν ἰομένους, ἡσθαι τὰ Λούκυλλο παρὲς αὐτῶν. ἔθυσεν δὲ καὶ τῶν Εὐφρατι τῶν ἀφαιβάσειν. κατὰ τὴν μὲν αὐτῶν τὴν ἡμέραν ἡσθίας, τῆ δὲ ὑστεραία καὶ τῆς ἐφεξῆς παρὲς ἀφαιβάσειν τῆς Σωφρῶντος.

ὅθεν ἀδικῶν τοὺς ἀνθρώπους παρεχόμενος αὐτοῖς, καὶ
 δεχομένοις τὴν φραπὴν ἀσπίδων. ἀλλὰ καὶ τὴν φραπὴν φερού-
 εἶον, δακρυῶν ἔχον χεῖρας πολλά, βουλομένων λαβεῖν,
 Ἐκείνο (ἔφη) μάλλον ὁ φερούμενος ἐκχευέον ὅστι (δείξας
 τὴν Ταύρον ἀπὸ τῆν ὄψιν) ταῦτα δὲ ἀπόκειται πῆς νικῶσι, σιω-
 τεῖνας ὅτι πορείαι, καὶ τὴν Τίγριν ἔχευας, ἐπέβλεπεν εἰς τὴν Ἀρ-
 μηρίαν. Τίγρι δὲ, ὡς ὁ φερούμενος ἀγέλας ἦεν ἡ Λέκκλον,
 οὐκ ἐχάρησεν, ἀλλ' ἀπετέτμητο τὴν κεφαλὴν, ὅθεν ἄλλος
 ἔφραξεν, ἀλλ' ἀγνοῶν καὶ τὴν φερούμενος ἦδη τὰ πολε-
 μίᾳ περὶ λόγους ἀκούων πρὸς χάριν, ὡς μέγα ὄψιν Λού-
 κκλον φρατῆρην, εἰ πρὸς Ἐφέσῳ Τίγρι μὲν ὑποσταίη, καὶ
 μὴ φεύγων εἰς Ἀσίαν οἴχοιτο, τὰς ποταμίας μυριάδας
 ἰδῶν. ἕτως ἕτε σώματος πρῶτος ὅστι πολὺν ἀκράτην ἐπέκειν,
 οὔτε Ἀρμενίας τὴν τυχούσης, ἐν δὲ τυχήμασι μεγάλοις μὴ
 ἐκείνην τὴν λογισμῶν. φερούμενος δὲ αὐτῶν τὴν φίλων ἐτόλμησε
 Μιθροβαρζάνης φράσαι ὅτι ἀληθές. ἔχον δὲ τὴν χερσὸν ἠνεγ-
 κέτο χεῖρας τὴν παρρησίας, ἐπέμψθη γὰρ εἰς τὴν Λέκκ-
 λον σὺν ἰπασσὶν τετρακλίοις, περὶ οἷς ὅτι παμπόλλοις, κελ-
 αῖς τὴν μὴ φρατῆρην ἀγῶν ζῶντα, τοὺς δὲ ἄλλοις καταπατή-
 σαι. Λούκκλον δὲ τὴν φραπὴν ἠμῶν ἦδη κατεζύγνυεν, ὅτι ἐπὶ
 φραπῆν τὴν δὲ σκαπῶν αὐτῶν φρασάντων ἐπελαμύοντα τὸν
 βάρβαρον, ἔδειξε μὴ χεῖρας ὄντας καὶ οὐκ ἐν τάξει πρὸς
 πεσῶν παρῆρη. καὶ αὐτὸς μὲν κατέλατο τὴν φρατῆρην,
 Σεκσίλιον δὲ πρὸς ὁδὸν ἐπέμψεν ἰπασσῶν ἔχοντα χιλίους
 ἑξακιστοῖς, ὁπλίτας δὲ καὶ ψιλῶν οὐ πολλῶν πλείονας κελ-
 αῖς ἐπὶ πρὸς ἐλθόντα τοὺς πολεμίοις μῦρην, ἕως δὲ πύθηται
 τοὺς μετ' αὐτῶν κατεφρατῆρην. εἰς οὐδὲ μὲν οὐδὲ
 Σεκσίλιος ταῦτα ποιεῖν, ἐβιάσθη δὲ ὑπὸ τοῦ Μιθροβαρ-
 ζάνης, φρασέως ἐπελαμύοντος, εἰς χεῖρας ἐλθεῖν. καὶ ἡμο-
 μῆνης μάχης, ὁ μὲν Μιθροβαρζάνης ἐπέσει ἀγωνιστοῦρος,
 οἱ δὲ ἄλλοι φεύγοντες ἀπὸ τῶν πλῆθους ὀλίγων ἀπὸ μῆτος. ἐκ
 τούτου, Τίγρι μὲν ἐκλιπῶν Τίγρι μὲν ἐκλιπῶν μαζάλιν
 πόλιν, ἐκπασμένην ὑπὸ αὐτῶν, πρὸς τὸν Ταύρον αἰετῶρη-
 σε, καὶ τὰς διωάμεις πᾶσαι χόρην ἐν ταῦτα σιωπῆ. Λού-
 κκλον δὲ τὴν φρατῆρην χεῖρας ἐδιδίξεν, Μουρίων μὲν ἔξ-
 πεμψεν ὀχλήσασθαι καὶ ἐκείνοντα τὸς ἀφροσύμους πρὸς
 τὸν Τίγρι μὲν, Σεκσίλιον δὲ πάλιν, Ἀραβῶν χεῖρας μαζάλιν
 ἀνείρξοντα βασιλεῖ πρὸς οὐσαν ὁμῶς ὅτι Σεκσίλιος μὲν ὅτι-
 πεσῶν φρατῆρην ποιουμένοις τοὺς Ἀραβῶν, τοὺς πλείους
 διέφραξε Μουρίων δὲ ἐπὶ μῆτος Τίγρι μὲν, φρατῆρην αὐτῶν
 καὶ φερούμενος φρατῆρην μακρῶν Ἀραβῶν. κατὰ φρα-
 τῆρην ὅτι τῆται, καὶ φεύγοντες μὲν αὐτὸς Τίγρι μὲν, φερούμενος
 τὴν ἀποκλίον ἀπασαν ἀποθήσασθαι ὅτι πολλοὶ, καὶ πλεί-
 ονες ἀλίσχονται τὴν Ἀρμενίαν οὕτω ὅτι τῶν φρατῆρῶν,
 ἄρα ὁ Λέκκλον ἐπὶ πρὸς Τίγρι μὲν, καὶ φρα-
 τῆρην πεδύσας, ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἦσαν δὲ ἐν αὐτῇ πολλοὶ
 μὲν Ἕλληνας τὴν ἀσάντων ἐκ Κιλικίας, πολλοὶ δὲ βάρβα-
 ροὶ τοὺς Ἕλλησιν ὁμοία πεποιθότες, Ἀραβῶν, καὶ Ἀσσυρίων,
 καὶ Γορδυνοῖ, καὶ Καπαδόκες. ὡν κατὰ σκάφας τὰς πατρί-
 δας, αὐτοὺς ὅτι χεῖρας, ἐκεῖ κατὰ κείν ἠνάσασεν. ὡς ὅτι χε-
 μῶν τὴν πόλιν μετῆ καὶ ἀσάντων, πρῶτος ἰδῶν τὴν διωάσου
 τὰ βασιλεῖ συμφοροῦ μῆτος πρὸς αὐξήσιν καὶ κατὰ
 σκάφην τὴν πόλεως. δὲ καὶ σιωπῶν ἐπολιόρκει ὁ Λούκκλον
 αὐτῶν, οὐκ ἀνέξασθαι τὸν Τίγρι μὲν οἰόμενος, ἀλλὰ καὶ φρατῆρην
 μῆτος, ὀρθῶς οἰόμενος. πολλὰ δὲ Μιθροβαρζάνης ἀπηγόρευσε, ἀφ' ἑλθῶν
 πέμπτων καὶ φρατῆρην, μὴ σιωπῶν μάχην.

A Incolas, qui debebant se & promptè recipiebant
 exercitum, nulla re violavit. Ibi quum milites at-
 cem, in qua ingens præda putabatur esse capere
 vellent, Illa arx (inquit) expugnanda potius est, o-
 stendens procul Taurum. hæc præmia reposita
 sunt victoribus. Extentis itineribus, Tigrim trans-
 gressus, iniit Armeniam. At Tigrani, quòd eum
 qui adventum Luculli primus ipsi nuntiauit pro
 præmio obruncauit, nemo postmodum detulit
 quicquam: verùm ignarus desidebat igne iam fla-
 grans hostili, adultoresq; audiebat dicentes, infi-
 gnem ducem fore Lucullum, si Tigranem operi-
 retur Ephesi, & non, vbi iam innumeras legiones
B aspexisset, extemplo profugeret ex Asia. Adeo non
 est neq; cuiusvis corporis multum vini ferre, neq;
 vulgaris animi in magnis successibus non exire de
 potestate. Princeps ei ex amicis verum dicere Mi-
 throbarzanes est ausus. Cæterùm ne hic quidem
 faustum pretium retulit libertatis suæ: quando qui-
 dem ilicò cum tribus millibus equitum & pedi-
 tum ingenti numero missus est contra Lucullum.
 Cui imperatum vt ducem attraheret viuum, cæte-
 ros obtereret. Luculli copiz partim castra meta-
 bantur, pars adhuc erat in itinere, quum nuntiant
 ei speculatores adesse barbarum. Itaq; timuit ne
C distractos & incompositos turbaret incursum suos.
 quare substitit ad castra munienda. Sextilium le-
 gatum cum mille sexcentis equitibus, militibus
 legionariis & leuis armaturæ non multo pluribus
 misit, iussum, quum venisset prope hostem, confi-
 stere dum se castra permuniuisse accepisset. Et vo-
 luit quidem parère iussis Sextilius, verùm à fero-
 citer inuehente coactus est Mithrobarzane ma-
 num conferere. In conflictu Mithrobarzanes pu-
 gnans cecidit: reliqui in fuga, demptis paucis per-
 ierunt cuncti. Tum Tigranes relictis Tigrano-
 certis grandi vrbe, quam condiderat ipse, aut Tau-
D rum recepit se, eò copias omnes contrahens. Cæ-
 terùm Lucullus, spatium ei non permittens ad se
 parandum, Murenam misit ad premendos &
 carpandos eos qui ad Tigranem conglobabant
 se: Sextilium aliò, vt obfisteret magnæ Arabum
 manui, ne coniungerent se regi. Sextilius castra
 ponentibus superueniens oppressit maiore ex
 parte Arabas: Murena Tigranem insequens a-
 spera & arcta conualle longo agmine iter facien-
 tem, opportunitate data, adoritur. Tigranes ob-
 ectis omnibus impedimentis, ipse fugam capessit.
E Multi cadunt, plures capiuntur Armeni. in
 eo rerum progressu Lucullus versus Tigrano-
 certa mouit, castrisque cinctam obsedit urbem.
 Erant in ea frequentes ex Cilicia exciti Græci,
 frequentes barbari eadem atque Græci sorte vsi,
 Adiabeni, Assyrii, Gordyeni, Cappadoces: quos
 excisis eorum patriis deduxerat illuc, ac sedes fi-
 gere coegerat. Erat illa vrbs opulentiz plene
 & ornamentorum, quòd omnes priuati & dy-
 nastæ cum rege certarent ad eam amplifican-
 dam atque exornandam urbem. Qua de cau-
 sa obsedit eam Lucullus acriter, non perpeffu-
F rum id ratus Tigranem, sed ingratis etiam sti-
 mulante ira ad dimicandum descensurum. Et
 rectè censuit. Enimuerò Mithridates magnope-
 re cum per legatos & literas à pugna deterruit,

ratum equitatu ut interciperet comitatum Luculli. Multum Taxiles quoque, qui Mithridatis legatus in praesidiis eius erat, oravit eum ut vitandus fugae consulere, rem inexpugnabilem esse arma Romana. Ac primum quidem benigne hos audiebat: ut vero cum omnibus copiis iunxerunt se ei Armenii & Gordyeni, ad haec omne nomen Medorum & Adiabenorum excitum reges illarum gentium adduxere, utque frequentes a mari Babylónico venerunt Arabes, multi item a mari Caspio Albani, & contermini Albanis Iberes, nec pauci ad Araxem colentium liberi populi, studiis in regem & donis evocati, occurrerunt, spe, ferocia, minis barbaricis omnia personarunt regis conuiuia, personarunt consilia, ibi in discrimen vitae venit Taxiles, qui oblique repugnabat sententiae de committendo praelio. Videbatur etiam per invidiam auertere Tigranem ab insigni palma Mithridates. Unde nec illum est Tigranes praestolatus, ne in societatem veniret gloriae. Itaque progreditur cum toto exercitu, perquam aegre ferens (ut fertur) apud amicos, quod cum vno sibi Lucullo, non cum vniuersis esset Romanis duobus certandum. Neque erat profus regis insana ferocia aut absurda, qui tot gentes & reges in praesidiis suis, legionesque armatorum peditum & infinitas turmas equitum conspiciebat. Siquidem sagittariorum & funditorum habebat xx. millia, equitum quinquagintaquinque, ex quibus cataphracti erant xvii. millia, ut senatui scripsit Lucullus, grauis armaturae pedites partim in cohortes, partim in phalangas descriptos c. l. millia, viarum munitores, & qui pontes pararent, flumina repurgarent, materiarios & ad ministeria destinatos alia xxxv. millia. Hi postremam aciem claudentes speciem & robur praebant. Ut Tauro superato, simul cum tanto agmine conspectus, & ipse ex edito circumfidentem Tigranocerta exercitum Romanum est contemplatus, barbara colluuiis quae in vrbe erat, ululatu & plausu excepit regis conspectum, Romanisque ex muro minitans commonstravit Armenios. Consulenti de praelio Lucullo alii ducendum in Tigranem omnia obsidione suaferunt, alii non relinquendum a tergo tam numerosum hostem neque intermittendam obsidionem. Ille utrosque dixit parum recte, sed ambos recte censuisse, atque ita bipertito exercitu, Murenam cum sex millibus peditum reliquit ad continuandam obsidionem: secum duxit quatuor & viginti cohortes, in quibus legionarii non amplius decem millia erant, vniuersum equitatum, funditores & sagittarios ad mille, atque ita processit. Quum apud amnem in campo spatioso confidisset, apparuit Tigrani admodum exilem esse, praebuitque ludibriorum adulatoribus eius materiam. Hi nanque irridebant, illi de manubiis iaciebant per iocum sortem. Vniuscuique ducum & regum Tigranem adiit, eam provinciam sibi deposcens vni, ipse ut spectator sederet. Voluit ipse quoque non nihil urbanus & facetus esse Tigranes, atque vsurpauit vulgare illud, *Si ut legati venissent, multos esse, sin ut milites, paucos.* ac tunc quidem in istis dictis & ludis perstitere. At Lucullus prima luce armatas copias castris eduxit.

A Ἀλλὰ τοῖς ἰππέσι περικέλευτο ἄρμα· πολλὰ δὲ Τάξι-
λης, ἤκων παρ' αὐτῶν καὶ συστρατεύων, ἐδείκτε βασιλέως
φυλάττειν καὶ φάλαγγας ἄμαχον ὡς ἄρμα, τὰ Ῥω-
μαίων ὄπλα. καὶ τὰ γε πρῶτα, πρῶτος ἦκε τούτων· ἐπεὶ
δὲ πρῶτα μὲν αὐτῶν συνέστησαν Ἀρμένιοι καὶ Γορδυνοὶ,
πρῶτα δὲ Μήδοι καὶ Ἀδιαβηνῶν ἀγόντες οἱ βασι-
λεῖς ὡρῆσαν, ἤκων δὲ πολλοὶ μὲν ἀπὸ τῆς Βαβυλωνίης φα-
λάγγης Ἀραβες, πολλοὶ δὲ ἀπὸ τῆς Κασπίας Ἀλβανοὶ καὶ
Γερρες, Ἀλβανοὶ περσοεικῶτες, οὐκ ὀλίγοι δὲ τῶν περὶ
τὸν Ἀρξέλιον νεμομένων ἀβασιλευσάντων, χεῖρι καὶ δόρυ πε-
B
B ἀνέντες, ἀπήντησαν· ἐλπίδων δὲ καὶ φράσεως καὶ βαρβαρικῶν
ἀπειλῶν μετὰ μὲν αὐτῶν τὰ συμπόσια τοῦ βασιλέως, μετὰ δὲ
τὰ συμβούλια· ὡς ἔκρινεν αὐτῶν μὲν ὁ Τάξιλης ἀποθαι-
νεῖν, ὡς ἐναντιοῦ μὲν τῆς γνώμης τῆς μάχης, ἐδόκει δὲ καὶ
Μιθριδάτης φρονῶν, ἀποδέπειν μεγάλου κατὰ νόμον.
ὅτι οὐδ' ἀέμεινεν αὐτὸν ὁ Τίγρης, μὴ μεταχοί τῆς δόξης,
ἀλλ' ἐχώρει πρὸ τῆς στρατῶν σφόδρα δις φορῶν (ὡς λέγε-
ται) πρὸς τοὺς φίλους, ὅτι πρὸς Λούκυλλον αὐτῶν μόνον, οὐ
πρὸς ἀπὸ μὲν ὁ ἀγὼν ἔσσιτο τοῖς Ῥωμαίων στρατηγῶν ἐν
ταῦτα ἡγεμόνων. καὶ οὐ πρὸ τῶν πασῶν αὐτῶν φράσεως αὐτῶν
C
C μνησθέντες, οὐδ' ἄλλοθεν, ἔδην ποσῶν καὶ βασιλεῖς ἐπομέ-
νοις, καὶ φάλαγγας ὀπλιτῶν, καὶ μυριάδας ἰππέων ἀπο-
βλέποντος. πρῶτος μὲν γὰρ καὶ σφενδοθήσας δις μυρίους ἦ-
γαν, ἰππεῖς δὲ, πεντακισμυριοὶ καὶ πεντακισχίλιοι· (ὡς ἐ-
πακισχίλιοι καὶ μύριοι, κατὰ φρασίν ἦσαν, ὡς Λέκκυλλος
ἔγραψε πρὸς τὴν σύγκλητον) ὀπλιτῶν δὲ, τῶν μὲν εἰς σπεί-
ρας, τῶν δὲ εἰς φάλαγγας σκευαζομένων, πεντεχάδεκα μυ-
ριάδας. ὁδοποιεῖ δὲ καὶ γαφυρωτάς, καὶ κατὰ πρῶτον ποτα-
μῶν, καὶ ὑλοτόμοις, καὶ τῶν ἄλλων χρεῶν ὡς ἠρέσας, τρις-
μυριοὶ καὶ πεντακισχίλιοι· οἱ τοῖς ἡγεμόνοις ὅπλιτες
D
D γυμνοὶ καὶ ὅπλιν, ὡς ἄμα καὶ Ῥώμιον παρεῖχον. ὡς δὲ ὡρῆ-
σάντων τὸν Ταῦρον, ἀδελφοὶ κατεφάθη, καὶ κατεῖδε πρὸς
τοῖς Τίγρησιν ὅπλιτες ὅπλιτες ὅπλιτες ὅπλιτες τῶν Ῥω-
μαίων, ὁ μὲν ἐν τῇ πόλει βαρβαρὸς ὄμιλος ὀλολυγῆ καὶ κρό-
τω τὴν ὄψιν ἐδέξατο, καὶ τοῖς Ῥωμαίοις ἀπὸ τῶν τεύχων ἀ-
πειλοῦντες, ἐδείκνυσαν τοῖς Ἀρμένιοις· Λούκυλλον δὲ
σχεποῦντι πρὸ τῆς μάχης, οἱ μὲν, ἀγὼν ὅτι Τίγρης, ἐ-
άσαντα τὴν πολιορκίαν, σκευοῦλθον, οἱ δὲ, μὴ κατὰ
λιπεῖν ὀπίσω πολεμίοις ποσῶν, μὴ δὲ ἀεῖναι τὴν πολιορ-
κίαν. οἱ δὲ εἰπὼν, ἕκαστος μὲν οὐκ ὀρθῶς, ἀμφοτέρους
E
E δὲ καλῶς παραμυθεῖν, διείλε τὴν στρατῶν. καὶ Μουρῶναι μὲν
ἕξακισχίλιοι ἔχοντα πεζοὺς, ὅτι τῆς πολιορκίας ἀπέλιπεν,
αὐτὸς δὲ τρίασκαὶ εἴκοσι σπείρας ἀναλαβάνων, ἐν αἷς οὐ
πλείονες ἦσαν μυρίων ὀπλιτῶν, καὶ τοῖς ἰππεῖς ἀπὸ μὲν
καὶ σφενδοθήσας καὶ πρῶτος πρῶτος χίλιοι, ἐχώρει καὶ
πρὸ τὸν ποταμὸν ἐν πεδίῳ μεγάλῳ κατὰ στρατοπεδού-
σας, πρὸ τῶν πασῶν μικρὸς ἐφανή Τίγρης, καὶ τοῖς κατὰ
κείλοισιν αὐτὸν ἀφαιρέσει ὡς εἶχεν. οἱ μὲν γὰρ ἔσκα-
πτον, οἱ δὲ ὡρῆ τῶν λαφύρων ἐν παιδίᾳ διεβάλλοντο
κλήρον τῶν στρατηγῶν καὶ βασιλέων ἕκαστος ἠτεῖτο πρῶτος,
F
F αὐτῶν μόνου ἡμέρας ὅσον, οὐκ εἶχον δὲ κατὰ στρατῶν
τιῶ. Βουλόμνος δὲ ἦ καὶ αὐτὸς ὁ Τίγρης χεῖρας εἶναι
καὶ σκευοῦλθον, εἶπε δὲ Ἰουλιανὸν μόνον, εἰ μὲν ὡς πρῶ-
σθέντων, πολλοὶ πάρεσιν· εἰ δὲ ὡς στρατῶν, ὀλίγοι. καὶ τότε

μὲν οὕτως εἰρωνεύοντο καὶ παίζοντες διετέλεσαν. ἅμα δὲ ἡμέρας Λούκυλλος ὡπλιτοῦ τὴν δυνάμιν ἐξῆγε.

και παρ' εω μὲν ἡ τῆς ποταμοῦ τὸ βαρβαρικὸν ἐράτευμα. Α
 τοῦ δὲ ῥόματος ἀποτροφῆν λαμβάνοντος ἐπι τὰς δύοσις ἢ
 μάλιστα περὶ σίμον ἡ, ἀπὸ παρεξήγησιν τῶν δυνάμιν, καὶ
 αὐτῶν, ἐδόξεν ἀποχωρεῖν τῶν Τηραίων. καὶ καλέσας τὸν
 „ Ταξίλιν, ἄμα ἦλθον, τοῖς ἀμάχοις (ἔφη) Ῥωμαίων
 „ ὀπλίταις, οὐχ ὅσους φέρουσιν, καὶ ὁ Ταξίλης, Βουλοίμην
 „ ἄν (εἶπεν) ὡ βασιλεῦ, ἡμέραν τι τῶν σὺ δαίμωνι τῶν ποταμῶ-
 „ ῶν. ἀλλ' οὐτ' ἐδήτη λαμψέων οἱ ἀνδρες λαμβάνουσιν
 „ ὅδιδι προσηύτεσ, οὐτε θυρεοῖς ἐκκεκταρμένοις χροῖται, καὶ
 „ χροῖται γυμνοῖς, ὡς παρ' ἡμῶν, τὰ σκῦτινα τῶν ὀπλῶν σκεπάσμα-
 „ τα περιπαταίτες. ἀλλὰ μαχησθῶν ἐστὶν ἡ λαμψέτης Β
 „ αὐτῆ, καὶ βαδίζοντων ἡδὴ παρ' εἰς τὴν πολεμίου. ταῦτα λέ-
 „ γοντος ἐπὶ τῆς Ταξίλου, καταφανῆς ἡ παρ' ὅσους ἀετὸς ἐπι-
 „ στρέφοιτοσ τῶν Λουκουλῶν, καὶ τῶν αἰσπεῖσαι καὶ λόχοις λαμ-
 „ βάνουσαι παρ' εἰς τὴν Ἰθάσιν, καὶ μόλις, ὡς παρ' ἐκ μέγης πι-
 „ νος ἀναφέρων ὁ Τηραίων, δις ἢ τρεῖς ἄεκέκεραυ, Ἐφ' ἡμᾶς
 „ οἱ ἀνδρες; ὡς τε ἰορῦβα πολλῶν τῶν πλῆθος εἰς τῶν κατ-
 „ στασθαι, βασιλέως μὲν αὐτῶν τὸ μόνον ἔργον, τῶν κατέκταν,
 „ τὸ μὲν ἀριστερὸν τῶν Ἀθραβίων, τὸ δὲ δεξιὸν τῶν Μήδων
 „ ποταμῶν. ἐφ' ἔτι καὶ τῶν καταφρακτῶν ἐπὶ παρ' εἰς τῶν
 „ σὺ πλείστοι ἡ. Λουκουλῶν δὲ μέλλοντι ἀφραβῶν τῶν πο-
 „ ταμῶν, εἶνοι τῶν ἡγεμόνων παρήγουσ φυλάττεισ τῶν ἡμέ-
 „ ρων μίσην οὐσαν τῶν ἀποφραδῶν, ἀσ μελαίνας καλοῦσιν. ἐπὶ
 „ ἐκείνη γὰρ τῆς ἡμέρας ἡ μὲν Σκιπίωνος ἀπάλετο στρατῶν,
 „ συμβαλόντα Κίμβροισ. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο τῶν μνημονοβουμέ-
 „ νων φωνῶν, Ἐγὼ γὰρ (ἔφη) καὶ ταῦτα δὴ τυχεῖ ποιήσω
 „ Ῥωμαίοις τῶν ἡμέρων. ἡ δὲ καὶ παρ' εἰς μίσην ὀκτω-
 „ βεῖων. ταῦτα δὲ εἶπων, καὶ παρ' εἰς κελύσας, τὸν τε ποτα-
 „ μὸν διέβαινε, καὶ παρ' ὅσους ἐπὶ τοῖς πολεμίοις ἡγεῖτο, θύρακα
 „ μὲν ἔχον σιδηρεῖον φολιδῶν ἀποσίλβοντα. κραστωτῶν δὲ
 „ ἐφεσπίδα. τὸ δὲ ξίφος αὐτῶν ἐπὶ σφαιρίων γυμνῶν, ὡς δι-
 „ γυς εἰς χεῖρας ἔσθαι δέοι ἐκὼς ἀνδράσι, καὶ στωαιρή-
 „ σιν τῶν ἀφραβῶν ἡμεῶν χροῖται τῶν τῆς ἐπαγωγῆς.
 „ ἐπεὶ δὲ τῶν καταφρακτῶν ἰππων, ἡσ πλείστοι ἡ λόχοι, κατε-
 „ τε καταπεφραγμένῶν ἐπὶ λόφῶν τῶν, τῶν δὲ χροῖται
 „ ἐπὶ πεδῶν καὶ πλατείαις ἔχοντι, παρ' εἰς ὅσους δὲ τῶν ἡμε-
 „ ρῶν οὐ πῶντα πασι χαλεπῶν οὐδὲ ἀποκεκμημένῶν, θεσ-
 „ κας μὲν ἰπποῖς καὶ Γαλαῖταις οἱ εἶχεν, ἐκέλευσεν ἐκ πλα-
 „ γίου παρ' εἰς φρακτοῖς ἀφρακτοῦσ τῶν μαχησθῶν τοῖς
 „ κροῖται. (μία γὰρ ἀλκή τῶν καταφρακτῶν, κροῖται, ἄλλο δὲ
 „ ὅσους οὐδὲ αὐτοῖς οὐτε τοῖς πολεμίοις χροῖται δυνάμει,
 „ ἀφραβῶν καὶ σκληρότητα τῆς σκευῆς, ἀλλ' ἐγκατωκροῦ-
 „ μνημένῶν εἰκόσιν) αὐτῶν δὲ δύο αὐτοῖς αἰαλαβῶν, ἡ-
 „ μιλλᾶτο παρ' εἰς τὸν λόφον, ἐρρωμένῶν ἐπομένων τῶν στρα-
 „ τῶν, ἀφραβῶν καὶ κροῖται ἐπὶ τοῖς ὀπλοῖς ὅσους παρ' εἰς τῶν
 „ παρ' εἰς τῶν περὶ καὶ παρ' εἰς ὅσους ἡμεῶν. ἡρόμνος δὲ αἰώ, καὶ
 „ τῶν ἐπὶ τῶν καταφρακτῶν τῶν χροῖται, μέγα βοήσας, Νενικήκα-
 „ μῶν, (ἔφη) νενικήκαμῶν, ὡς στρατῶν, καὶ τοῦτο εἶπων, ἐπῆ-
 „ γε τοῖς καταφρακτοῖς, καὶ κελύσας μῆδεν ἐπὶ χροῖται
 „ τοῖς ὀπλοῖς, ἀλλ' ἐκ χροῖται ἔκαστον ἀφραβῶντα παῖειν τῶν
 „ πολεμίων κροῖται τε καὶ μῆρῶν, ἀ μόνια γυμνά τῶν κατα-
 „ φρακτῶν ἐστὶν. οὐ μὲν ἐδέσσε τῶν τῶν τῆς μάχης. οὐ γὰρ
 „ ἐδέξαντο τοῖς Ῥωμαίοις, ἀλλ' ἀφραβῶντες καὶ φέρωντες
 „ αἰχρῶντα πῶντα ἐν ὀπλοῖς αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἰπποῖς βαρεῖς ὄσους
 „ εἰς τὰ τῶν περὶ ὀπλοῖς ἐπὶ ἀφραβῶντα πῶντα
 „ ἐκείνοισ μάχης. ὡς τε μῆτε φρούματος ἡρομῶν, μῆτε αἰμάτος ὀφθέντος,
 „ ἡπᾶσθαι τῶν ποταμῶν μεριάσας.

A Exercitus barbarorum erat ad partem fluminis
 orientalem. Flexum amnis ad occidentem habet,
 qua maximè erat superabilis. Eò dum infestam a-
 ciem citus rapit, Tigrani visus est retrò recedere,
 appellatoq; Taxile ridens, Inuictos hosce (inquit)
 Romanos nùmne vides fugere? Ad quem Taxiles,
 Vtinam aliquid (inquit) rex, fortunę tuę præter ex-
 pectationem accidat. Atqui non sumunt illi ad iter
 splendidã vestē, neq; tũ scutis terfis & nudis galeis
 vtuntur, vti nunc coriaceis detractis armorum te-
 gumentis: sed est splendor hic pugnare intenden-
 tium & in hostem iam euntiũ. Nondum sermonē
 B finierat Taxiles, quum prima aquila flectentis
 agmen Luculli est conspecta, & cohortes mani-
 pulatim in ordines ad transitum euntes. Ibi tan-
 dem, tanquam ex magna vinolentia Tigranes e-
 mergens, bis aut ter exclamauit, In nos illi? Itaque
 magno tumultu acies instructa est tantę colluuei.
 Mediam ipse tenuit rex, Adiabeno attribuit læ-
 uum, Medo dextrum cornu, vbi cataphracti ple-
 rique erant in fronte collocati. Transmissurum
 flumen Lucullum quidam duces admonuerunt,
 cauendam illam diem, quæ ex nefastis (quas atras
 vocant) erat vna. Illa enim die exercitus Cēpio-
 C nis fuerat à Cimbris in conflictu oppressus. Hic
 verò celebrato illo dicto occurrens, At ego (in-
 quit) etiam faustam hanc Romanis diem efficiam.
 Fuit illa pridie Non. Octobr. Ita fatus, quum bo-
 no animo eos esse iussisset, amnem transmeauit,
 ac princeps duxit in hostem. Loricam induerat
 ferream squammis refulgentem, & paludamen-
 tum fimbriatum. Gladium strictum extemplo
 extulit, quo statim conferendum pedem scirent
 cum viris eminus pugnare doctis, spatiumque
 quo vti missilibus poterant, incursum celeritate
 D contrahendum. Vt verò equitatum cataphra-
 ctum, cuius maximus erat respectus, congloba-
 tum conspexit sub tumulo quodam, cuius planum
 fastigium & spatiosum erat, & ascensum habebat
 quingentorum passuum, non prorsus asperum
 nec diruptum, imperat equitibus Thracibus &
 Gallogræcis, quos in exercitu suo habebat, ex la-
 tere vt eos adoriantur, ensibusque detorqueans
 E contos. Vna enim in re posita sunt cataphracto-
 rum vires, conto: præterea nusquam explicare o-
 peram suam valent, nec hostibus incommodare
 ob armorum pondus & rigiditatem, sed sunt in
 iis quasi inclusi. Traxit simul ille secum duas co-
 hortēs, cum quibus contendit ad collem, itrenuè
 sequentibus ipsum militibus, quòd imperatorem
 quoque in armis primum cernerent laborem
 capeissentem & pedibus in cliuum enitentem. V-
 bi in summum euasit, ac loco stetit conspicuo,
 magna voce, Vicimus, exclamauit, vicimus com-
 militones. Ita fatus, duxit in cataphractos, præce-
 pitque vt omissis pilis, cominus quisque aggre-
 deretur hostem, crura & fœmora foderet, quæ
 sunt sola cataphractis nuda. Cæterum nihil hac
 pugna opus fuit. Neque enim expectauerunt
 Romanos, sed sublato clamore fœdissimè om-
 F nium coniecerunt se in fugam: seque & equos
 armis graues in peditum ordines, priusquam pu-
 gnam inissent illi, coniecerunt. Ita sine villo vul-
 nere, sine sanguine tot profligatae legiones sunt.

Ceterum nihil hac pugna opus fuit. Neque enim expectauerunt Romanos, sed sublato clamore fœdissimè omnium coniecerunt se in fugam: seque & equos armis graues in peditum ordines, priusquam pugnam inissent illi, coniecerunt. Ita sine villo vulnere, sine sanguine tot profligatae legiones sunt.

Cædes autem ingens iam fugientium vel potius fugere volentium edita. neque enim poterant ordinibus confertis & profundis impediti. Tigranes initio statim cum paucis effuso cursu fugam cepit. Filium quum videret in eadem fortuna, detractum ex capite diadema illi profusis lacrymis tradidit, alia via iubens, siqua posset, ut seipsum servaret. Adolescens, quia non audebat diadema capessere, dedit id servandum fidissimo amico, qui forte captus atque ad Lucillum est attractus. ita inter cæteros captivos diadema quoque Tigranis fuit. Pedites cecidisse supra centum millia perhibentur, equitum pauci plane effugisse. Ex Romano exercitu centum vulnerati, quinque desiderati. Huius pugnae Antiochus philosophus in commentario De diis mentionem faciens, negat à sole visam parem. Strabo alius philosophus in libris Historiarum ipsos Romanos commemorat puduisse, & semetipsos derisisse quod in eiusmodi mancipia induissent arma. Livius ait nunquam Romanos signa cum hostibus contulisse tanto numero inferiores. Neque enim vigesimam propemodum partem, imo nec minorem æquarunt victores victorum. Romanorum vero peritissimi duces, & diutissime in bellis versati, Lucillum in eo celebrabant præcipue, quod duos clarissimos & maximos reges rationibus duabus pugnantissimis, celeritate & tarditate, superaverit. Siquidem Mithridatem tempore & mora florentem attriuit, Tigranem obtruiit accelerando, inter rarissima omnium imperatorum exempla, cunctatione strenua & audacia ad securitatem usus. Quapropter nec ad pugnam properavit Mithridates, solita Lucillum cautione & productione bellum ratus administraturum: itaque lente ad Tigranem pergebat. Ac postquam primum in paucos Armenios incidit in via, qui percussi metuque exangues recipiebant se, coniecit aduersum casum. Ut plures iam exuti & vulnerati occurrerunt, audita clade, Tigranem requisivit. Quem quum semel desolatam & abiectam offendisset, non insultavit ei vicissim, verum ex equo desiliit, deploratisque communibus calamitatibus, regium comitatum, qui ipsum sequebatur, dedit illi, eumque in futurum confirmavit. Inde alias de integro copias conscribebant. Porro dum in vrbe Tigranocertis secessionem Græci à barbaris atque ad Lucillum tendunt deditionem facere, adortus muros, ille potitus est vrbe. Thesauros regis qui ibi erant, cepit: urbem militibus dedit diripiendam, in qua cum reliqua opulentia octo millia talentum pecuniæ signatæ inuenta. Insuper octingentas drachmas in singulos de præda diuisit. Quum repositos in vrbe accepisset multos scenicos, quos vnde quaque conquieserat Tigranas dedicaturus theatrum quod extruxerat, his ad ludos & spectacula & triumphalia est usus. Græcos autem, præbito viatico, remisit in patrias suas, barbaros item qui eo commigrare coacti fuerant. Itaque accidit ut vna conuulsa vrbe, multæ receptis ciuibus suis instaurarentur, à quibus ut bene de ipsis meritis & conditor est cultus Lucillus. Succedebant ei cætera quoque, prout merebatur,

A οἱ πολλοὶ φόνοι, ἥδη φθάρωντων γίνετο, μᾶλλον δὲ βουλομένων φθῆναι. οὐ γὰρ ἐδιώκετο, πυκνότητι καὶ βάθει τῆς τάξεως, ὑφ' αὐτῶν ἐμποδιζόμενοι. Τίγρης δὲ ἐξελθὼν ἐν ἀρχῇ μετ' ὀλίγων, ἐφύλαξε, καὶ τὸν υἱὸν ὀρέων κρινωνοῦντα τῆς αὐτῆς τύχης, ἀπεισάσατο τὸ δαδῆμα τῆς κεφαλῆς, καὶ κείνῳ δακρύσας παρέδωκε, σῶζειν αὐτὸν ὅπως διώεται καθ' ἐτέρας ὁδοὺς κελύσας. ὁ δὲ νεανίας ἀπαθήσασθαι μὴ σὺν ἐτόλμησε, τῶν δὲ παιδῶν τὰ πισυτάτω φυλάττειν ἔδωκεν. οὗτ' ἀλλοὶ κατὰ τύχην, ἀνήρθη πρὸς Λούκουλλον, ὥστε μὲν τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων καὶ τὸ δαδῆμα ἡμέρας τὴν Τίγρηνα λέγεται ὅτι μὴ πέζαν ὑπὸ δέκα μυριάδας ἀφαιρούσας, τὴν δὲ ἰππέων ὀλίγους πρὸς ἑαυτὸν ἔλαβον. Ῥωμαίων δὲ ἑκατὸν ἐτρώθησαν, ἔπεσον δὲ πεντήτε. ταύτης τῆς μάχης Ἀντίοχος ὁ φιλόσοφος ἐν τῇ περὶ θεῶν γραφῇ μνησθεὶς, οὐ φησὶν ἀλλῶν ἐφεωρακείων τριακῶν τὸν ἥλιον. Στραβὼν δὲ, ἔτερος φιλόσοφος, ἐν τοῖς ἰστορικαῖς ὑπομνήμασιν, ἀλλοὶς λέγει τοῖς Ῥωμαίοις, ἀγχινοῦσαι καὶ καταγελαῖν αὐτῶν, ἐπ' ἀνδράποδα τοιαῦτα δεηθέντας ὀπλων. Λιούσιος δὲ εἴρηκεν ὡς ἑστέποτε Ῥωμαῖοι πολεμίοις, ἀποδέοντες ποσῶν πλήθει, παρετάξαστο. σχεδὸν γὰρ οὐδὲ εἰκασὸν ἀλλ' ἐλαττον ἐγγίοντο μέρος οἱ νικῶντες τῶν ἡσυχίων. Ῥωμαίων δὲ οἱ δεινότατοι στρατηγὸν, καὶ πλείστα πολέμοις ἀμιληκῆτες, ἐπήνοιν μάλιστα τὸ Λουκουλλου τὸ, δύο βασιλεῖς τοῖς ἑπιφανεστάτοις καὶ μεγίστοις, δυοῖν τοῖς ἐναντιωτάτοις τάχει καὶ βραδυτῆτι καταστρατηγήσασθαι. Μιθριδάτι μὴ γὰρ ἀκμάζοντα, χεῖρα καὶ τελευτὴν κατῴκισεν. Τίγρης δὲ, τὰς ἀπεισάσαι σιωπέτριψεν ἐν ὀλίγοις τῶν πρόποτι ἐνηγμένων, τῇ μελλήσει μὴ σπεργῶ, τῇ τολμῇ δὲ ὑπὸ ἀσφαλείας χρησάμενος. εἰς καὶ Μιθριδάτης οὐ σιωπέτριψεν ἐπὶ τῷ μάχῳ, τῇ σιωπῇ τὸν Λούκουλλον ἀλαβεία καὶ παραγωγῇ πολεμήσειν οἰόμενος, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν ἐπαρθετο πρὸς τὸν Τίγρηνα. καὶ πρῶτον μὴ ὀλίγοις τῶν Ἀρμενίων ἐντυχῶν καθ' ὁδὸν, ἐπὶ σπηλαίοις καὶ περὶ φόβοις ἀπιποδῶν, εἰκασε τὸ πάθος εἶτ' ἥδη πλείονων γυμνῶν καὶ τετραπόδων ἀπληκῶντων πυθόμενος τὴν ἦπαι, ἐζήτησε τὸν Τίγρηνα. ἄρῶν δὲ πύτων ἔρημον καὶ πεπεινόν, σὺν ἀνθύσειν, ἀλλὰ καταβάς καὶ σιωδακρύσας τὰ κρινὰ παύθη, θεραπείαν τε τῷ ἐπορμῶν αὐτῶν βασιλικῶν ἔδωκεν, καὶ κατεθάρρυνε πρὸς τὸ μέλλον. οὗτοι μὴ οὖν αὐτῆς ἐτέρας διωκόμενοι σιωπήσαν. ἐν δὲ τῇ πόλει τοῖς Τίγρηνοκέρτοις τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοῖς βαρβάροις σαπασάντων, καὶ τὰς Λουκουλλου τῷ πόλιν ἐρδιδόντων, πρὸς βαλῶν, εἶλε. καὶ τοῖς μὴ ἐν τῇ πόλει θησαυροῖς παρελάμβανε, τῷ δὲ πόλιν ἀφαιρούσας παρέδωκε τοῖς στρατιώταις, μετὰ τῶν ἄλλων χρημάτων, ὀκτακισχίλια τάλαντα νομισματος ἔχρυσαν. χρῆσις δὲ τέτων, ὀκτακισχίλια δραχμαὶ κατ' ἀνδρα διένειμεν ἀπὸ τῶν λαφύρων. πυθάνομενος δὲ πολλοὺς ἐν τῇ πόλει κατελιθῆσθαι τῶν περὶ τὸν Διόισον τεχνιτῶν, οἷς ὁ Τίγρης πρὸς τὸν ἠθροίκεν, μέλλον ἀποδεικνύσας τὸ κατεσκληρασμένον ὑπὸ αὐτῶν θεῶν, ἐχρησάτο τέτοις πρὸς τοῖς ἀγῶνας καὶ ταῖς θεῶν τῶν ἑπιπικίων. τοῖς δὲ Ἑλλήνας εἰς ταῖς αὐτῶν πατείδας ἐπεμψε, πρὸς τοῖς ἐφόδῳ, καὶ τῶν βαρβάρων ὁμοίως τοῖς ὑμῶν κτισμένοις

κατακτείν. ὥστε σιωπέτριψεν, μᾶς πόλεως ἀφαιρούσας, πολλὰς ἀνοικίζεσθαι, πάλιν κερμίζομενος τοῖς αὐτῶν οἰκήτορας ὑφ' ὧν ὡς ἀεργέτης ὁ Λούκουλλος καὶ κτίσης ἠγαπᾶτο. πρὸς γὰρ εἶ καὶ πάλιν κατ' ἀξίαν ταῖς ἀδρίαις

τῶν ἀπὸ δικαιοσύνης καὶ φιλευσθεψίας ἐπαίνων ὄρεζ-
 μῶν μάλλον, ἢ τῶν ἐπὶ τοῖς πολεμικοῖς κατορθώμασιν. ἐ-
 κείνων μὲν γὰρ οὐκ ὀλίγην ἡσραπία, καὶ ὁ πλεῖστον ἡ τύχη με-
 τείχε· ταῦτα δὲ ἡμέτερον ψυχῆς καὶ πεπαδδύμενης ὀπί-
 δεῖς, οἷς ὁ Λούκυλλος τότε χρεῖς ὄπλων ἐχειροῦτο πρὸς
 βαρβάρους, καὶ γὰρ Ἀραβίων βασιλεῖς ἤχον πρὸς αὐτὸν, ἐγ-
 χειρίζοντες τὰ σφέτερα, καὶ ὁ Σωφίλων ἐθνὸς πρὸς ἐχθ-
 ροὺς. ὁ δὲ Γορδύων οὕτω διέτηκεν, ὥστε βούλεσθε, καὶ πό-
 λεις ἐκλιπύνας, ἀχλυσθεῖν ἐκείνῳ μετὰ παίδων καὶ γυ-
 ναικῶν ἐτελονέας, ὅς αἰτίας τοιαύτης. Ζαρβινοῦ γὰρ ὁ τῶν Γορ-
 δυῶν βασιλεὺς (ὡς ἔφη εἰρηται) δι' Ἀππίου κρύφα Λου-
 κυλλῶ διείλετο πρὸς συμμαχίας, πρὸς Τιγραίου τυραν-
 νίδα βαρβαρῶν μνηστῆς δὲ ἀπεσφάγη, καὶ παῖδες αὐ-
 τῆ καὶ γυναῖκα στυαπώλοντο, πρὶν ἢ Ρωμαίοις εἰς Ἀρμονίαν
 ἐμβαλεῖν. τῶν οὐκ ἠμνημόνησεν ὁ Λούκυλλος, ἀλλὰ πα-
 ρελθὼν εἰς τὴν Γορδύων, παρὰ πρὸς τὸν Ζαρβίνοιο
 καὶ πρὸς ἐθῆρα καὶ χρυσῶ βασιλικῶ καὶ πρὸς Τιγραίου
 χρυσίνας λαφύρας, αὐτὸς παρὼν ὑφῆψε, καὶ χρᾶς ἐπήνεκε
 μετὰ φίλων καὶ οἰκείων τῶ ἀδρός· ἐταῖρον ἐπέδωκε, καὶ Ρω-
 μαίων συμμαχὸν αἰακλῶν μνηστῆς. ἐκέλευσε δὲ καὶ μνηστῆρον
 ἀπὸ χρημάτων συχνὰ ἀναγνῆσθαι· πᾶμπολλα γὰρ ὀ-
 ρέθη, καὶ χρυσὸς καὶ ἀργυρὸς ἐν τοῖς Ζαρβινοῦ βασιλείοις.
 οἵτου δὲ ἀπέκειντο μυριάδες τετρακῶσται μεδίμων· ὥστε καὶ
 τοῖς στρατιώταις ἀφελείσθαι, καὶ τὸν Λούκυλλον θαυμά-
 ζεσθαι, ὅτι δραχμῶν μίαι ἐκ τῆ δημοσίου ταμείου μὴ
 λαβὼν, αὐτὸν δὲ αὐτῶ διώκει τὸν πόλεμον· ἐν ταῦτα καὶ πα-
 ρὰ τῶ Πάρθων βασιλέως ἦκε πρὸς εὐεχία παρ' αὐτὸν, εἰς Φι-
 λίας πρὸς ἀχλυσθεῖν καὶ συμμαχίας. ἡ δ' ἀσκήσασα ταῦ-
 τα τῶ Λούκυλλῳ, καὶ πάλιν αἰτέτη μετὰ παρ' αὐτῶ πρὸς
 εὐεχίας πρὸς τὸν Πάρθον, οἱ κατεφώρεσαν αὐτὸν ἐπαμφο-
 τερίζοντα τῆ γνώμη, καὶ μισθὸν αἰτιώματα κρύφα τῶ συμ-
 μαχίοντα τῶ Τιγραίῳ τῶ Μεσσοποταμίαν· ὡς οὖν ταῦτα ὁ
 Λούκυλλος ἤσθετο, Τιγραίῳ μὲν ἔγραψε καὶ Μιθριδάτῳ
 παρελθεῖν, ὡς πρὸς ἀνταγωνιστὰς ἀπειρηκῶστας, ἀποπειρεσθαι
 δὲ τῆς Πάρθων διωμάμεως, καὶ στρατεύειν ἐπὶ αὐτοῖς· κε-
 λὸν ἡγεμόνος μὲν ῥύμη πολέμου τρεῖς ἐφεξῆς, ὡς πρὸς ἀθλη-
 τῆς, βασιλεῖς καταπαλάσσει καὶ ἀφ' αὐτῶ τῶν ἑπὶ τὸν
 ἡλίον μεγίστων ἡγεμόνων ἀπῆτης καὶ πικρῶν διεξελθεῖν. ἐ-
 πέμψεν οὖν εἰς Γόντον τοῖς πρὸς Σωφίλων ἡγεμόσιν, ὅτι
 εἰλας ἄγειν τῶ ἐκεῖ στρατῶ πρὸς αὐτὸν ὡς ἐκ τῆς Γορ-
 δυῶν ἀνακτοσύμοιοι. οἱ δὲ, καὶ πρὸς τὸν χαλεπὸς χρο-
 νόμοι καὶ διεπειθεῖσι τοῖς στρατιώταις, τότε πρὸς τῶ ἀπε-
 κελύφαι αὐτῶν τῶ ἀχλυσθεῖν, ὅσῳ τῶ πρὸς πειθοῦς
 οὐδὲ αἰάγκης ἀρέμοιοι πρὸς ἀγαγῆσθαι, μαρτυροῦσθαι
 καὶ βοῶσθαι ὡς οὐδὲ αὐτῶ μισοῦσιν, ἀλλ' οἱ χήσονται τὸν
 Γόντον ἔρημον ἀπολιπόντες. ταῦτα πρὸς Λούκυλλον
 ἀπαγγέλλοντα, καὶ πρὸς ἐκεῖ πρὸς διέφθειρε στρατιώταις, ἡδη
 μὲν ὑπὸ πλοῦτου καὶ τρυφῆς βαρεῖς γεννῶστας πρὸς
 τῶ στρατείαι, καὶ χολῆς δεομένοιοι· ὡς δὲ τῶ ἐκείνων ἐπέ-
 θοντο παρρησίαι, ἀδρας αὐτοῖς ἀπέχεσθαι, καὶ μνηστῆρον αὐ-
 τοῖς ἐφασαν εἶναι. πολλὰ γὰρ αὐτοῖς ἀξία σωτηρίας καὶ αἰα-
 παύσεως κατεργάσθαι τοιούτων δὲ καὶ πειρηστέρων ἐπὶ λόγων ἀποδύμενος ὁ Λούκυλλος, τῶ ἐπὶ Πάρθοιοι στρα-
 τῶ ἀφῆκεν, αὐτοῖς δὲ ἐπὶ τὸν Τιγραίῳ ἐβάδιζε, ἡγεῖσθαι ἀκμάζοντος· καὶ τὸν Ταῦρον ὑπερβαλὼν, ἡγεμόνη
 χλαρῶ τῶν πεδίων ἐκφαίνων. ποσὸν αἰ ἄρα ἀφ' αὐτῶ τὴν ψυχρότητα τῶ ἀέρος ὑπερίζουσιν· οὐ μὴν ἀλλὰ καταβάς,

A qui iustitiae & humanitatis laudes gloriae antefe-
 rebat laurearum bellicarum. quippe huius non
 exiguam partem exercitus, & maximam vendicat
 fortuna: illae, placidae & eruditae mentis documen-
 tum erant, quibus tunc absq; armis barbaros sube-
 git Lucullus. Quando reges Arabiae venerunt ad
 eum, suaeq; ei permiserunt, adiunxit se ei Sopheno-
 rum nomen. Gordyenorum gens ita fuit in eum
 animata, ut relictis sedibus suis, illum sequi cum
 liberis & coniugibus vellent ex huiusmodi causa:
 Gordyenorum rex Zarbienus, Tigranis grauatius
 tyrannidem, interprete Appio (ut est dictum) clam
 cum Lucullo societatem inierat: verum, quia
 detectus fuit, interfectus est, vnaque liberi & vxor
 eius necati ante sunt quam in Armeniam inuade-
 rent Romani. Haec apud Lucullum non erant
 obliterata, sed profectus in Gordyenos, exequias
 Zarbieni celebravit, pyraeque veste & auro regali,
 & Tigranis instructae spoliis, ipsemet subdidit fa-
 cem, ac libamina cum amicis & necessariis illius
 infudit, amicum quoque suum & socium populi
 Romani appellavit. Ad haec monumentum iussit
 ei sumptuosum faciendum locari. Nam vis ingens
 pecuniae, aurumque & argentum reperta in Zar-
 bieni regis sunt. Frumenti in horreis decies tre-
 centa millia medimnum condita erant. Ita & mi-
 les auctus est, & Lucullo fuit ingenti honori
 quod ne teruncio quidem ex aetario accepto, bel-
 lum ipsius belli sumptibus sustineret. Hic etiam
 regis Parthorum legati eum adierunt, amicitiam
 & societatem petentes. Fuit id Lucullo haud
 ingratum, qui inuicem suos misit ad Parthum. E-
 um compererunt hi fluctuantem consilio, poscen-
 temque clam societatis a Tigrae praemium Me-
 sopotamiam. Quae ubi Lucullus percepit, Ti-
 granem & Mithridatem statuit, ut aduersarios co-
 fectos, transilire, & periclitari Parthorum vires,
 D atque expeditionem in eos mouere, praclatum
 existimans vno belli impetu tres deinceps reges
 sicut athletam in lucta prosternere, ac per tres to-
 tius orbis potentissimos principes perumpere in-
 uictum & victorem. Igitur in Pontum ad Sorbati-
 um legatum suum & alios misit litteras, ut copias
 quae illic erant, adduceret, quasi ex Gordyone
 in Parthos signa moturus. Illic cum ante mo-
 roros & contumaces milites habuerunt, tum in
 praesentia cognouerunt proteruiam eorum, quod
 nullis blandimentis vel imperio mouerent illos
 valerent testantes & vociferantes, neque illic per-
 E mansuros se, sed relicto sine praesidio abituros
 Ponto. Haec ad Lucullum relata insuper, quos se-
 cum habebat, milites labefecerunt, ob diuitias
 iam & delicias languescens ad militiam & o-
 tium quarentes. Ut vero illorum acceperunt fe-
 rociam, viros appellauerunt, imitandosque iacta-
 uerunt. Multis enim factis missionem se & re-
 quieti meritos. His & improbiorebus ad Lucul-
 lum delatis sermonibus, expeditionem Parthiam
 deposuit, & media aestate mouit in Tigranem.
 Postquam superauit Taurum & campos vidit vi-
 F rentes, deprehensus est. adeo sunt illic ex algore
 ferotina tempora. Attamen descendit in campos,

ac duobus vel tribus praeliis coortos in ipsum Armenios fudit. Inde libere vicus populatus est, captoque, qui comportatus Tigrani fuerat com meatu, quam ipse extimescebat, offudit inopiam hostibus. Quos quum laceffendo ad dimicandum, castris eorum circumuallandis & foedandis ante oculos eorum agris quia saepe fuerant fusi, non mouit, exercitum inde ad Tigranis regiam conuertit Artaxata, vbi parui liberi & coniuges eius erant, non facturum ratus Tigranem quin pro eorum salute dimicaret. Fama tenet Annibalem Penum, deuicto ab Romanis Antiocho contulisse se ad Armenium Artaxam, cui cum alia multa vtiliter suafisse & docuisse, tum notata eius loci, qui iners negligebatur, eximia indole atque amoenitate, formam ibi vrbis delineasse, eamque deducto eo Artaxata ostendisse, hortatumque ad eam condendam. Quod regi quum placuisset, atque ab eo contendisset, ipse vt operis curam susciperet, amplam excitauisse & magnificam urbem, eamque accepisse ab rege appellationem, atque caput factam Armeniz. Ad hanc urbem contendentem Lucillum non tulit Tigranes, sed castris motis quarto die prope Romanos confedit, medium capiens Artaxiam amnem quem transire necesse erat petitoris Artaxata Romanis. At Lucillus postquam diis sacrificauit, quasi certus de victoria, exercitum traduxit. Duodecim cohortibus in fronte positus, reliquos, ne circumueniretur ab hostibus, in subsidiis collocauit. Multi enim & delecti equites stabant in hostium aduersa acie, ante quorum signa sagittis ex equo vtentes Mardi & Iberes hastati, quibus Tigranes praecipue inter externos milites vt pugnacissimis fidebat. Nihil est ab illis tamen editum praecleari. Paulisper cum equitatu Romano velitati non tulerunt impetum legionum: verum hinc inde fuga diuulsi, equitem ad insequendum traxere. Simulatque hi dissipati sunt, prouehentibus Tigranis equitibus, videns splendorem & multitudinem eorum Lucillus, subtrimit. Itaque equitem a confectandis hostibus reuocat. Interim ipse satrapis cum praestantissimo quoque sibi oppositis occurrit primus: quos, antequam manum conferere possent, consternatos pepulit. Ex tribus regibus, qui vna in hac acie fuerunt, foedissime fugit Ponticus Mithridates, qui ne clamorem quidem sustinuit Romanorum. Hi quum per longum spatium tota nocte hostium tergis inharent, non solum trucidandis, verum etiam capiendis, pecuniaque & praeda agenda ferenda fatigati sunt. Liuius autor est priore praelio plures fuisse, in hoc nobiliores hostes captos & caesos. Hinc erectus Lucillus & fiducia plenus, superiores regiones petere & domare statuit barbarum. Caeterum sub aequinoctio autumnali graues tempestates nec opinantem corripuere. Ningebat fere, & sereno pruina cum gelu infesta erat. Vnde equis erant amnes ex immodico frigore parum potabiles, ruptaque glacies & nervos equorum asperitate incidens aegre permeabiles efficiebat. Tractus fere nemorosus saltuosusque rigabat eos assidue ex niue in itinere effusa, atque incommode locis humidis pernoctabant.

A καὶ δις ἢ τρίς αἰατολήσαντας ἐπὶ αὐτὸν τοὺς Ἀρμενίους τρεφάμενος, ἀδελῶς ἐπόρησεν αὐτῶν καὶ τὸν παρεσκευασμένον τῷ Τιγρᾶνῃ σὶτον ἐξάγων, ἡὸ αὐτὸς ἐφοβεῖτο, τοῖς πολεμίοις ἀπέλειπεν ἀπορία. ἐπεὶ δὲ παρεκάλειν εἰς μάχην αὐτοὺς, ὡς ἐπαφροσύνην τὸν χάρακα, καὶ προβαλὼν ἐν ὄψι τὴν χάρακα οὐκ ἐκίει πεπληγῶς πολλὰς, ἀσπασίως ἐβάδιζεν ἐπὶ Ἀρτάξατα τὸ Τιγρᾶνου βασιλεῖον, ὅπου καὶ παῖδες αὐτῶν ἠπιοὶ καὶ γαμεταὶ γυναῖκες ἦσαν οὐκ αἰοόμενος ἀμαχεῖ ταῦτα προήσασθαι τὸν Τιγρᾶνον. λέγεται δὲ Ἀντίσταν τὸν Καρχηδόνιον, Ἀντιόχου καταπολεμηθέντος ὑπὸ Ῥωμαίων, μεταβαίνα περὶ Ἀρτάξαν τὸν Ἀρμένιον, ἄλλων τε πολλῶν εἰσηγητῶν καὶ διδάσκαλον αὐτῷ ἡμέρας χεῖραμον, καὶ τῆς χάρακος καταμαθόντα τὸν οὐφύεσσαν καὶ ἡδίστην, ὄρησι καὶ παρορῶμενον, ἡμίμα πόλεως ἐν αὐτῷ προῦπογραφέασαι, καὶ τὸν Ἀρτάξαν ἐπαγαγόντα δεῖξαι, καὶ παρρησιασάμενος τὸν οἰκισμὸν. ἡδέντος δὲ τῆ βασιλείας, καὶ δέντητος ὅπως αὐτὸς ἐπιτρατήσῃ τῆ ἔργου, μέγα τι καὶ πάγκραλον χεῖμα πόλεως ἀσπασίως, καὶ ἡμομήνῃ ἐπώνυμον τῆ βασιλείας, μηδὲ πόλιν ἀποδειχθῆναι τῆς Ἀρμενίας. ἐπὶ ταῦτι τῶ Λουκουλίου βαδίζοντος, οὐκ ἠέχετο Τιγρᾶνός, ἀλλὰ τὴν δυνάμιν ἀναλαβὼν, ἡμέρας τετάρτην παρεστρατοπέδουσε τοῖς Ῥωμαίοις ἐν μέσῳ λαβῶν τὸν Ἀρσανίαν ποταμὸν, ὃν ἐξ ἀνάγκης ἀφαισάμενος ἡὸ τοῖς Ῥωμαίοις τοῖς ἐπὶ Ἀρτάξάτων προβαλόμενοις. ἦσας δὲ τοῖς θεοῖς Λούκουλος, ὡς ἐν χερσὶν οὐσης τῆς νίκης, διεβίβαζε τὸν στρατὸν, ἐν δώδεκα σπειραῖς προτεταγμέναις, ταῖς δὲ ἄλλαις ἐπιτεταγμέναις ἀφαισάμενος κυκλώσεις τῆς πολεμίων. πολλοὶ γὰρ ἦσαν ἵππεῖς καὶ λογάδες ἀπὸ τῶν ἀπὸ τεταγμένοι. περὶ δὲ αὐτῶν ἵππων ὅτι, Μαρδδι καὶ λογχοφόροι Ἰβηρες, οἷς μάλιστα τῶν ξένων ὁ Τιγρᾶνός ἐπίστευεν, ὡς μαχημοτάτοις. οὐ μὲν ἐπὶ τῆς ἀπὸ τῆς λαμπερῆ ἀπὸ αὐτῶν μικρῆ δὲ τοῖς ἵπποισι τῶν Ῥωμαίων ἀφαισάμενοι, τοῖς περὶ οὐκ ἐπιόντας οὐχ ὑπέμειναι, ἀλλ' ἐκατέρωσθε τῆς φυγῆς χροθέντες, ἐπεσπασάντο τοῖς ἵπποισι περὶ τὴν διαξίν. ἅμα δὲ τῶν τούτοις ἀφαισάμενος, τῶν περὶ τὸν Τιγρᾶνον ἐξῆπασαμένων, ἰδὼν τὴν λαμπερῆτητα καὶ τὸ πλήθος ὁ Λούκουλος ἔδεισε. καὶ τοῖς μὲν ἵπποισι ἀπὸ τῆς διώξεως ἀεκαλήτο, περὶ δὲ αὐτὸς αἰτήσῃ τοῖς σατραπίωσι κατ' αὐτὸν οὐσι μὲν τῶν ξένων καὶ τῶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, φοβήσας ἐτρέψατο. τριῶν δὲ ὁμοῦ ἀπὸ τεταγμένων βασιλέων, ἀρχὴν δὲ καὶ φυγῆν ὁ Ποντικὸς Μιθριδάτης, οὐτε τὴν κραυγῆν τῶν Ῥωμαίων ἀναγρόμενος. ἡμομήνης δὲ τῆς διώξεως μαχεῖς, καὶ δι' ὅλης νυκτὸς οὐ μόνον κτείνοντες αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ ζωρημῶτες, καὶ χεῖματα καὶ λείαν ἀρῆντες καὶ φέροντες ἀπέπικον οἱ Ῥωμαῖοι. φησὶ δὲ ὁ Λιουῖος, ἐν μὲν τῇ προετέρα μάχῃ πλείονας, ἐν δὲ ταύτῃ γνωριμότεροις πεσῖν καὶ ληφθῆναι τῶν πολεμίων. οὐκ ἔστι Λούκουλος μὲν ἐπὶ ἡμῶν καὶ τεταρτήκως, ἀνω προεσάγειν διανοεῖτο καὶ κατασφραγεσθαι τὸν βαρβάρων ὥρα δὲ ἰσημερίας φθινοπωρινῆς οὐκ αἰ ἐλπίσαντι χειμῶνες ἐπέπεσον βαρεῖς, τὰ μὲν πλείστα καταμίφοντες, ἐν δὲ τοῖς ἀγροῖσι πάγκραλον ἐπιφέροντες καὶ πάρον, ὑφ' οὗ χαλεποὶ μὲν ἦσαν οἱ ποταμοὶ

τοῖς ἵπποισι πίνεσθαι, ἀφαισάμενος ὑπερβολῶν, χαλεπαὶ δὲ αὐτῶν αἱ ἀφαισάσεις, οὐκ ἠγνομήνου τῆς κραυγῆς καὶ ἀφαισάμενος τὰ νύκτα τῶν ἵππων τῆς τεταρτήκως. τῆς δὲ χάρακος ἡ πολλὴ συντηρηθῆς ἔσα καὶ γενόπερος καὶ ὑλῶδης, αἰεὶ καὶ ὄρησι ἀδελῶς. χιόνος ἀπὸ πηλαμῶν οὐκ αἰ τῶν οὐδὲ ποταμῶν, καὶ κακῶς ἐν τοῖς νοτεροῖς νυκτεράνοισι.

οὐ πολλὰς οὖν ἡμέρας ἀχολουθήσαντες τῷ Λουκυλλῷ
 μετὰ τὴν μάχην, ἠσπασμένοι, πρῶτον δέοιμοι καὶ τοὺς
 χιλιάρχους παρεπέμποντες, ἔπειτα θορυβωδέστερον σιω-
 γάμοι, καὶ κατὰ σκηνὰς νυκτὸς ἀλαλάζοντες· ὅπως εἶναι
 δοκεῖ σύμβολον ἀποστατικῆς ἐξουσίας στρατῶν. καίτοι πολλὰ
 παρελελιπᾶν Λουκυλλῷ, ἀξίων αὐτοῖς μακροθυμίᾳ
 ἐμβαλέσθαι ταῖς ψυχαῖς, ἀλλ' οὐ τὴν ἐν Ἀρμενίᾳ Καρ-
 χηδὸνα λαβόντες, ἀδρὸς ἐξήστου, (τὸν Ἀννίβου λέγων) ἐρ-
 γῶν ἀνατρέψωσιν. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθεν, ἀπήγαγε αὐτοῖς ὀπίσω,
 καὶ κατ' ἄλλας ὑπερβολὰς διελθὼν τὸν Ταύρον, εἰς τὴν
 λεγομένην Μυγδονικὴν κατέβαινε χώραν, πάνμορον καὶ
 ἀλλεινίαν, καὶ πόλιν ἐν αὐτῇ μεγάλην καὶ πολυάνθρω-
 πον ἔχουσαν· ἡ δὲ οὐκ ἠν βαρβαροὶ, Σίβειν, οἱ δὲ Ἕλληνας,
 Ἀντιόχεια Μυγδονικῆ παρεσηγήθη. ταῦτα εἶχεν ἀ-
 ξιώματι καὶ ἀδελφὸς Τιγράνου, Γούρας, ἐμπειρία δὲ καὶ
 δεινότητι μηχακῆ, Καλλιμάχος, ὁ καὶ παρ' Ἀμισὸν πλεί-
 στα πρῶτα Λουκυλλῷ πρῶτον βαλόντος ἢ στρατό-
 πεδον, καὶ πᾶσαν ἰδέσθαι πολιορκίας ἐπαγαγὼν, ὀλίγον χρό-
 νῷ κατὰ κράτος λαμβάνει τὴν πόλιν· καὶ Γούρα μὲν αὐτὸν
 ἐνχειρίσαντι, φιλανθρώπως ἐχρήσατο Καλλιμάχῳ δὲ ὑπι-
 σχομένῳ θήσας ἀπορήτους μεγάλων χρημάτων ἀνακα-
 λυψαίην, οὐ παρέσχε, ἀλλ' ἐκέλευσεν ἐν πέδαις κημίζε-
 σθαι, δίκην ὑφ' ἑξόντα τῶ πρὸς τὴν Ἀμισσηνὴν ἀγαλυ-
 μνήμωνος πόλιν, ἀφείλετο φιλοτιμίαν αὐτῷ καὶ χρηστότη-
 τος ἐπίδειξιν πρὸς τοὺς Ἕλληνας. μέχρι τῆτο φαίη τις αὐ-
 τῷ Λουκυλλῷ τὴν τύχην ἐπομένῳ συστρατηγεῖν· ἐντεῦθεν
 δὲ ὡς παρ' ἐπιπέδου ἐπιλιπόντος, παρεδίαζ' ἰσχυρὸς πόρτα,
 καὶ πόρτα πασιν ἀπικρούων, ἔρετι μὲν ἐπεδείκνυτο καὶ
 μακροθυμίᾳ ἠγεμόνος ἀγαθοῦ, δόξαν δὲ καὶ χάριν ἐσθ' ἐμίαν
 αἰσθησέμενος ἔσχε· ἀλλὰ καὶ τὴν πρῶτον ἀρχὴν ἐξήστου ἦλθε,
 δις στρατῶν καὶ ἑξ ἑκατόμβων μάχην, ἀποβαλεῖν τῷ δ' ἀ-
 τῶν αὐτὸς οὐχὶ τὴν ἐλαχίστην εἰς τῆτο παρέσχε, οὐκ ὦν θε-
 ρα πρὸς πλείους στρατιωτικῶν, καὶ πρὸς τὸ πρὸς ἠδονίαν
 τῶν ἑκατόμβων γινόμενον, ἔρχεται ἀπείρας καὶ κατὰ λειαν ἠ-
 γνόμενος. ὁ δὲ μέγιστον, ἐσθ' ἐπὶ τοῖς διωκτοῖς καὶ ἰσότημοις διὰ ρ-
 μοσος εἶναι πεφυκῶς, ἀλλὰ πόρτων καταφρονῶν, καὶ μηδενὸς
 ἀξίους πρὸς αὐτὸν ἠγνόμενος. ταῦτα γὰρ ὑπερβᾶσα Λου-
 κυλλῷ καὶ λέγουσιν ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς. καὶ γὰρ
 μέγας, καὶ καλὸς, καὶ δεινὸς εἶπειν, καὶ φρόνιμος ὁμαλῶς ἐν
 ἀγρᾷ καὶ στρατοπέδῳ δοκεῖ ἡγεῖσθαι. Σαλεύστου μὲν οὖν φησι,
 χαλεπῶς ἔχε τε θῆναι τοῖς στρατιώταις πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' οὐκ ἐν
 ἔρχῃ τῆ πολέμου πρὸς Κυζίκον καὶ πάλιν πρὸς Ἀμισὸν
 δύο χιλιῶνας ἐξῆς ἐν χάρακι ἔχε γαρεῖν ἀναγκασθέντας. ἠν-
 ὦν δ' αὐτοῖς καὶ οἱ λοιποὶ χιλιῶνες. ἢ γὰρ ἐν τῇ πολέμῳ διεχέ-
 μαζον, ἢ πρὸς τοῖς συμμαχοῖς ὑπαιθροὶ σκηνουῶντες, εἰς τὴν
 πόλιν Ἕλλησίδα καὶ φίλιν οὐδὲ ἄπαξ εἰσῆλθε μετὰ στρα-
 τοπέδου Λουκυλλῷ. ἔτι δὲ ἔχε κειμένους αὐτοῖς τὰς μεγίστας
 ἐπέδωκεν ἀπὸ τῆς Ρώμης οἱ δὲ μαγαζοὶ πρὸς αὐτοῖς. φθόνῳ
 δὲ Λουκυλλῷ κατηγενοῦντες, ὡς ὑπερβᾶσα καὶ φιλο-
 πλοτίας ἔλκοντος τὴν πόλεμον, καὶ μονοῦ κατέχοντος ἐν ταῖς
 Σιλικίᾳ, Ἀσίᾳ, Βιθυνίᾳ, Παφλαγονίᾳ, Γαλατίᾳ, Ἔ-
 γρον, Ἀρμενίᾳ, καὶ μέγιστον Φάσιδος· καὶ τὰ Τιγράνου
 Βασιλεία πεπορηκός, ὡς παρ' ἐκ δύσασιν τοῖς βασιλεῖς, κα-
 ταπολεμήσας, πεμφθέντος. τῆτο γὰρ εἶπειν φασι ἕνα τῶν στρα-
 τηῶν Λόκιον Κοίτον. ὑφ' ἑμάλισα πειθόμενος, ἐψηφίσαντο πέμπειν ἀφ' ἑαυτῶν τῷ Λουκυλλῷ τῆς ἐπαρχίας

A Igitur quum non multos secundum praelium dies
 fuissent Lucullum sequuti, institerunt ei oblueta-
 ri. Primum precibus ad Lucullum per tribunos
 agere, deinde tumultuosius coire, & per tentoria
 noctu conclamare: quod esse fedios exercitus
 signum apparet. Quum etiam obnixe obsecraret
 Lucullus, obtestans eos haecenus ut occallerent a-
 nimis, dum Armeniorum Carthagine capta infe-
 tissimi hostis (Annibalem designabat) opificium
 deleuissent. Vbi nihil profecit, retro signa mo-
 uit, aliisque iugis traiccto Tauro in regionem
 Mygdonicam appellatam descendit, munificem
 & apricam: in qua vrbs ampla & populosa erat,
 Nisibin barbari, Graeci vocabant Antiochiam My-
 gdonicam. Huic praerat autoritate Tigranis fra-
 ter Guras, arte & solertia machinali Callimachus,
 is qui Amisi plurimum negotii exhibuerat Lucul-
 lo. Castris prope urbem positis, postquam omne
 genus oppugnationis adhibuit, breui spatio expu-
 gnauit urbem. Guram, qui in potestatem eius se
 dedit, comiter habuit: Callimachum vero non
 audiuit, quamuis grandis pecuniae se reconditos
 thesauros profiteretur proditurum, verum in vin-
 culis haberi imperauit ad poenas pendendas, quod
 inflammata Amisenorum vrbe, gloriam sibi & be-
 nignitatis erga Graecos materiam declarandae pre-
 cidisset. Haecenus fortunam dicas comitem in re-
 bus gerendis Luculli fuisse. Deinceps, quasi caden-
 te vento, quum omnia vrgeret, vbique autem in-
 curreret, virtutem quidem boni imperatoris &
 longaminitatem ostendit, splendor vero rebus &
 gratia abfuit: imo etiam ante collecta fortunae flu-
 ctibus & contentionibus suis cum exercitu prope
 manibus, dilapsa est. Cuius non minimam ipse
 praebuit causam, quod non conciliaret animos sibi
 vulgi militaris, & quicquid subiectis imperio suo
 blandimenti adhibebatur, semen esse dedecoris
 duceret & ruinam autoritatis suae. Quod vero ma-
 ximum est, ne principibus quidem & dignitate pa-
 ribus poterat se praebere comem, sed omnes despi-
 ciebat, & nihili praese faciebat. His vitiis Lucul-
 lus inter multas virtutes fuisse dicitur aspersus,
 quando procerus, & pulcher, & eloquens, & pru-
 dens iuxta domi & militiae perhibetur extitisse. Ac
 Salustius quidem fuisse milites mox a belli exor-
 dio male ait in eum animatos, quod ad Cyzi-
 cum & iterum ad Amisum duas hyemes eos in
 castris continuisset. Fatigati fuerunt & caeteris
 brumis. Aut enim in hostico hibernauerunt,
 aut apud socios tetenderunt sub dio. In oppidum
 Graecum & pacatum ne semel quidem intulit
 pedem cum exercitu Lucullus. Ita animatis ma-
 ximas occasiones praebuerunt illi qui Romae in
 concionibus regnabant. Hi per inuidiam Lu-
 cullum criminabantur, imperii & pecuniae auidi-
 tate bellum ducere: vnum propemodum Cili-
 ciam, Asiam, Bithyniam, Paphlagoniam, Galati-
 am, Pontum, Armeniam, omnes denique provin-
 cias vsque ad Phasim obrinere: nunc vero etiam
 Tigranis regias depradatum, quasi ad exuendos
 reges foret, non ad debellandos missus. Id enim
 vnum ex praetoribus dixisse aiunt L. Quinctium:
 a quo potissimum impulsus populus Romanus
 provinciae successores mittendos Lucullo sciuit,

multosq; milites, qui sub eo meruerat, mittēdos. His tantis incommodis accessit, quæ maxime res Lucillum euertit, P. Clodius homo insolens, summaq; dissolutionis & audaciæ. Frater erat vxoris Luculli, cum qua vulgatum erat lasciuiissima muliere stupri cum consuetudinem habere. Hic id temporis sub Lucullo militans, non eum locum quem cupiebat tenebat apud illum. Volebat autem primus esse. Quum vero multis esset ob mores suos inferior, Fimbrianos milites subiuit, blandisque verbis non inuitos neque insolentes blandimentorum concitauit in Lucillum. quippe hi erant quos ante Fimbria induxerat vt occiderent contulem Flaccum, ac se ducem caperent. Quo receperunt facilius Clodium, & militum cupidum vocauerunt, quod vicem eorum simularet dolere, si finis tot bellorum ac laborum nullus esset, sed cum omnibus gentibus certando, omnes tractus peruagando exhausturi vitam essent, neque tantis dignum sudoribus præmium relaturi, tantum Luculli plauftra stiparent & camelos aureis gemmatisque poculis onustos. Milites vero Pompeii iam discincti, cum coniugibus & liberis certa sede confiderēt, colerentq; vberes agros & oppida, qui Mithridatem & Tigranem non in vastas coegerint solitudines, neque regias Asia demoliti sint, verum cum exulibus in Hispania, in Italia cum fugitiuis bellauerint. Si igitur perpetuo (inquit) est militandum, nonne tali duci, cui pulcherrimum videtur ornamentum militum opulentia, quod reliquum est corporis & animæ referuabimus? His calumniis labefactatus Luculli exercitus, nec ducem in Tigranem voluit sequi, nec in Mithridatem, qui confestim ex Armenia incurrit in Pontū, regnumque suum institit recipere. Cæterum hyemis prætextu traducebant illi in Gordyene tempus, & iam iam Pompeium vel alium quempiam imperatorem ad succedendum Lucullo venturum expectabant. At postquam Mithridatem nuntiatum est, fuso Fabio, in Sornatium & Triarium pergere, verecundia sequuti Lucillum sunt. Triarius autem, dum quasi paratam præripere cupit victoriam, antequam adueniret propinquus iam Lucullus, ingenti pugna funditur: siquidem milites Romani dicuntur supra septem millia cæsa, in quibus centuriones centum quinquaginta, tribuni quatuor & viginti. Castra quoq; cepit Mithridates. Paucis diebus post superueniens Lucullus, Triarium, quem infensi milites requirebant, clam eripuit. Detrectante aciem Mithridate, qui aduentantem cum ingenti manu Tigranem expectabat, priusquam coniungerentur ambo, statuit rursus obuiam procedere & dimicare cum Tigra. Progredientem, in itinere Fimbriani secessione facta signa deseruerunt, quasi essent ex senatuscōsulto exautorati, nec, quum aliis decreta essent prouinciæ, vltra imperium Luculli foret. Nullam non hic indignitatem subiit Lucullus, singulos orando & tentoria obeundo dimissus & lacrymis oppletus: nonnullorum etiamprehendit manus. Illi vero prensationes repellere, inanes zonas obicere, iactareq; solus dimicaret cum hostibus, ex quibus ditescere nosset solus. Tandem cæterorum quoque militum Fimbriani precibus expugnati,

A ἐψηφίσαντο δὲ καὶ τῶν ἑαυτῶν στρατοῦσιν πολλοὺς ἀφείλας στρατείας. τούτοις δὲ τηλικούτοις οὐσι παρεστίνεται ὁ μάλιστα Λυκούργος διειργασμένων τῶν παρ' αὐτοῦ, Πόπλιος Κλώδιος, ἀνὴρ ὑβριστὴς καὶ μετὰ ὀλιγωρίας ἀπάσης καὶ θρασύτητος. ἡ δὲ τῆς Λουκουλλῆς γυναικὸς ἀδελφὸς, ἦν καὶ Διόφθειρον ἔχεν αἰτίαι ἀκροατοῦ τῶν οὐσαν. πότε δὲ τῶν Λουκουλλῆς στρατοῦσιν, οὐχ ὅσους αὐτὸν ἤξιον ἦν ἡτύχησεν. ἤξιον δὲ παρ' αὐτοῦ εἶναι, καὶ πολλῶν ἀπολιπόμενος Διόφθειρον, ὑποκρύβει τῶν Φιμβριανῶν στρατῶν, καὶ παρ' αὐτοῦ καὶ τῆς Λουκουλλῆς, λέγειν χρῆσθαι εἰς οὐκ ἀκροῦσθαι οὐδὲ ἀπαιτεῖν τῆς δὴμαγωγείας Διόφθου. οὐτοὶ γὰρ ἦσαν οὐ καὶ παρ' αὐτοῦ ἀνέπεισε Φιμβρίας, ἀποκτείναι τῶν τὸν ὑπατὸν Φλάκκων, αὐτὸν ἐλέσθαι στρατηγόν. δι' ὃ καὶ τὸν Κλώδιον ἠδέως ἐδέχοντο, καὶ φιλοφροσύνῃ παρ' αὐτοῦ, ἀγαθὰ κἀκα παρ' αὐτοῦ ποιοῦμενοι ὑπὸ αὐτῶν, εἰ πέρας ὁσὸν ἔσαι πολέμου ποσούτων καὶ πόων, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἐδὲ μάχουσι, πᾶσαν δὲ γὰρ πλαιώμενοι κατατείφοισι τὸν βίον. ὁσὸν ἄξιον ἐκ τηλικαύτης φερόμενοι στρατείας, ἀλλὰ τῶν Λουκουλλῆς παρ' αὐτοῦ πέμποντες ἀμαξίας καὶ καμήλας, ἐκ παμάτων χρυσῶν καὶ ἀργυρίων χρημάτων. οἱ δὲ Γομπήσι στρατοῦσιν, δῆμος ὄντες, ἠδὲ καὶ μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων κἀδευται γὰρ βίον μονα καὶ πόλεις ἐχόντες, οὐ Μιθριδάτι καὶ Τιγρῆσι εἰς τῶν ἀοικητοῦ ἐμβαλόντες ἐρημίας, ὁσὸν τῆς Ἀσίας τὰ βασίλεια καταρρίψαντες, ἀλλὰ φυγᾶσιν ἀνθρώποις ἐν Ἰβηρίᾳ καὶ δραπέταις ἐν Ἰταλία πολέμησαντες. τί οὖν ἔδει μηδέποτε παύσασθαι στρατοῦσιν; οὐχὲ τοιούτω στρατηγῶν, καὶ σώματα τὰ λοιπὰ καὶ ψυχὰς φυλάσσειν, ὅ καὶ μισθὸς εἶδ' ὁδοκεῖ κόσμος ὅτι τῶν στρατοῦσιν πλοῦτος, τοιαύταις αἰτίαις ὁ Λουκούλλης ἐστρατεύμα ἔχε φθάρειν, οὐτ' ἐπὶ Τιγρῆσι ἠχλοῦθησεν, οὐτ' ἐπὶ Μιθριδάτι, ὁσὸν δὲ Ἀρμενίας εἰς Γόντον ἐμβαλόντα, καὶ τῶν ἀρχῶν ἀναλαβόμενον. παρ' αὐτοῦ τὸν χιμῶνα ποιοῦμενοι, παρ' αὐτοῦ τῶν Γορδύων διετέλεσαν, ὁσὸν οὐκ ἔπειτα Πομπήσι ἢ τῶν ἄλλων τῶν ἠγεμόνων, Λυκούργος Διόφθειρον ἀφίξασθαι παρεσδοκῶντες. ἐπεὶ δὲ Μιθριδάτης ἠγγέλτο φάσιον νενικηκῶς ἐπὶ Σωρῆσι καὶ Τειάειον βαδίζειν, ἀγγυρήντες εἶποντο τῶν Λουκουλλῆς Τειάειος δὲ ὡς ἐπιμον ἀρπάσσει ὁ νίκημα, τῶν ἐπελθεῖν Λυκούργον ἐχθρῶν ὄντα, φιλοτιμούμενος, ἠπλάται μάχη μεγάλη. λέγονται γὰρ ὑπὸ τῶν ἐπισημοῦσι Ρωμαίων ἀποθανεῖν, ἐν οἷς ἐκατόνταρχοι καὶ ἑκατὸν πεντήκοντα, χιλιάρχοι δὲ εἴκοσι καὶ τέσσαρες. ὁ δὲ στρατοπέδον εἶλε Μιθριδάτης. ἐπελθὼν δὲ Λουκούλλος ὀλίγας ὑστερον ἡμέρας Τειάειον καὶ ὑπὸ τῶν στρατοῦσιν τῶν ποιοῦμενοι παρ' αὐτοῦ ὄργῳ ἐξέκλεψε, Μιθριδάτη δὲ μὴ θέλοντος μάχεσθαι, ἀλλὰ Τιγρῆσι παρ' αὐτοῦ ἠδὲ κατὰ δόμοντα μετὰ πολλῆς διωάμεως, ἐγνώ, τῶν ἀμφοτέρωσι πωλεθῆναι, πάλιν ἀπῆρτησεν καὶ Διόφθειρον ἀπαρτῶν παρ' αὐτοῦ τῶν ποιοῦμενοι δ' αὐτῶν. καὶ ὁδὸν οἱ Φιμβριανοὶ εἰσάσαντες, ἀπέλιπον τῶν τάξις, ὡς ἀφειμένοι δόγματι τῆς στρατείας, καὶ μηκέτι τῶν Λουκουλλῆς παρεστίνετον ἀρχῶν, ἐτέροις ἀποδεδειγμένων τῶν ἐπαρχῶν. ὁσὸν οὖν ὅστις ὁ, πῶς παρ' αὐτοῦ ὁ Λουκούλλος οὐχ ὑπέμεινεν, ἀπυβολῶν καὶ ἕνα καὶ κατὰ σκῆμα, πεινῶν ταπεινὸς καὶ δεδακρυμένος, ἔστι δὲ ὧν καὶ χειρὸς ἀσπόμενος. οἱ δὲ ἀπετείλοιο τῶν δεξιῶσι, καὶ κενὰ παρ' αὐτοῦ βαλόντα, καὶ μόνον μάχεσθαι τοῖς πολεμοῖσι ἐκέλευον ἀφ' ὧν μόνος ἠπίστατο πλουτεῖν. οὐ μὲν ἀλλὰ τῶν ἄλλων στρατοῦσιν δεομένων, ἐκβιασθέντες οἱ Φιμβριανοί,

συνέθεντο τῷ θεμίῳ ὁ θεός· εἰ δὲ μηδὲς ἐν τῷ χρό-
 νῳ τούτῳ κατὰ πρῶτον αὐτῶν ἀγωνιούμενος, ἀπὸ τῆς
 αὐτῆς ἐδὲ φέρειν δὲ ἀνάγκης τὸν Λούκυλλον, ἢ παρῆσαν
 τοῖς βαρβάροις τὴν χώραν ἀπολειφθέντα. συνέειχεν οὖν
 αὐτὸς ἐκείνῳ παρῆσαν ἱερὸν, ὅσδε παρῆσαν παρῆσαν
 χίλι, ἀλλ' εἰ τῷ θεμίῳ ἀγαπῶν, καὶ παρῆσαν πορτο-
 μῆνι ἔσπευσε τῷ Τίγρῳ καὶ Καππαδοκίᾳ, καὶ πάλιν
 ὑβείζοντα Μιθριδάτῳ, ὃν αὐτὸς ἐπέσπευσε τῇ συγ-
 κλητῇ γράφῃ καταπεπολεμησάτω. καὶ οἱ παρῆσαν
 παρῆσαν αὐτῶν παρῆσαν τῷ ἐν Γόντῳ παρῆσαν
 γράμματα, ὡς δὲ δὴ βίβαστος ἐχρημάτων. καὶ δὴ παρῆσαν
 εἰρῶν οὐδὲ αὐτῶν κύριον, ἀλλὰ παρῆσαν καὶ παρῆσαν
 πηλακιζόμενον ἔσπευσε τῷ γραπῶν. οἷς γὰρ ποσὺν πε-
 ελιῶ τῆς εἰς τὸν γραπῆν ἀσπληγίας, ὡς τε τῷ θεμίῳ
 λήσαντος, ἐνδύτες τὰ ὄπλα καὶ ἀσπίδες καὶ μα-
 χήρας, παρῆσαν τοῖς μηδαμῶν παρῆσαν ἀλλ'
 ἀπειρηκῆσαν ἢ δὴ πολέμοις ἀλαλάζαντες δὲ καὶ σια-
 μαχῆσαντες ἀπεχώρησαν ἐκ τῆς χώρας, ὅτι μαρτυ-
 ρήσαντες πεπληρωσάτω τὸν χρόνον ὃν ὁμολόγησαν τῷ
 Λουκύνῳ τῷ θεμίῳ. τοῖς δὲ ἄλλοις ἐκάλεσε τῷ
 γραμμάτων Γομπήσιος· ἢ δὴ γὰρ ἀποδέδεικτο τῷ παρῆσαν
 Μιθριδάτῳ καὶ Τίγρῳ πολέμου γραπῆς, χεῖρ
 τῆς δῆμου καὶ χεῖρ τῆς δημαγωγῶν. ἐπεὶ τῇ γεβου-
 λῇ καὶ τοῖς ἀείσοις ἀδικῶ πάσῃν ἐδόκει Λούκυλλος, οὐ
 πολέμου ἀλάστοις ἀλλὰ θριάμβου λαμβάνων ὅσδε
 τῆς γραπῆς ἀναγκασόμενος, ἀλλὰ τῷ ἐπάθλων τῆς
 γραπῆς ἐξίστασθαι καὶ παρῆσαν ἐτέρῃς. ἐπὶ δὲ
 μάλλον ἐφαίνετο ὁ γινόμενος τοῖς ἐκείνῳ νεμεσητόν.
 οὔτε γὰρ πῆσεν ὁ Λούκυλλος οὔτε πῆσεν τῷ ἐκ πο-
 λέμου κύριον ἔσπευσε. οὐδὲ εἶα πῆσεν Πομπήσιος βα-
 δίσειν παρῆσαν αὐτὸν, ὅσδε παρῆσαν εἰς ἐκείνους ἐνεσφαι-
 καὶ διένεμε μετὰ τῷ δέκα παρῆσαν. ἀλλ' ἐκώλυεν,
 ἐκπῆσεν ἀναγκασίματα, καὶ φοβερῶς παρῆσαν ἀπὸ μεί-
 ζονος δυναμείας. ὁμοίως δὲ ἐδόξε τοῖς φίλοις σπυρα-
 γεῖν αὐτοῖς. καὶ σπυραγῶν ἐκώλυεν τῆς Γαλατίας, καὶ
 παρῆσαν ἀλλήλοισι φιλοφρονέως· καὶ σπυραγῶν ὅτι τοῖς
 κατωρθωμένοις ἐκατέρω· παρῆσαν μὲν ὁ Λούκυλλος,
 ἀξίωμα δ' αὐτῷ Πομπήσιος μείζον, ἀπὸ πλόνων γρα-
 πῆσαν καὶ δυοῖν θριάμβων· ῥάβδοι δὲ ἀμφοτέρω παρῆσαν
 γαυρῶν δαφνηφόροι ἀπὸ τῆς νίκης. καὶ τῷ Πομπήσιος μα-
 χήσαν ὁδὸν ἀπὸ τῶν αἰνῶν καὶ ἀρχαίων ὁδύσαντος,
 τῷ δάφνας ἐνεσφαι τῷ ἐκείνῳ τῷ ῥάβδοις ἰδόντες οἱ τῷ
 Λουκύνῳ ῥάβδοφοροι, φιλοφρονούμενοι τοῖς ἐκείνῳ με-
 τίδωκαν ἐκ τῶν ἰδίων, παρῆσαν καὶ παρῆσαν ἐξήσαντες.
 καὶ ὁ γινόμενος εἰς οἰωνὸν ἐπίθεντο χρόνον οἱ Πομπήσιος φί-
 λοι. τῷ γὰρ ὄντι τῷ ἐκείνῳ γραπῆσαν αἰ τούτου παρῆσαν
 ἐκώλυσαν. ἐκ τῶν λόγων παρῆσαν ὅσδε ἐπὶ τῆς σπυρα-
 σαν, ἀλλ' ἐπὶ μάλλον ἀλλοτριωθέντες παρῆσαν ἀλλήλοισι
 ἀπῆσαν, καὶ τῷ ἀπὸ τῷ Λουκύνῳ ἡγομένης ἀνα-
 πῆσαν ἢ κύρωσεν ὁ Πομπήσιος, γραπῆσαν δὲ τοῖς ἄλλοις
 ἀπαγαγῶν, μόνους αὐτῶν χίλιους ἐξαχθίους ἀπέλιπε
 σπυραγῶν, ὅσδε πύπυς μάλα παρῆσαν
 ἐπομῆσι οὔτω πῆσεν αὐτῶν ἢ δυστυχῆς ὁ Λούκυλλος παρῆσαν
 ὅσδε ὁ πῆσεν ἐν ἡγεμονίᾳ παρῆσαν καὶ μέγ-
 σον· ὡς εἰ τῷ μετὰ τῷ ἄλλων ἔσπευσε αὐτῶν, τῷ ἡγεμονίᾳ οἰωνῶν καὶ πῆσεν, (μετ' ἀφείας, ὅτι μελέας, σπυ-
 εσείας, διακοσμήσεως) ὅσδε αὐτῶν εἶχεν ἢ Ρωμαίων ἡγεμονίᾳ τὸν Εὐφράτην τῆς Ἀσίας ὅσδε, ἀλλὰ τὰ ἔσπευσε

A receperunt se illam ætatem ad signa mansuros.
 Quod si nemo interea ad pugnandum secum
 descenderet, discessuros. His oportebat ac-
 quiescere Lucullum, aut desertam præsidio re-
 linquere barbaris prouinciam. Continuit er-
 go illos non iam imperio, neque eos in aciem
 eduxit, verum satis huic erat, modo manerent,
 patiebaturque vastari à Tigraue Cappadociam,
 & inolescere de integro Mithridatem, cum quo
 ipse ad senatum scripserat esse debellatum, ad-
 uenerantque ad res Ponti componendas, sicut
 pacatas, legati. Qui ubi iam adfuerunt, offen-
 derunt ne ipsum quidem sui iuris esse, verum à
 militibus haberi ludibrio & suggillari. Hi ve-
 ro eo in imperatorem progressi insolentia sunt,
 vt exacta ætate sumpserint arma, gladiisque di-
 strictis, prouocarent nusquam apparentes, qui
 iam receperant se hostes, iubilantesque & bra-
 chia iactantes inaniter, excederent castris, testa-
 ti completum tempus quod Lucullo commora-
 turos se promiserant. Alios euocauit per lite-
 ras Pompeius. Iam enim aura populari & con-
 cionatorum adulatione bellum ei erat contra
 Mithridatem & Tigranem decretum. Nam
 senatui quidem & optimatibus affici Lucul-
 lum iniuria apparebat, cui non belli, sed tri-
 umphi mitteretur successor, nec bellis geren-
 dis cogi, sed rerum gestarum præmiis cedere
 eaque permittere aliis. Magis autem præsen-
 tibus ibi res visa inuidiosa. Neque enim re-
 lictum Lucullo fuit vel præmiorum vel pœ-
 næ pro cuiusque meritis in bello arbitrium,
 neque cuiquam permisit Pompeius eum adire,
 vel rata esse acta eius, vel quæ ex consilio de-
 cem legatorum dispensabat, verum prohibuit
 ea per edicta, eratque ob maiorem exercitum,
 quem habebat, formidabilis. Visum est tamen
 amicis vt conuenirent. Congressi sunt in vico
 quodam Galatiæ, atque inter se comiter consa-
 lutauerunt, congratulatique sunt inuicem dere-
 bus bene & feliciter gestis. Erat natu maior
 Lucullus, sed Pompeii ex pluribus imperiis &
 gemino triumpho dignitas superior. Fasces v-
 trique laureatæ victoriarum causa præfereban-
 tur. Quia vero venerat Pompeius longa via
 per loca arida & tqualida, torridas laureas fasci-
 bus eius circumiectas quum considerarent Lu-
 culli lictores, benigne illius licitoribus largiti sunt
 ex suis recentibus & virentibus. Eam rem amici
 Pompei in faustum omen vertere. quippe reue-
 ra huius imperium illius res gestæ decorarunt.
 Ex eo colloquio nihilo sunt inter se æquiores fa-
 cti, verum discesserunt magis à se mutuo aliena-
 ti. Luculli æta rescidit Pompeius: milites cæ-
 teros ei abstulit, solos mille sexcentos ad trium-
 phum reliquit, ac ne hos quidem ad eum sequen-
 dum promptos. Adeo fuit ad id quod caput est in
 duce & summum ineptus aut infaustus Lucullus.
 Quod si adiunctum ad reliquas eius tot & tantas
 virtutes esset, ad fortitudinem, vigilantiam, pru-
 dentiam, iustitiam, non haberet Romanum impe-
 rium Euphratem Aficæ terminum, sed vltima terræ

& mare Hyrcanum : quando cæteras gentes ante domuerat Tigranes, nec Parthorum potētia, quāta Crassi imperie enituit, tanta fuit sub Lucullo, neq; æq; consentiens, verum ob intestina & finitima bella ne Armeniorum quidem valebat pulsare infultus. Nunc verò videtur Lucullus mihi plus quam per se patriæ commodavit, incommo- dasse per alios: siquidem Armenicæ palmæ ex vicina Parthis provincia obtentæ, Tigranocerta, Nisibis, opes hinc Romam deportatæ, captum Tigranis diadema atq; in triumpho translatum, Crassū in Asiam, tanquam nihil aliud quam manubiæ & præda essent barbari, incenderunt. At cito in sagittas incurrens Parthorum, Lucullum demonstra- vit non hostium mulierofitate & mollitia, sed vir- tute & consilio suo vicisse. Verum de his post age- mus. Porro regressus ad urbem Lucullus, offendit primum Marcum fratrem ob ea quæ in quæstura iussu Syllæ gesserat accusatum. Quo absoluto, in hunc ipsum conuertens se Memmius, inflamma- vit populum, ac quasi multa intervettisset de præ- da, traxissetq; bellum, suasit vt ei triumphū dene- garet. Quum vocaretur hic in magnum periculū Lucullus, principes & potentissimi inseruerunt se tribubus, multisq; precibus & contentione ægre induxerunt populum vt triumphum ei concedere- ret. Triumphum non (vt aliqui) pompæ prolixitate, & rerum traductarum copia portentofum & fa- stidiosum duxit, sed armis hostilibus, quorum e- rat vis ingens & machinis regiis circum Flaminium exornavit, quod erat per se haud contemnendum spectaculum. Ipso in triumpho equites cataphra- cti pauci, currus falcati decem traducti, amici & duces regii sexaginta. Naues longæ rostratæ decē supra centum translata. Ipsius Mithridatis aurea senum pedum statua & gemmis destinctum scutū. Fercula viginti vasorum argenteorum, aureorum poculorum, armorum & nummorum trigintaduo. Hæc per viros traducta. Octo muli lectos autcos portauerunt, sex & quinquaginta argentum infe- ctum, alii centum & septem, argenti signati paulo minus vicies septies centena millia drachmarum. In tabulis breuiaria pecuniæ, quam Pompeio ad bellum piraticum & quæstoribus dederat. Præ- terea, quod militibus in singulos nongenos quin quagenos denarios diuiserat. Sub his splendidum epulum populo & circumiectis vicis dedit. Re- pudata autem Clodia, lasciuia & improba mulie- re, Seruiliam duxit Catonis sororem: quæ item nuptiæ parum faustæ fuere. Vna enim carebat sola Clodiæ macularum infamia ex fratribus: cætera pariter flagitiosam & impudicam vt fer- ret Catonis reuerentia vim intulit sibi. postremo tolerare eam non valuit. Quum verò mirifi- cam spem ostendisset senatui, qui hunc virum habere arbitrabatur se aduersus Pompeii do- minationem præsidium & propugnaculum o- ptimatum, ingenti gloria atque autoritate sub- nixum, deseruit abdicavitque temp. vel quod æ- gram iam difficile retineri cernebat à lapsu posse, vel (vt nonnulli volunt) quod quum plenus esset honorum, ad placidissimam & mollissimam vitā ex multis certaminibus & sudoribus, quæ non felicissimum habuerant exitum, delaberetur.

A καὶ τὸ Ὑρχαίδη θαλάσσιον, τῶν μὲν ἄλλων ἐθνῶν Τίγρανι παρσητικῶν, τῶν Παρθῶν δὲ διωάμεως οὐχ ὅση καὶ Κράσ- σον ἐξέρχεται, ποσάτης καὶ Λούκουλλον εὐσης, οὐδὲ ὁμοίως σιωετώσης, ἀλλ' ἕως ἐμφυλίων καὶ παρσητικῶν πολέμων, οὐδὲ Ἀρμενίοις ὑβείζοντας ἐρρωμένους ἀμύεσθαι. νῦν δὲ μοι δοκεῖ Λούκουλλος ὧν ἠφέλησε δι' αὐτὸ τὴν πατρίδα, βλάβει μείζονα δι' ἑτέρων. Ἐὰ γὰρ ἐν Ἀρμενίᾳ ἔσπασα Παρθῶν πλησίον ἐστὶν, καὶ Τίγρην ἠέρεθον, καὶ Νίσιβις, καὶ πλείους ἐκ τούτων πολὺς εἰς Ρώμην κρημαθεῖς, καὶ ὁ Τίγρηνος Διάδημα πομπευθέν ἀχμαλώτων, ἐπήρε Κράσσον ἐπὶ τὴν Ἀσίαν, ὡς λάφυρον καὶ λείαν τοῖς βαρβάρους, ἄλλο δὲ ὅσδ' ἐν ὄψεσιν. ταχὺ μάλιστα τοῖς Παρθῶν τοξόμασιν ὄντυ- χῶν, ἀπέδραξε τὸν Λούκουλλον οὐκ ἀφροσύνη καὶ μαλακία τῶν πολεμίων, αὐτὸς δὲ πόλμη καὶ δεινότητι πᾶσι μὲν ἄλλοις ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον. ὁ δὲ Λούκουλλος ἀναβὰς εἰς Ρώ- μην, πρῶτον μὲν κατέλαβε τὸ ἀδελφὸν Μάρκον ἕως Γάμο Μεμμίου κατηγορεύμενον ἐφ' οἷς ἔσχετο Ἰαμειῶν, Σύλ- λα παρσητικῶν. ὁκείνου δὲ ἀποφυγόντος, ἐπὶ τῷτον αὐ- τὸν ὁ Μέμμιος μεταβδμήμενος παρώξυνε τὸν δῆμον, καὶ ὡς πολλὰ νεοσφισμῶν καὶ μηκύναντι τὸν πόλεμον ἔπεισεν αὐτὰ μὴ δοῦναι θρίαμβον. ἐλθόντος δὲ εἰς ἀγῶνα τῶ Λου- κούλλου μέγαν, οἱ παρῶτοι καὶ διωατάτατοι κατὰ μίξαν- τες εὐλοῖς ταῖς φυλαῖς, πολλῇ δεισῆ καὶ σπουδῇ μάλιστα ἔπεισαν τὸ δῆμον ἐπιτρέψαι θρίαμβοῦσαι, ἔχ' ὡς παρ' ἑνοὶ μήκησε πομ- πῆς, καὶ πλήρη τῶν κρημαθῶν, ἐκ πληκτικῶν καὶ ὀχλώδη θρίαμβον, ἀλλὰ τοῖς ὀπλοῖς τῶν πολεμίων ἔσι παμπόμοις καὶ τοῖς βασιλικαῖς μηχανήμασι τὸν Φλαμίνιον ἰπποδρομον διεκόςμησε: καὶ ἴσα τις ἡ αὐτὴ καὶ ἑαυτῷ οὐκ ἀνεκτα- φέρητος. ἐν τῇ πομπῇ, τῶν τε κατὰ φέρων ἰπποτῶν ὀλί- γοι, καὶ τῶν δρεπόμενων φόρων ἀρμύξ' ἕκα παρῆλθον. ἐξήκοντα δὲ Φίλις καὶ στρατηγῶν τῶν βασιλικῶν μακροὶ δὲ χαλκίμο- βολοὶ ἵππες ἕκατὸν καὶ ἕκα ἅμα παρεκρίθησαν: αὐτὸ τε Μιθριδάτου χρύσεος ἐξάποις χρυσοῦς, καὶ θυρεὸς τις Διά- λιθος: καὶ φορημάτα εἶχον μὲν ἄργυρῶν σκευῶν, χρυσῶν δὲ ἐκ παμύξ' καὶ ὀπλων καὶ νομισμάτων, δύο καὶ τετράκοντα. ταῦτα μὲν οὖν ἄνδρες παρεκρίθησαν. ἡμίονοι δὲ ὀκτώ, κλί- νας χρυσοῦς ἔφερον, ἕξ δὲ καὶ πεντήκοντα, κερωνόμενον ἄρ- γυριον. ἄλλοι δὲ ἕκατὸν ἐπὶ, νομισμάτων καὶ ἄργυριῶν, μι- κρῶν πνι δεούσας ἐβδμήκοντα καὶ διακοσίας μυριάδας. ἐν τῷ δὲ τοῖς ἀναγεγραφαῖς τῶν ἡδὴ δεδομένων χρημάτων ἕως αὐτῶ Γομπηῶν παρὸς τὸν πειρατικὸν πόλεμον, καὶ τοῖς ἐπὶ τῷ δημοσίου ταμείου, καὶ χροὶς οὐκ ἐστὶν ἕκαστος ἐνα- κροσίας καὶ πεντήκοντα δραχμῶν ἔλαβεν ἐπὶ τούτοις, τήν τε πόλιν εἰσάσσε λαμπερῶς, καὶ τὰς παρσηκίδας κάμας, ἀσ- εῖ χροὶς καλοῦσι. τῷ δὲ Κλωδίας ἀπηλασθέντος, ἕως ἀσιλ- γοῖς καὶ πονηρῶς, Σεργιλίαν ἔγημεν, ἀδελφὸν Κάτωνος, ὅσδ' ἐστὶν ἄτυχῆ γάμον. ἐν γὰρ ἐστὶν αὐτῶν τῶ Κλωδίας κερῶν μόνον, ἢ τῶν ἀδελφῶν Διαβολῆ. πάλλα δὲ βδῆχρον ὁμοίως ἔσασιν καὶ ἀχόλασον ἰωακίμζετο φέρειν ἀδουμήμος Κάτωνος τέλος δὲ ἀπείπεν. ἢ πίδας δὲ θουμασ ἀσ τῇ βυλῇ παραχρῶν, ὡς ἐχούση τὸ ἄνδρα τῷτον ἀντίπαγμα παρὸς τῶ Γομ- πηῆς τυραγνίδα, καὶ τῶν ἄριστοκρατίας παρσημαχον, ἀπὸ δὲ- ξης καὶ διωάμεως ὀρμῶμενον μεγάλης, ἐκείλελιπε καὶ παρ-

ἠέρεθον τὴν πολιτείαν, εἴτε διεκρίθη ἡδὴ καὶ νεοσφισα ὄραν, εἴθ' (ὡς φασιν ἑνοὶ) μετὸς ἂν δόξης, καὶ παρὸς ὁ- ρῶσι ἀναπίπτον τῷ βίου καὶ μαλακώτατον, ἐκ πολλῶν ἀγῶνων καὶ πόνων οὐκ ἀτυχῆσαι τέλος λαβόντων.

οὐ μὲν γὰρ ἐπαμνοσίην ἀλλ' αὐτὸν τὴν ἑαυτοῦ μὲν βολίω, ὁ
 Μαρίου πάθος μὴ παθόντος, ὅς ὅτι ταῖς Κιμβρικοῖς νίκαις
 καὶ τοῖς μεγάλοις καὶ καλοῖς ἐκείνοις κερδοῖμασιν, ὅτι
 ἠθέλησεν αὐτὸν ἀναθεῖναι ἡμῆ ἑαυτῆ ἑλκωτὸν, ἀλλ' ἀ-
 πλησία δόξης καὶ δόξης, νέοις ἀνδράσι γέρον ἀππολιτευό-
 μνος, εἰς ἔργα δεινά καὶ πάλιν δεινότερα τῶν ἔργων ἔξωκει-
 λε. βέλτιον δ' αὖ καὶ Κικέρωνα γηράσσει, μὲν Καπίλιαν,
 Ἐποστράτου, καὶ Σκιπίωνα, Καρχηδόνι περὶ δέντα Νο-
 μαντίαν, εἴτα παυσάμενον. εἴ) γὰρ πῆνα καὶ πολιτικῆς πε-
 ριόδου κετάλειον. τῶν γὰρ ἀθλητικῶν ἀγώνων τοῖς πολιτι-
 κῶν ὁσὲν ἦτον ἀκμῆς καὶ ὄρας ἀπολιπούσης ἐλέγχεσθαι. οἱ
 ὅτι τὸν Κρέατον καὶ Πομπήιον ἐχλεύαζον τὸ Λουκουλ-
 λον, εἰς ἠδονὴν ἀφεικότα καὶ πολυτέλειαν αὐτὸν, ὡς ὅτι τῶ
 ἄνθρωπον μᾶλλον τοῖς τηλικούτοις παρ' ἡλικίαν ὄντος, ἢ τῶ πο-
 λιτευέσθαι καὶ φρατῆγῆν. εἴ) δ' οὖν τῶ Λουκουλλοῦ βίου,
 κατὰ τὸν δόξαν καὶ κωμῶδιαν, ἀγαθὰν, τὰ μὲν πρῶτα
 πολιτείας καὶ φρατῆγῆς, τὰ δ' ὕστερα, πότους καὶ δειπνα,
 καὶ μοινοῦχῆ κώμοις καὶ λαμπράδας καὶ παιδιᾶν ἀπα-
 σαι. εἰς παιδιᾶν γὰρ ἔγω γε ἦτεμα καὶ οἰκοδομᾶς πολυτε-
 λείς, καὶ κερδοῖμασιν ἀφεικότων καὶ λουδῶν, καὶ ἐπιμᾶλ-
 λον γραφᾶς καὶ ἀνδραγαθίας, καὶ τὴν πᾶσι τῶν τῶ
 χῆρας ἀποδίδω, ἀς ἐκείνος σιωπῆ μετὰ τοῖς ἀγαθῶμασιν,
 εἰς τῶντα τὰ πλούτω ῥύδιω κερδοῖμασιν, ὃν ἠθροῖκει
 πολὺ καὶ λαμπρὸν ἀπὸ τῶν φρατῆγῶν. ὅπου καὶ νῦν, ὅτι
 ὁσὲν ἑαυτοῦ τῶ ἄνθρωπος, οἱ Λουκουλλιαοὶ κῆποι τῶ
 βασιλικῶν ἐν τοῖς πολυτελεστάτοις δειπνοῦνται. τὰ δ' ἐν
 τοῖς πρῶτοις καὶ πᾶσι Νέαι πόλιν ἔργα, λόφοις ἀνακρε-
 μδρῶντος ἀπὸ μεγάλαις ὀρύγμασι, καὶ ἔργων θαλασσο-
 σης, καὶ ἀφεικότων ἀφεικότων τοῖς οἰκητικῶν ἀφεικότων
 ὄντος, καὶ διαίτας ἐναλίους κτίζοντος, ὁ Στωϊκὸς Τουβέρων
 θεασάμενος, ἔεξε τὸν ἐκ τῆ βένου, ὡροσηγρόθσιν. ἢ
 σαι ὅτι αὐτῶ πᾶσι τοῦτον ἐξώελοι διαίται, καὶ κερδοῖμασιν
 πᾶσι ἀφεικότων, καὶ κερδοῖμασιν ἀφεικότων ἀφεικότων καὶ
 ἀφεικότων ἐν αἷς ὁ Πομπήιος ἠρόμδμος, ἐμέμφετο τὸν Λύ-
 κων, ὅτι πρὸς τῶν ἀφεικότων ἀφεικότων τῶ ἔπαυλιν, ἀφεικότων
 ἐν χῆμασι πεποίηκε. γέλασας οὖν ἐκείνος, εἴτα (ἔφη) σὸι
 ὁδῶν ἐλάτῃονα τῶ γερῶν νοῦν ἔχῃ καὶ τῶν πελαργῶν, ὡς τῶ
 ὄρας μὴ συμμέθεσθαι τῶ διαίτας φρατῆγῶν δέ ποτε φι-
 λοπμουδρῶν πᾶσι θεᾶς, καὶ χροῖ πῆ καὶ σμον αἰτουδρῶν πορ-
 φουρῶν χαμῶδας, ἀπεκρίνατο, σκεφάμενος, ἀνέχῃ, δῶ-
 σφῃ. εἴτα μὲν ἡμέραν ἠρώτησεν αὐτὸν ὁπόσων δέοιτο. τῶ ὅ, ἐκα-
 τὸν δόξαν φησάντος, ἐκέλευσε λαβεῖν δις ποσάτας. εἰς ὁ
 καὶ φλάκῃς ὁ ποιητῆς ὅτι πεφῶνθῃεν, ὡς οὐ νομίζῃ πλοῦ-
 τον οὐ μὴ τὰ παροῦμα καὶ ἀνθῶνθῃ, πλείονα τῶ φαι-
 νομῶν ὄσι. νέοπλουθῃ δ' ἡμῶν τῶ Λουκουλλοῦ τῶ δειπνα τῶ
 καὶ ἡμέραν, οὐ μόνον φρωμῆς ἀλουργίσι καὶ ἀφεικότων
 ἐκπῶμασι καὶ χροῖσι καὶ ἀφεικότων ἐπεισοδίοις, ἀλλ' ὅ-
 ψων τε πᾶσι ἀφεικότων καὶ περὶ τῶν ἀφεικότων ἀφεικότων
 ἠρόμδμος τῶ δόξαν φησάντος, τῶ μὲν ἡμῶν τῶ χίχλῃν
 αὐτὸν λαβεῖν κελεύσαντος. τῶ δ' οἰκετῶν οὐκ αὖ δειπνῶν
 ἀλλαχόθῃ φαιμῶν θεῶν ὡρα χίχλῃν ἢ πᾶσι Λουκουλλ-
 λαοσι τῶ μῶν, οὐκ εἴασε λαβεῖν ἐκείθεν. ἀλλ' εἰπὼν πρὸς
 τῶ ἡμῶν, Οὐκοῦν εἰ μὴ Λέκουμος ἐβύφα, Πομπήιος οὐκ
 ἀνέζησεν; ἀλλ' ὁ πᾶσι ἀφεικότων τῶ ἀφεικότων ἐκέλευσε.

Quam alii eius commutationem tantam com-
 mendant, quod in vitium & ærumnam non in-
 ciderit Marii, qui à victoriis Cimbricis celsisque
 illis & eximiis rebus gestis, non contentus sum-
 mis honoribus, quibus haberi poterat beatus, sed
 insatiabili gloriæ & imperii fame cum iuveni-
 bus in republica gubernanda certans senex, in
 horrenda facinora impedit, atque in clades faci-
 noribus suis horrendiores. Rectius enim Cicero-
 nem quoque senectuti suæ consulturum fuisse, si
 oppresso Catilina recepisset se: & Scipionem Car-
 thagini adiecta Numantia, si inde quievisset. Esse
 enim etiam orbis quendam politici terminum.
 Quandoquidem non secus certamina politica
 quam athletica vigore destituta & flore coargui.
 At Crassus & Pompeius improperebant Lucul-
 lo, quod in voluptates & luxu se demersisset: quasi
 verò non magis essent deliciæ à tanta ætate alien-
 næ quàm reipublicæ cura & administratio belli.
 Enimverò est in Luculli vitæ, sicut veteris com-
 œdiæ, exordio, legere actiones politicas & ex-
 peditiones: in calce computationes, cœnas, &
 tantum non comestiones, faces, & omne genus
 ludi. In ludo equidem etiam reputo sumptuosas
 substructiones eius, ambulationum & balneo-
 rum molitiones, plusq; tabulas, statuas, studium-
 que circa has artes & opera, quæ illegitibus
 contrahebat expensis, profundeque in ea o-
 pes, quas ex bellis gestis parauerat ingentes &
 splendidas. quando vel hac ætate ita gliscente lu-
 xu horti Luculliani inter principis sumptuosissi-
 mos habentur. Opificia eius maritima, & ad Nea-
 polim, vbi tumulos suspendit fossuris, euripis, &
 riuis pisculentis ædificia sua circumiecit, diætas
 marinas extruxit, quum Tubero Stoicus con-
 templatus esset, appellavit eum Xerxem toga-
 tum. Iam habebat in Tusculano diætas mediter-
 raneas & speculas amœni prospectus, extruxerat
 ibidem laxa prætoriam ambulationesque. Quæ
 quum viseret Pompeius, reprehendit Lucullum,
 quod villam optimè ad ætatem comparasset, ve-
 rum habitationi brumali fecisset incommodam.
 Ille verò arridens, Putasne minus me, inquit, quæ
 græves & ciconias sapere, quin cum temporum
 articulis commutem diætas? Prætor quidam
 magnificos ludos edere parabat. Hic ad ornan-
 dum chorum petiit ab eo chlamydas purpureas.
 Ille respondit consideraturum se: si haberet, datu-
 rum. Postero die rogavit quot opus haberet. Qui
 quum centum diceret satis fore, iussit eum bis to-
 tidem capere. Cui rei annectit poeta Horatius e-
 piphonema hoc,

*Exilis domus est, vbi non est multa supersunt,
 Et dominos fallunt.*

Cœnæ verò erant eius quotidianæ insolentes
 non modò stragulis purpureis, poculis gemmatis,
 choris & acroamatis accessoriis, sed & opsoniorū
 variorum & bellariorum singulari apparatu su-
 spiciendum se vulgo facientis. At commendatus
 est Pompeius, qui ægrotans, quum præcepisset
 medicus ei vt turdo vesceretur, negarent autem
 serui æstiuo tempore eas vsquam nisi in Luculli
 viuariis reperiri, prohibuit inde peti, sed ad medi-
 cum ait, Ergo nisi Lucullus perditus deliciis esset,
 non viueret Pompeius? ac aliud quod parabile es-
 set, iussit parari. Erat Luculli amicus & familiaris

Cato, verum vitam & luxum eius adeo improba-
 bat, vt quum iuuenis quidam odiosam & prolixā
 orationem in senatu de frugalitate & temperantia
 intempestiue haberet, exurgens Cato, Tace, in-
 quit, qui diuitiis affluis vt Crassus, viuis vt Lucul-
 lus, & dicis vt Cato. Alii dictum quidem hoc, sed
 non à Catone ferunt. At Lucullum, ea vita non de-
 lectatum modo, verum etiam gloriatum liquet ex
 eius dictis. Dicitur Græcos aliquos, qui Romam
 commeauerant, per multos dies inuitasse, qui, vt
 germani Græci, rubore adducti abnuisse venire,
 quod tantum eorum nomine quotidie sūptus fie-
 ret. Cæterum Lucullus his arridēs dixisse, Aliquid
 horum, Græci, vestra causa fit, pleraq; fiunt tamē
 causa Luculli. Soli cœnanti quum vna mensa &
 cœna parata modica esset, accitum seruum qui su-
 per his erat, obiurgauit. Vbi is causatus est, nemi-
 ne vocato, non ratum se requiri ab eo aliquē splē-
 dorem, Quid, ais, inquit, nesciebas hodie apud Lu-
 cullum cœnaturum Lucullum? Quum de eo ni-
 mirum rumor in vrbe percrebuisset, conuenerūt
 eum in foro otiosum Cicero & Pompeius, ille sin-
 gularis amicus & familiaris, Pompeio intercede-
 bat cum eo simulas ex prouincia, nihilominus v-
 sus erat inter eos, & crebro colloqui familiariter
 solebant. Cicero igitur salutatum rogauit, vacaret
 ne ei colloqui. Quo annuente, & ad fabulandum
 inuitate, Nos hodie constituimus, inquit, apud te
 cœnare, verū cœna solita tua. Hic recusare Lucul-
 lo simulāte, atq; in diem posterum eos reiiciente,
 negauerunt se concessuros, neq; alloquendi pote-
 statem ei fecerunt seruos, nequid parari quotidia-
 no præciperet amplius. Id modo largiti sunt peten-
 ti, palam vt vni seruo diceret, hodie ipsum in Apol-
 line cœnaturum. Id vni ex splendidis tricliniis no-
 men erat. Quod eius commentū fefellit illos. Nā
 singulis scilicet tricliniis certa summa erat in cœnā
 taxata, peculiareq; impensas & paratum habebāt,
 vt audito serui vbi cœnare vellet, scirent quantum
 impendendum, quo esset cœna ordine & digestio
 ne instruenda. Cœnare in Apolline quinquaginta
 millibus denariorum solenne habebat. Ea tunc
 infumpta summa obstupescit Pompeium in-
 sumptus immensitate celeritas apparatus. Atque
 in his opulentia velut reuera captiua & barbarā
 insultauit. At commendanda fuit eius & perhi-
 benda in librorum supellectilem impensa. Mul-
 tos enim & eleganter descriptos cumulauit. Erat
 etiam eorum vsus quam comparatio liberalior:
 quod bibliothecæ omnibus paterent, atque in
 adiectas ambulationes scholasque reciperentur
 omnes Græci, velut ad Musarum hospitium di-
 uertentes, tempusque inter se traducentes, vbi li-
 benter se ab negotiis aliis reficiebant. Ingre-
 dibatur subinde ipse ambulationes, ac cum studio-
 sis conferebat, atque negotia procurantibus pu-
 blica, vbi operam ipsius requirebant, erat præsto,
 In summa erant conuiuū & prytaneum Græcum
 omnibus Romam commeantibus eius penates.

λανεῖς τοὺς δευτεροτάτους τοῖς φιλολόγοις, καὶ τοῖς πολιτικῶν σιωνέωρα πέντε ἔπειτα, καὶ ὅπως ἐστὶ καὶ ἑρ-
 ταιεῖον Ἑλληνικὸν οἶκος ἢ αὐτὸ τοῖς ἀφικνεμένοις εἰς Ρώμην. φιλοσοφία δὲ πᾶσαι μὴ ἠσπάζετο, καὶ πρὸς
 πᾶσαν δὲ μὲν ἢ καὶ οἰκεῖος. ἴδιον δὲ τῆς ἀκαδημίας εἶς δὲ ἄλλοις ἔρωτα καὶ ζητοῦν ἔχον, ἢ τῆς νέας λεγομένης,

A Κάτων δὲ ἡ αὐτῶν φίλος καὶ οἰκεῖος· ἔπειθ' ἰδὼν τὸν βίον αὐτῶν καὶ
 τὴν διαίτην ἐδυσχεραίνεν, ὥστε νέε πινὸς ἐν τῇ βελῆ λόγον ἐ-
 παχθεῖ καὶ μακρὸν ἀκαίρως ὑπὲρ ὑπελείας καὶ σωφρο-
 σῦνης διελθόντος, ἐπιδρασε ὁ Κάτων, Οὐπαύση (ἔφη)
 σὺ πλουτῆς μὴ ὡς Κράτος, Ζῆν δὲ ὡς Λούκυλλος,
 λέγων δὲ ὡς Κάτων; ἔνοιε δὲ τούτο ῥηθῆναι μὴ οὕτως,
 ὑπὸ Κάτωνος δὲ ἐλέγχεσιν. ὁ μὲν τοῖς Λούκυλλος οὐχ
 ἠδύδωρος μόνον, ἀλλὰ καὶ σεμνὸς καὶ βίβλιος, δὴ-
 λος ἢ ἐκ τῆς ἀπομνημονομαχίας. λέγεται γὰρ Ἑλ-
 λῆνας ἀνδρώπους ἀναβαίνας εἰς Ρώμην, ἐστὶν ὅτι πολ-
 λὰς ἡμέρας τοῖς δὲ ὄντως Ἑλληνικὴν πεπαθῆσας, ἀγνοῦ-
 σαι καὶ διωθῆσθαι τὴν κλησιν, ὡς δὲ αὐτοῖς καθ' ἡμέραν
 ποσούτων ἀγαθιστομαχίας. τὸν οὖν Λούκυλλον εἰπεῖν μετὰ
 σαφῆ πρὸς αὐτοῖς, Γίνεται μὲν τοῦτων καὶ δι' ἐμᾶς, ὡ-
 ἀνδρες Ἑλλῆνες· τὰ μὲν τοῖς πλείοσι γίνεται μετὰ Λούκυλ-
 λον. ἐπεὶ δὲ μόνου δὲ προῦτος αὐτῶν, μία τετραπέζα καὶ μέ-
 τερον παρεσθιάθη δεῖπνον, ἠγανάκτει καλέσας τὸν ὅτι
 τῆτο πεπαθῆσθαι οἰκεῖον. τῆ δὲ φήσας ὡς ἔδει ὥπερ, μὴ δε-
 νος κεκληθῆναι, πολυτελοῦς τις αὐτὸν δεῖσθαι, Τί λέ-
 γεις; (εἰπεῖν) ἔδει δὲ ὅτι σήμερον μετὰ Λούκυλλον δὲ πνεῖ-
 Λούκυλλος; οἷος δὲ πρὸς τούτου λόγου πολλῶν (ὡς εἰκός)
 ἐν τῇ πόλει, πρὸς τὸν αὐτὸν κατ' ἀγροῦν χολίω ἀγροπ-
 Κικέρων καὶ Πομπήιος, ὁ μὲν ἐν τοῖς μέγιστοις φίλος ὢν καὶ
 σιωπῆς, Πομπήιος δὲ ἡ μὲν ἐκ τῆς στρατηγίας ἀφ' ὧν
 πρὸς αὐτὸν, εἰώθησαν δὲ χρῆσθαι καὶ ἀλέγεσθαι πολλάκις
 ὅτι φησὶ ἀλλήλοισι. ἀσπασάμενος οὖν ὁ Κικέρων αὐτὸν, ἠρώ-
 τησεν ὅπως ἔχῃ πρὸς ἔντευξιν· τῆ δὲ φήσας ὡς ἔδει, καὶ
 πρὸς αὐτὸν ἐν τῇ πόλει, Ἡμεῖς (ἔφη) βεβλόμεθα δεῖ-
 πνήσασθαι μετὰ σοὶ σήμερον ὥπως ὅπως ἔστι σοὶ παρεσθιάσμε-
 να. ἀρτυρομένη δὲ τῆς Λούκυλλον, καὶ μεταλαβὼν ἡμέραν ἀ-
 ξιοῦντος, ἐκ ἔφασαν ὅτι βέβη, ἔδει εἶναι ἀλέγεσθαι τοῖς οἰ-
 κέταις, ἵνα μὴ πλεονεχέσῃ ἡμέρα τῆ αὐτῶν βεβλόμενων.
 πλὴν τοσούτου μόνον αὐτοῦ μὲν σιωπῆσθαι εἰπεῖν πρὸς ἕνα
 τῶν οἰκετῶν, ἐναντίον ἐκείνων, ὅτι σήμερον ἐν τῇ Ἀπόλλω-
 νιδῆ πνήσῃ (τῆτο γὰρ τις εἶχε τῆς πολυτελοῦς οἰκίας ὄνομα) καὶ
 τῆτο σεσοφισμένος, ἢ ἐλήθη τοῖς ἀνδράσι. ἐκείτω γὰρ (ὡς εἰκός)
 δὲ πνεῖσθαι πεπαθῆσθαι ἢ τμήμα δεῖπνον, καὶ χορηγίαν
 ἴδιαν καὶ πρὸς αὐτὸν ἔκαστον εἶχεν ὥστε τοῖς δούλοις ἀκού-
 E σαφῆς ὅπου βεβλόμεθα δεῖπνήσασθαι, εἰδέναι πόσον δαπάνημα, καὶ
 ποῖον πένθος καὶ ἀλάστερ ἡμέρας δεῖ δὲ δεῖπνον. εἰώθη δὲ
 δεῖπνῆσθαι ἐν τῇ Ἀπόλλω πέντε μυριάδων. καὶ τότε τοσούτῃ
 τελεσθέντος, ὅξεν πηξέτο τοῖς πρὸς τὸν Πομπήιον ἐν τῇ μεγάλῃ
 τῆ δαπάνης, ὅτι τῆτος πρὸς αὐτῶν. ἐν ταῦτα μὲν οὖν ὑβρι-
 στικῶς ἐχρήσθη ὡς πλούτω κατὰ τὸν ὄντως ἀχμαλώτῃ καὶ
 βαρβάρῃ ἀσπασθῆσθαι ἔδει καὶ λόγου τὰ πρὸς τὴν βι-
 βλίαν καὶ ἀκαδημίας. καὶ γὰρ πολλὰ καὶ γενεαμμένα κα-
 λῶς, σιωπῆς ἢ πρὸς τὴν φιλοσοφίαν καὶ κτήσεως, ἀν-
 μένων πᾶσι τῶν βιβλιοθηκῶν, καὶ τῶν πρὸς αὐτὰς δευτεροτάτων
 καὶ ἑρτάς ἡμῶν ἀκαλύτως ὑποδεχομένων τοῖς Ἑλλήνας,
 ὡς πρὸς εἰς μουσικὴν καὶ καταγύγον, ἐκείσε φοιτῆσθαι καὶ συν-
 διμερδύοντας ἀλλήλοισι, ἀπὸ τῶν ἄλλων χρεῶν ἀσπασθῆσθαι
 ἀποδέχοντας. πολλάκις δὲ καὶ σιωπῆσθαι αὐτὸς ἐμβόλῃ-

(καὶ ὡς αὐτοῦσις τότε τοῖς Καρνεάδου λόχοις Δία Φίλωνος) Α
 ἀλλὰ τῆς παλαιᾶς, πιθανὸν ἀνδρα καὶ δῆλον εἶπεν τότε παρ-
 εἶναι ἐχούσης τὸν Ἀσκαλωνίτην Ἀντίοχον· ὃν πάση σπου-
 δῇ ποιησάμενος φίλον ὁ Λούκυλλος καὶ συμβιωτῶν, αἰτε-
 πάτητο τοῖς Φίλωνος ἀκροαταῖς, ὧν καὶ Κικέρων ἦν· καὶ σύγ-
 γραμμά γε πάλαι εἰς τὴν αἴρεσιν, ἐν ᾧ τὸν
 ἄνδρα τῆς κατὰ τὴν ἀρετὴν Λουκυλλοῦ περιέγραψεν, αὐ-
 τὰ δὲ τὸν ἐναίτιον· Λούκυλλος δὲ ἀναγέγραπται ὅτι βί-
 βλιον ἦσαν δὲ (ὡς ἔφη εἰρηται) φίλοι σφόδρα καὶ κρινοὶ τῆς
 ἐν πολιτείᾳ προαρέσιως. ὅθεν γὰρ αὐτὸν πᾶσι ἀπηνά-
 χη τῆς πολιτείας ἑαυτὸν ὁ Λούκυλλος, ἀλλὰ τὴν ἄνδρα τῆ
 μέγιστος εἶ) καὶ πλείστον διδάσκει φιλοτιμίαν καὶ ἀμι-
 λαν, ὡς οὐτ' ἀκίνδυνον, οὐτ' ἀνύβριστον οὔσαν, ὅθεν ἀφῆκε
 Κρόσσον καὶ Κάτωνι. ὅθεν γὰρ οἱ τὴν Πομπηίου διδά-
 μιν ὑφορώμενοι, προεβάλλοντο τῆς βουλῆς, ἀπολερομένου
 τῆ Λουκυλλοῦ παρὰ τὴν ἀρετὴν. κατέβαινε δὲ εἰς τὴν ἀρετὴν
 Δία τοῖς φίλοις· εἰς δὲ τὴν σύγκλητον, εἰ Πομπηίου ἕνεκα δεοῖ
 αὐτοῦ δὴν ἢ φιλοτιμίαν ἐπιπράσσει, καὶ ὅτι τε Δία ταῖς
 αἰς ἐκείνους ἐποίησαν τῆ βασιλείῳ κρατήσας, ἐξέκρουσε,
 καὶ νέμεισιν πᾶσι τοῖς στρατιώταις αὐτῶν γράφοντος ἐκώλυσε
 δοθῆναι, συμπράττοντος Κάτωνος. ὡς τε Πομπηίου εἰς τὴν
 Κρόσσου καὶ Καίσαρος φιλίαν, μᾶλλον δὲ σωμαστίαν κα-
 ταφυγῆν· καὶ πληρώσασθαι τὴν πόλιν ὀπλων καὶ στρατιωτῶν,
 βία κυρώσασθαι τὰ δόγματα, τοῖς παρὰ τὸν Κάτωνα καὶ Λού-
 κυλλον ἐκβαλόντα τῆς ἀρετῆς. ἀγλακωύτων δὲ τῶν
 βελτίων ὅτι τοῖς γινόμενοις, παρῆγον οἱ Πομπηίου Βρέτ-
 τῶν πᾶσι σωμαστίαν φέροντες ὅτι βελτίων Πομπηίου.
 καὶ κείνος ἀνακρινόμενος, ἐν μὲν τῇ συγκλήτῳ κατήρνησεν ἐ-
 τέρων πᾶσι, ἐν δὲ τῇ δῆμῳ Λούκυλλον ἀνόμασεν, ὡς ἄν
 ἐκείνου παρεσκδασμένος ἀποκτεῖναι Πομπηίου. ὅθεν δὲ
 τῶν λόγων παρῆγεν, ἀλλὰ καὶ παρῆγεν δῆλος ὡς ἄν
 δεσπότης ὅτι συκοφαντία καὶ ἀβουλῆ προσηγμένος ἄν
 αὐτῶν· καὶ μᾶλλον ἐφωρῆθη ὅτι παρῆγεν μετ' ὀλίγας ἡ-
 μέρας, ῥιφθέντος ἐκ τῆς εἰρηκτῆς νεκροῦ, λεγρομένου μὲν αὐ-
 τομάτως τεθνήσκει, σημεία δὲ ἀγχοῦ καὶ πληγῶν ἐχούτος,
 ἐδόκει παρ' αὐτῶν αἰρησάσαι τῶν παρεσκδαστῶν. ὅθεν
 δὲ καὶ μᾶλλον ἀπῆγε τῆς πολιτείας τὸν Λούκυλλον. ἐπεὶ
 δὲ Κικέρων ἐξέπεσε τῆς πόλεως, καὶ Κάτων εἰς Κύπρον
 ἀπεσάλη, πρῶτα πᾶσι ἐξελύθη. καὶ παρῆγε τῆς τελευτῆς
 λέγεται νοσησάσαι τὴν Δία τοῖς αὐτῶν, καὶ μικρὸν ἀπομα-
 ραινομένου. Νέπως δὲ Κορήλιος οὐχ ἄν γήρωσ φησὶν οὐ-
 δὲ νόσου παρῆγεν τὸν Λούκυλλον, ἀλλὰ φαρμάκοις
 ἄν ὀπνος τῶν ἀπελευθέρων Καλλιθένοισι ἀφῆται.
 τὰ δὲ φάρμακα δοθῆναι μὲν ὡς ἀγαπῶτο μᾶλλον ὁ Καλ-
 λιθένης ἄν αὐτῶν, τοιαύτῳ ἔχειν δοκούσθαι τὴν διδά-
 μιν· ἐκείνησ δὲ καὶ κατὰ τὴν λογισμὸν, ὡς ἐπὶ ζών-
 τος αὐτῶν, τὴν οὐσίαν διοικεῖν τὸν ἀδελφόν. οὐ μὲν ἀλλὰ ὡς
 ἀπέθανε κατὰ τὴν ἐν ἀκμῇ τῆς στρατηγίας καὶ τοῖς πολι-
 τείας, αὐτῶν τελευτήσαντος, ὁ δῆμος ἠρῆσθη καὶ σπῆρα-
 μα, καὶ ὁ σῶμα κομιθεῖν εἰς ἀρετὴν ἄν ὀπνος τῶν ἀφῆται
 τῶν νεανίσκων, ἐβιάζετο γὰρ εἶναι ἐν τῷ πεδίῳ τῆ Ἀρεως, ὅ-
 που καὶ Σύλλα ἐθαύει. ὅθεν δὲ τῶν παρῆγεν ἀδελφῶν, ἐ-
 δὲ ῥαδί αὐτοῖς τῆς παρεσκδῆς, ὁ ἀδελφὸς αὐτῶν δεόμενος καὶ παραπούμενος, ἐπεισεν ὅτι βέβαιον τὴν παρεσκδα-
 σμῶν ἐν τῷ παρῆ Τόσκλον ἀρετῆς νεκροῦ κηδεῖαν ἡμέρας. πολὺν δὲ οὐδὲ αὐτὸς παρῆγεν χρόνον, ἀλλ' ὡς ἡλι-
 κία καὶ δόξη, μικρὸν ἀπελείφθη καὶ τῶν χρόνων τῆς τελευτῆς, φιλαδελφότητος ἡμέρας.

(quamvis eo tempore Catneadis praeceptis per
 Philonem floreret) sed veterem, quae acrem anti-
 stitem & facundum habebat Alcalonitem Antio-
 chum: quem omni studio amicum paravit & con-
 uictorem Lucullus, quo eum Philonis opponeret
 auditoribus. in quibus erat Cicero, qui librū ad-
 modum doctum pro secta sua scripsit. In eo dispu-
 tationem pro comprehensione Lucullo, sibi tri-
 buit diuersam. Titulus libro Lucullus est: siqui-
 dem erant hi, ut est supra dictum summi amici, &
 consiliorum in republica socii. Neq; enim semel
 reipub. curam abiecerat Lucullus, sed de princi-
 patu, & summa potentia ambitionem contentio-
 nemque, quae nec periculo erat nec contumeliis
 libera, delegavit statim Crasso & Catoni. Namq;
 hos illi quibus erat Pompeii suspecta potētia, pro-
 pugnatōres, senatus repudiante primatum Lucul-
 lo, ceperunt. Verū in forum descendebat, si-
 quando amicorum negotia postularēt: in curiam,
 si qua Pompeii esset contentio & ambitio conuel-
 lenda. Sanctiones, quas ille de iustis fecerat regi-
 bus, rescidit: ac quum rogationem de agris militi
 diuidendis tulisset, rem adiutore Catone impedi-
 uit. Quod in causa fuit ut ad Crassi & Caesaris ami-
 citiam, vel potius coniurationē, confugerit Pom-
 peius, completaq; vrbe armis & militibus, Cato-
 nem & I. uellum deiecerit foro, atque acta sua
 per vim firmauerit. Fremētib; ob hanc optima-
 tibus, subornauere Pompeiani Vectium quendam,
 quem insidias Pompeio se ferebant struentem cō-
 prehēdissē. Hic interrogatus in senatu nonnul-
 los alios detulit, ad populum verò appellauit Lu-
 cullum, a quo esset ad interficiendum Pompeium
 immissus. ceterū fides ab nemine dictis eius ha-
 bita. Imò confestim diluxit fuisse per dolum & ca-
 lumniam ab illis eum productum, magisq; paucis
 diebus post comperta res est, cadauere ex carcere
 proiecto. Vulgatum fuit quidē eum morte spon-
 tanea perisse, sed, quia vestigia apparebant in ca-
 dauere laquei & verberum, videbatur ab illis ipsis
 qui eum subornauerant, sublatus. Hæc impendio
 magis Lucullum ab republica abduxere. Post-
 quam verò Cicero est in exilium pulsus, atque in
 Cyprum missus Cato, in totum obtorpuit. Dici-
 tur antè obitum ē mente paulatim emarcescente
 laborasse. At Cornelius Nepos senio vel morbo
 negat Lucullo mentem moram, sed quod veneno
 esset à liberto Callisthene potionatus. Dedit
 Callisthenem illi venenū, ut impensius ab eo di-
 ligeretur, quod amatorium existimabat esse: at ita
 id soluisse & alienasse mentem eius, ut viuentis et-
 iam procuraret facultates frater. Ceterū mor-
 tem eius, ut si in flore bellicarū & ciuiliū actio-
 num decessisset, tulit populus grauiter, concursu-
 que facto, corpus, quod in forum à nobilissimis
 iuuenibus delatum fuit, vi contendit in comitio,
 vbi funeravit Syllam, humare. Quod quum præ-
 ter omnium expectationē fieret, neq; esset prom-
 ptus apparatus, obtinuit frater eius precibus & ob-
 secrationibus ut cadauer funere parato efferri in
 Tusculano pateretur. Nec fuit diu hic superstes,
 sed ut ætate & gloria, ita fati quoq; tempore paulo
 fuit illo posterior, vir in vita fratris amantissimus.

Lucullum excessus causa praecipue beatum di-
 cas, quod reip. conuersionem, quam molie-
 batur bellis ciuilibus fatum, morte praenerit vi-
 taq; excefferit, patria quauis agra, libera tamen.
 quod quidem pra omnibus ei praecipue cum Ci-
 mone conuenit. Etenim ille rebus Graeciae haud-
 dum commotis, sed florentibus, vitam cum morte
 commutauit, in castris tamen & duce non obtor-
 pescens nec languidus, nec rerum gestarum & tri-
 umphorum praemium ponens in epulis & pota-
 tionibus, sicut deridet Plata Orphea, qui ait iis
 quorum honesta fuit vita, paratum apud inferos
 praemium aeternam temulentiam. Imo otium, quies,
 commoratio in literis voluptatem & commenta-
 tionem afferentibus honestissima seni est, & ei qui
 a bellis se & repub. abduxit, alleuatio. Ad volupta-
 tem vero dirigere, tanquam ad summum bonum,
 praecleara facta, & iam deinceps Venerea ex bellis &
 rebus gestis agentem ludere ac luxuria diffluere,
 haec digna non sunt praecleara illa Academia neq;
 Xenocratis aemulo, verum ad Epicurum desciscen-
 te. Id eo mirum est magis. Pugnantem enim iu-
 uentutem, Cimonis infamem & solutam luxu ap-
 paret fuisse, huius vero literatam & modestam. Prae-
 stat autem ille qui ad melius deflexit. Melius est e-
 nim ingenium, in quo vitia consenscant, & ado-
 lescent virtus. Iam qui pari modo opulentiam para-
 uerunt, non pariter sunt ea usi. Namq; haudqua-
 quam sunt cum arcis muro australi, qui parato a
 Cimone sumtu est extructus, praetoria conferen-
 da Neapolitana atque circumfusae vndis speculae,
 quae ex praeda barbarica excitauit Lucullus. Nec
 vero iam cum Cimonis mensa illam Luculli, cum
 populari & benigna sumptuosam & superbam co-
 pares. Quippe illa modica impensa alebat quoti-
 die frequentes, haec ingenti pecunia paucis lu-
 xuriosis parabatur: nisi hercle fecit rerum tempus
 diuersitatem. Nam quis nouit, si ex negotiis Ci-
 mon atque ex rebus gerendis in pacatam & remo-
 tam a repub. senectutem se demississet, ane multo
 magis fastuosam & voluptariam vsurpasset vitam?
 nempe vino deditus & tempestiuus conuiuuiis, at-
 que libidine (vt dictum est) infamis. Praeclearae au-
 tem domi militiaeque actiones voluptatum com-
 potes aliarum ab deterioribus cupidinibus men-
 tem avocant, earumque afferunt politicis & glo-
 riae cupidinis ingenii obliuionem. Quod si Lu-
 cullus item sit in expeditionibus & bellis geren-
 dis fatus functus, nemo vel liuidissimus cauillator
 & momus ansam in eo obtrectandi, meo iudicio,
 reperiat ullam. Haecenus de vita. In re bellica v-
 trumque fuisse terra marique fortem certatorem
 in confesso est. Caeterum vt athletas, qui vno
 die lucta simul & pancratio coronantur, vocant
 nouo more victorias: ita Cimon, qui pariter
 vno die pedestri & naualilauria Graeciam coro-
 nauit, iure aliquam habeat inter duces praero-
 gatiuam. Iam Lucullo patria, Cimon patriae
 suae imperium tribuit, & superior dominan-
 ti in socios adiecit ditiones hostium, hic ei,
 quam alias sequentem acceperat, simul & impe-
 rium in socios & de hostibus tradidit palmam.

MΑλιστα δ' αἰτίαι διδάσκονται ὅτι τῶν Λούκυλλου
 λόγων, ὅτι πρὸς τῆς μεταβολῆς ἐκείνῃ τῆς πολι-
 τείας ἐτεκταίνετο τοῖς ἐμφυλίοις πολέμοις ὁ πε-
 πρωμένος, ἐφ' ᾧ πρὸς ἀποθανῶν, καὶ καταλύσας ἐννοεῖται
 μὲν, ἐπὶ δ' ἐλθούσῃ τῇ πατρίδι τὸν βίον. καὶ τὸ πρὸς τῶν
 αὐτῶν πρὸς Κίμωνα χεῖρον ὅσον ἐστίν. καὶ γὰρ ὁ Κίμων, οὐ πῶ-
 σιωτερῶς γεγενημένος τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ἀκμῆν ἔχοντων,
 ἐτελεύτησεν, ὅτι στρατοπέδου μὲν δὴ καὶ στρατηγῶν, ὅσα ἀ-
 πειρηκῶς, οὐδ' ἀλύων, ὅσα δὲ τῶν ὀπλῶν καὶ τῶν στρατηγῶν
 καὶ τῶν ἑσπέρων ἐπαθλῶν ποιούμενος ἀωχίας καὶ πότους, ὡς-
 πρὸς Γλατων ἑπισκώπῃ τοῖς πρὸς τὸν Ὀρφέα, τοῖς δὲ βε-
 βιωκῶσι φάσκοντάς, ἀποκείσθαι γέρας ὁ ἀδου μέδων αἰώ-
 νιον. ἀρλὴ μὲν οὖν καὶ ἡσυχία καὶ ἀφαιρέσει πρὸς λόγους ἡ-
 δονῶντι καὶ θεωρίαν ἔχοντάς, ἀπεπέσσαντον αἰδέει πρὸς
 οὐτύχη καὶ πεπρωμένῳ πολέμον καὶ πολιτείαις, πρὸς ἀμύ-
 θιον. ὁ δ' ἐφ' ἡδονῶν, ὡς τέλος, καταπέσαντα τὰς κα-
 λὰς πρὸς αἰτίας, ἡδὴ λοιπὸν ἀφελείσθαι τῶν πολέμων καὶ
 στρατηγῶν ἀρῶντα παύσειν καὶ τεύξῃ, ὅσα ἀξία τῆς κα-
 λῆς ἀκαδημίας, ὅσα δὲ τὸν Ξενοκράτη Ζηλοῦτος, ἀλλ' ἐπὶ
 κεκλιχότος πρὸς τὸν Ἐπίκουρον. ὁ καὶ θαυμαστὸν ἐστίν. ἡγε-
 ναίως γὰρ ἡ νεότης, τὸ μὲν, ἐπίφορος καὶ ἀκράτος ἐστὶν ἡ δό-
 κει, τὸ δ' ὅ, πεπαιδευμένη καὶ σώφρων. βελτίων οὖν ὡς πρὸς
 ὁ βέλτιον ἢ μεταβολῆ. χρηστοτέρα γὰρ ἡ φύσις ἐν ἡ γρηῶν μὲν
 ὁ χεῖρον, ἐπακμάσει δὲ ἀμεινον. καὶ μὲν ὁμοίως γε πλε-
 τισσαντες, οὐχ ὁμοίως διέθεντο τὸν πλοῦτον. οὐ γὰρ ἀξίον ὁ-
 μοιωσθαι τὰ νοτίω τείχεϊ τῆς ἀκροπόλεως, ὁ τοῖς ἑσπέρων
 Κίμωνος χρηματῶν ἐτελέσθη χρημασι, τοῖς ἐν Νεαπόλει θα-
 λάμοις καὶ τὰς πρὸς ἀκλείστοις ἀπόψις, ἀς Λούκυλλος ἀπὸ
 τῶν βαρβαρικῶν ἐξωχρῶσθαι λαφύρων ὅσα δὲ γὰρ τῆ Κίμων-
 νος στρατηγῆτι τῶν Λουκυλλοῦ πρὸς ἀβαλεῖν, τῆ δημοκρατικῆ
 καὶ φιλανθρωπικῆ τῶν πολυτελῆ καὶ σαφῶς πικρῶ. ἡ μὲν
 γὰρ ἀπὸ μικρᾶς δαπάνης πολλοὺς καὶ ἡμέραν διέβρεφεν,
 ἡ δ' εἰς ὀλίγους βυφάντας ἀπὸ πολλῶν παροκθάσσειτο
 χρημῶν. εἰ μὴ τῆ Δία τῶν πρὸς ἀματων ἐποίει ἀφρο-
 σαν ὁ χρόνος. ἀδελφον γὰρ εἰ καὶ Κίμων ἀπὸ τῶν πρὸς ἀματων
 καὶ στρατηγῶν εἰς ἀπόλεμον καὶ ἀπολίτευτον γέρας ἀ-
 φείς αὐτόν, ἐν μᾶλλον αἰ ἐχρήσατο σβαρᾶ καὶ πρὸς ἡ-
 δονῶν ἀναιμῆ διαίτη. καὶ γὰρ φιλοπότης καὶ πρὸς ἡμε-
 ρῶν καὶ πρὸς γυναικῶν (ὡς εἴρηται) ἀφαιρέσει μὲν αἰ δὲ
 ὅτι τὰς πρὸς αἰτίας καὶ τοῖς ἀγῶνας καὶ τερθῶσας, ἡδονᾶς ἐτε-
 ρας ἔχουσαι τῶν χερῶν ἐπιθυμῶν, ἀρῶν ποιούσαι καὶ
 λήθω τῶν πολιτικῶν καὶ φιλοπόταις φύσει. εἰ γοῦν καὶ
 Λούκυλλος ἐτελεύτησεν ἀγωνιστὴς καὶ στρατηγῶν,
 οὐδ' αἰ ὁ φογερώτατος καὶ φιλομεμφώτατος εἶρεν μοι δο-
 κεῖ ἀφαιρέσει τὸν αὐτόν. καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τῆς διαίτης.
 ἐν δὲ τοῖς πολεμικοῖς, ὅτι μὲν ἀμφοτέρω καὶ κατὰ γῆν καὶ
 κατὰ θάλασσαν ἀγαθοὶ γεγονῶσιν ἀγωνισαί, δὴλον. ὡς-
 πρὸς τῶν ἀθλητῶν τοῖς ἡμέρα μᾶ πάλῃ μᾶ καὶ παλινεστῶ
 ἐφανομένους, ἐπὶ τῆ πρὸς ἀδύξω νίκης καὶ λουδοσιν. οὐ πῶ-
 Κίμων ἐν ἡμέρα μᾶ πεζομαχίας καὶ ναυμαχίας ἀμα
 ἑσπέρων ἐφανώσας τῶν Ἑλλάδα δίκαιός ἐστιν ἔχῃν πᾶσι
 πρὸς ἀματων ἐν τοῖς στρατηγῶν. καὶ μὲν Λουκυλλοῦ μὲν ἡ

πατεῖς, Κίμων δὲ τῆ πατρίδι τῆ ἡγεμονίας πρὸς ἀματων. καὶ ὁ μὲν, στρατοπέδου τῶν συμμάχων πρὸς ἀματων πρὸς ἀματων ὁ δὲ ἄλλοις ἐπομένῳ πρὸς ἀματων, ἀμα καὶ τῶν συμμάχων ἀρχῆν καὶ τῶν πολεμίων κρατεῖν ἐποίησε.

Πέρσας μὲν οὖν ἀναγκάσας ἠπὶ τῆν ἑσπέρην ἐκβλεῦσαι τῆς θαλάσσης, Λακεδαιμονίους δὲ πείσας ἐκείνας ἐκστῆναι. εἰ οὖν ἴσως μέγιστον ἔργον ἠγεμόνος, ἀπείρητον ἐργάσασθαι δι' ἄνομιαν, Λούκουλλος μὲν ὑπὸ τῆν ἑσπέρην κατεφρονήθη, Κίμων δὲ ὑπὸ τῆν συμμάχων ἐθαυμάσθη παρ' οὐ μὲν γὰρ ἀπέστησαν, πρὸς ὃν δὲ μνησθήσαν. καὶ ὁ μὲν ὦν δόξαν ἐξήλθεν, ὑπὸ τούτων ἀπολειφθεὶς ἐπιδυήθη. ὁ δὲ, μὲν ὦν ἐτέρους ποιήσαν ὅπως ἀπὸ μὲν ἐξεπέμφθη, τούτοις αὐτὸς διδοὺς ὅτι τὸ ἀγαθὸν, κατέπλευσε τρία τὰ πύργων διεκροτάτω. Διὰ περὶ ἀγμένοιο οἴκου τῆ πόλεως, πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους, εἰρήνῃ, πρὸς δὲ τῆν συμμάχων ἠγεμονίαν, πρὸς δὲ Λακεδαιμονίους ὁμόνοιαν. μεγάλας οὖν ὅτι χρησάμενος ἀμφοτέρω καὶ ἀλύφῃ ἠγεμονίας καὶ κατὰ σφραγίδα πλὴν Ἀσίας πᾶσαν, ἀτελέως ἐλήλυτο τῆν πρὸς ἑσπέρην, ὁ μὲν, κατὰ πάλαι εἶχε πλὴν τύχῃ (ἐτελὸν ἔτι γὰρ ἑσπέρην καὶ ἄσημεραν) τὴν δὲ οὐκ ἔτι ἀπὸ τῆν ἐξέλειπε τῆς παρ' αὐτῆν ἀγίας, εἴτ' ἠγνόησεν, εἴτ' οὐκ ἐθεράπευσε τὰ ἐν τῆν ἑσπέρην καὶ ἀμφοτέρω καὶ μέμφης, ἐφ' ὧν εἰς τηλικαύτας ἀπερθεῖας προήλθεν. ἢ τὸ πρὸ γὰρ πρὸς Κίμωνα κρινόν ὅστι. καὶ γὰρ ἐκείνον ὑπὸ ἡγεμονίαν τε εἰς δίκας οἱ πολῖται, καὶ τελευτῶντες ἐξωστράκισαν, ἢ αὐτῶν δέκα ἐτῶν (ὡς φησὶν ὁ Πλάτων) τῆς φωνῆς μὴ ἀκούσασιν. αἱ γὰρ δρισοκρατικῆ φύσεως ὀλίγα τοῖς πολλοῖς ἀδοιοὶ καὶ πρὸς ἡδονῆν ἔχουσι. τὰ δὲ πολλὰ πρὸς βία ἰσχυροὶ, τὰ κατὰ θύμῃν ἀναστροφῆς ἀνίσταν. ὡς πρὸς οἱ τῆν ἰσχυρῶν δεσμοὶ, καὶ πρὸς εἰς τὰ κατὰ φύσιν ἀγνοῦντες τὰ πρὸς ἀρετῆς. ταύτης μὲν οὖν ἴσως ἀπαλλακτικῶν τῆς ἀγίας ἐκάτερον. πολὺ δὲ ὁ Λούκουλλος πρὸς ἡλθε ὅτι πολέμου, τὸν τε Ταύρον ὑπερβαλὼν ἑσπέρην πρὸς Ῥωμαίων πρὸς τῶν, καὶ τὸν Τίγριν ἀφῆκε, καὶ τὰ βασιλεία τῆς Ἀσίας ἐν ὅφει τῆν βασιλείων, Τηρανόκερα καὶ Κάβειρα, καὶ Σινώπην καὶ Νίσιβιν, ἐλὼν καὶ κατὰ φλέξας, καὶ τὰ μὲν βόρεια, μέχρι Φάσιδος, τὰ δὲ ἑσπέρην, μέχρι Μηδίας, τὰ δὲ πρὸς νότον καὶ τὴν ἑσπέρην ἡγεμονίαν οἰκιστῶν οἰκιστῶν, ἀφῆκε τῆν Ἀραβικῶν βασιλείαν. σιωπῆρας δὲ τὰς διδάμεις τῆν βασιλείων, ἀπολειφθεὶς δὲ μόνου τῶν τὰ σώματα λαβῆν, ὡς πρὸς ἡσπέρην εἰς ἐρημίας καὶ ὕλας ἀσβεῖς καὶ ἀβάπεις ἀποδιδρασκόντων. τεκμηρίον δὲ μέγα. Πέρσας μὲν γὰρ, ὡς ὁ δὲ μὲν μέγα πεποιθότες ὑπὸ Κίμωνος, ὡς αὐτῶν τῶν τοῖς Ἕλλησι, καὶ πλὴν γὰρ πολλῶν διδάμειν αὐτῶν ἐν Αἰγύπτῳ κατέστησαν διέφθεραν. Τηρανοῦ δὲ καὶ Μιθριδάτου μὲν Λούκουλλον ὁ δὲ ἄλλο ἔργον ἐλήλυτο, ἀλλ' ὁ μὲν, ἀσθενῆς ἦδη καὶ συλκεχρῆμένος ὑπὸ τῆν πρὸς τῶν ἀγίων, οὐδὲ ἀπαλῆς ἐτόλμησε δεῖξαι Πομπηίῳ τὴν διδάμειν ἐξω τῶν ἑσπέρων, ἀλλὰ φυγὼν εἰς Βόσπορον κατέβη, κακεῖ κατέσφραξε. Τηρανοῦ δὲ αὐτὸς ἑαυτὸν γυμνὸν καὶ ἀνοπλον φέρων ὑπὸ ἑρρίφῃ Πομπηίῳ, καὶ ὁ ἀφῆκε τῆς κεφαλῆς ἀφελόμενος, ἔθηκε πρὸ τῆν ποδῶν, οὐ τοῖς ἑαυτῶν χεραχεύων Πομπηίον, ἀλλὰ τοῖς ὑπὸ Λούκουλλου τε θριαμβουμένοις. ἠγάπησε γὰρ ἀπολαμβάνων τὰ σύμβολα τῆς βασιλείας, ὡς ἀφῆκε μόνος πρὸς τῶν. μετὰ οὖν ἑσπέρην, ὡς πρὸς ἀθλητῆς, ὁ πρὸ μὲν ἑαυτὸν ἀσθενέστερον πρὸς ἀδελφῶν τὸν ἀνὴρα. ἐπιτοίμῳ Κίμων μὲν σιωπῆρας ἐμμένῃ τὴν βασιλείαν διδάμειν, καὶ ὁ Περσῶν φρονίμα σιωπῆρας ἀμείνων, ἠπὶ μὲν μεγάλας καὶ ἀπαύσις φυγῆς ὑπὸ Θεμιστοκλέους καὶ Παυσανίου καὶ Λεωτυχίδου κατὰ λαβῶν, ἐπενέβη, καὶ πρὸς τῶν ἀγίων καὶ πρὸς τῶν ἀγίων τῶν τυχεῖς τὰ σώματα ῥαδίως ἐκίχησε. Λούκουλλον δὲ Τηρανοῦ, ἀπὸ πολλῶν ἀγίων καὶ μέγα φρονίαν, σιωπῆρας.

A Siquidem Persas victos expulit armis mari, Lacedæmonios verò permouit vt sua sponte imperio cederent. Porro si officium summum imperatoris est obsequentes benevolentia efficere, Lucullus à militibus suis contemptus, Cimon apud socios in admiratione fuit. Si quidem ad hunc profectus fuerat, ab iis rediit desertus. Hic, cum quibus erat ad aliis parendum emissus, his ipse signum dans domum est reuectus, quum tria confecisset reipub. suæ omnium difficillima, apud hostes pacem, imperium inter socios, cum Lacedæmoniis concordiam. Iam verò quum vterque magna regna excindere & subiugare totam Asiã aggressus esset, non potuerunt res perducere ad effectum: Cimon profus per fortunam. nam imperator in secundo rerum sublatus morte est. Lucillum non ex toto liberares culpa, siue ignorauit, siue non leniuit exercitus sui offensiones & querelas, quibus fuit vsque adeo ab ipso alienatus. An verò hoc habet cum Cimone commune? quippe ciues & vocauerunt eum identidem in iudicium & in exilium denique exegerunt, ne vocem eius annos decem (vt Plato ait) audirent. C Etenim grauia optimatum ingenia parum sunt multitudini accepta vel iucunda, sed ferè, dum vident vt corrigant distortos, pungunt sicut medicorum vincula, quanuis in articulos suos hæc reponant luxata. Vterque igitur sit fortasse hæc noxa eximendus. At longius promouit bellum Lucullus, qui Taurum cum exercitu Romano superauit primus, Tigrim traiecit, regias Asiæ ante regum oculos, Tigranocerta, Cabira, Sinopen, & Nisibin expugnauit inflammauitque. Tractum septentrionalem ad Phasim vsque, orientalem ad Mediam, australem vsque ad mare rubrum & regna Arabiæ subegit. Viros regum obtriuuit. Soia ei elapsa corpora sunt quasi in deserta iniuasque & inaccessibleium syluas. Huius rei sit magnum illud indicium. Siquidem Persæ, quasi nullo accepto à Cimone detrimento, repetierunt extemplo Græcos bello, magnasque eorum copias in Ægypto fuderunt oppresseruntque: Tigranis verò & Mithridatis post Lucillum factum aliud extitit nullum, verum hic eneruatus iam ac præliis fractus prioribus, ne semel quidem Pompeio ostendere extra vallum sustinuit aciem, sed in Bosphorum fuga delatus, expirauit. Tigranes ad genua se Pompeii nudum & inermem abiicit, detractumque capiti diadema ad pedes eius deposuit, Pompeio non ornamentis blandiens suis, sed illis de quibus triumphauerat Lucullus. Quare putauit actum secum præclare, quum insignia regia redderentur sibi, velut antè iis exutus. Itaque dux celsior ille sicut athleta sit, qui successoris suo debilitatum tradit aduersarium. Ad hæc Cimon, quum regis obrutos neruos accepisset ingentibus cladibus effusissimisque fugis & spiritus fractos Persarum à Themistocle, Pausania, Leotychide, insultauit in eos, & quorum antè oppressi deiectique fuerant animi, horum superauit facile corpora: at cum Lucullo Tigranes præliis iniuctus multis atque inde elatus signa contulit.

PLV
NICIA
C
qua Taurum
pugnata
ganna
mzum
superare
plane
diarum
que, qua
dum quidem
daturat
infantem
guem &
Xenarchus
Athenien
dux qui
sibi mand
tatione
Hermocra
hæc veru
serpax
tua veni
Agatho
intra
cuerit
se ab eodem
nem rep
Athenien
is certum
collatum
que nemo
negat
quid
qua
se meli
p

Numero verò haudquaquam æquiparandi sunt cum illis qui contra Lucillum steterunt, hi qui profligati fuerunt à Cimone. Quamobrem omnia inuicem estimanti difficilis sit explicatu disceptatio. Nam videntur & dii utriusque fuisse propitii, qui vni ea quæ perpetranda essent, alteri, quæ præcauenda, prænuntiauerunt. Ita dii quoque testimonium ambobus vt bonis & natura præditi diuina, dedere.

πλήρη δὲ ἐστὶ ἀξίων ᾧ ἀβαλὴν τοῖς ἐπι Λούκυλλον συν-
ῆδοσι πρὸς ἑαυτὸν Κίμωνος κατὰ τὴν ἑξῆς. ὥστε πρὸς μετὰ-
λαμβαίνει πρὸς διαίτητον εἶ) τὴν κείνην. ἐπεὶ καὶ ὁ δαμό-
νιον ἀμφοτέρους εἰσὶν ἐκείνους ἡμέρας, τὰ μὲν ἀρχὴ κα-
πορτοῦ, τὰ δὲ ἀφ' οὐλάσας χεῖρ, περιμύον. ὥστε καὶ
τὴν πρὸς τὴν ἑαυτὸν ἀφ' ἑαυτὸν ὡς ἀρχὴν ὡς ἀρχὴν καὶ
ἑαυτὸν τὴν φύσιν ἀμφοτέρους.

PLUTARCHI

Vitæ comparatæ

NICIAE ET MARCI

CRASSI.

N I C I A S.

Q V A N D O visum nobis non absolum est, vt cum Nicia Crassum, & clades Parthicas contenderemus cum Scythis, primum deprecandi & obsecrandi mihi sunt horum commentariorum lectores, vt in hac historia, in qua Thucydides supra ingenium humanum explicanda, affectu mouendo, illustratione & elegantia seipsum superauit, nemo imitari nos Timæum suspicetur velle, quidum Thucydides se superare eloquentiam sperat posse, & illepidum plane ostendere Philistum rudemque, per medias ruit victorias, & prælia naualia, concionesque, quas descriperunt illi, ne hercule iuxta Lydium quidem currum pedibus incedens (vt Pindarus ait) verum ostendit se profus impolitum, infantem, atque (vt Diphili verbis vtat) pinguem & Siculo oblitum adipe, subinde verò ad Xenarchum delabitur, vt quum omen factum Atheniensibus narrat existimare se ex eo quod dux qui à victoria nomen habebat, repugnet ne sibi mandaretur bellum, atque ex statuarum mutilatione præsignificari à diis clades illos bello ab Hermocrate Hermonis plurimas accepturos. Ad hæc verisimile fuisse Syracusanis Herculem Proserpinæ gratia, à qua acceperat Cerberum, suppetias venturum, & infestum fore Athēiensibus, quod Ægestæos Troianorum sobolem tuerentur, quum iniuriis ipse ab Laomedonte lacessitus funditus euertisset urbem Troiam. Cæterum huic fortasse ab eodem iudicio hæc subiit scribere, & dictionem reprehendere Philisti, Platonemque atque Aristotelem insectari. Mihi quidem de stilo cum iis certamen & æmulatio plane pusilli animi & cauillatorii videtur esse, in iis verò quæ imitari queat nemo, etiam profus insulsi. Quas igitur res gestas exposuerunt Thucydides & Philistus, quando eas præterire non licet, præcipue quidem quæ ingenium, & motus illius viri sub calamitatibus reconditos multis & magnis detegunt, has, ne semel habeat incurius & segnis, quatenus res postulabit, perstringam: quæ verò vulgus fugiunt, breviter & τὴν ἀναγκαίαν, ἵνα μὴ πρὸς τὰ πασι ἀμείλις δοκῶ καὶ δευρὸς εἶ) τὰ ἀφ' οὐλάσας πρὸς πολλοὺς,

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

Βίοι τῶν ἀλλήλων

ΝΙΚΙΟΥ ΚΑΙ ΜΑΡ-

ΚΟΥ ΚΡΑΣΣΟΥ.

N I C I A S.

P R E I dixerunt quæ ab ipso Nicia Crasso, & clades Parthicas contenderemus cum Scythis, primum deprecandi & obsecrandi mihi sunt horum commentariorum lectores, vt in hac historia, in qua Thucydides supra ingenium humanum explicanda, affectu mouendo, illustratione & elegantia seipsum superauit, nemo imitari nos Timæum suspicetur velle, quidum Thucydides se superare eloquentiam sperat posse, & illepidum plane ostendere Philistum rudemque, per medias ruit victorias, & prælia naualia, concionesque, quas descriperunt illi, ne hercule iuxta Lydium quidem currum pedibus incedens (vt Pindarus ait) verum ostendit se profus impolitum, infantem, atque (vt Diphili verbis vtat) pinguem & Siculo oblitum adipe, subinde verò ad Xenarchum delabitur, vt quum omen factum Atheniensibus narrat existimare se ex eo quod dux qui à victoria nomen habebat, repugnet ne sibi mandaretur bellum, atque ex statuarum mutilatione præsignificari à diis clades illos bello ab Hermocrate Hermonis plurimas accepturos. Ad hæc verisimile fuisse Syracusanis Herculem Proserpinæ gratia, à qua acceperat Cerberum, suppetias venturum, & infestum fore Athēiensibus, quod Ægestæos Troianorum sobolem tuerentur, quum iniuriis ipse ab Laomedonte lacessitus funditus euertisset urbem Troiam. Cæterum huic fortasse ab eodem iudicio hæc subiit scribere, & dictionem reprehendere Philisti, Platonemque atque Aristotelem insectari. Mihi quidem de stilo cum iis certamen & æmulatio plane pusilli animi & cauillatorii videtur esse, in iis verò quæ imitari queat nemo, etiam profus insulsi. Quas igitur res gestas exposuerunt Thucydides & Philistus, quando eas præterire non licet, præcipue quidem quæ ingenium, & motus illius viri sub calamitatibus reconditos multis & magnis detegunt, has, ne semel habeat incurius & segnis, quatenus res postulabit, perstringam: quæ verò vulgus fugiunt, breviter & τὴν ἀναγκαίαν, ἵνα μὴ πρὸς τὰ πασι ἀμείλις δοκῶ καὶ δευρὸς εἶ) τὰ ἀφ' οὐλάσας πρὸς πολλοὺς,